



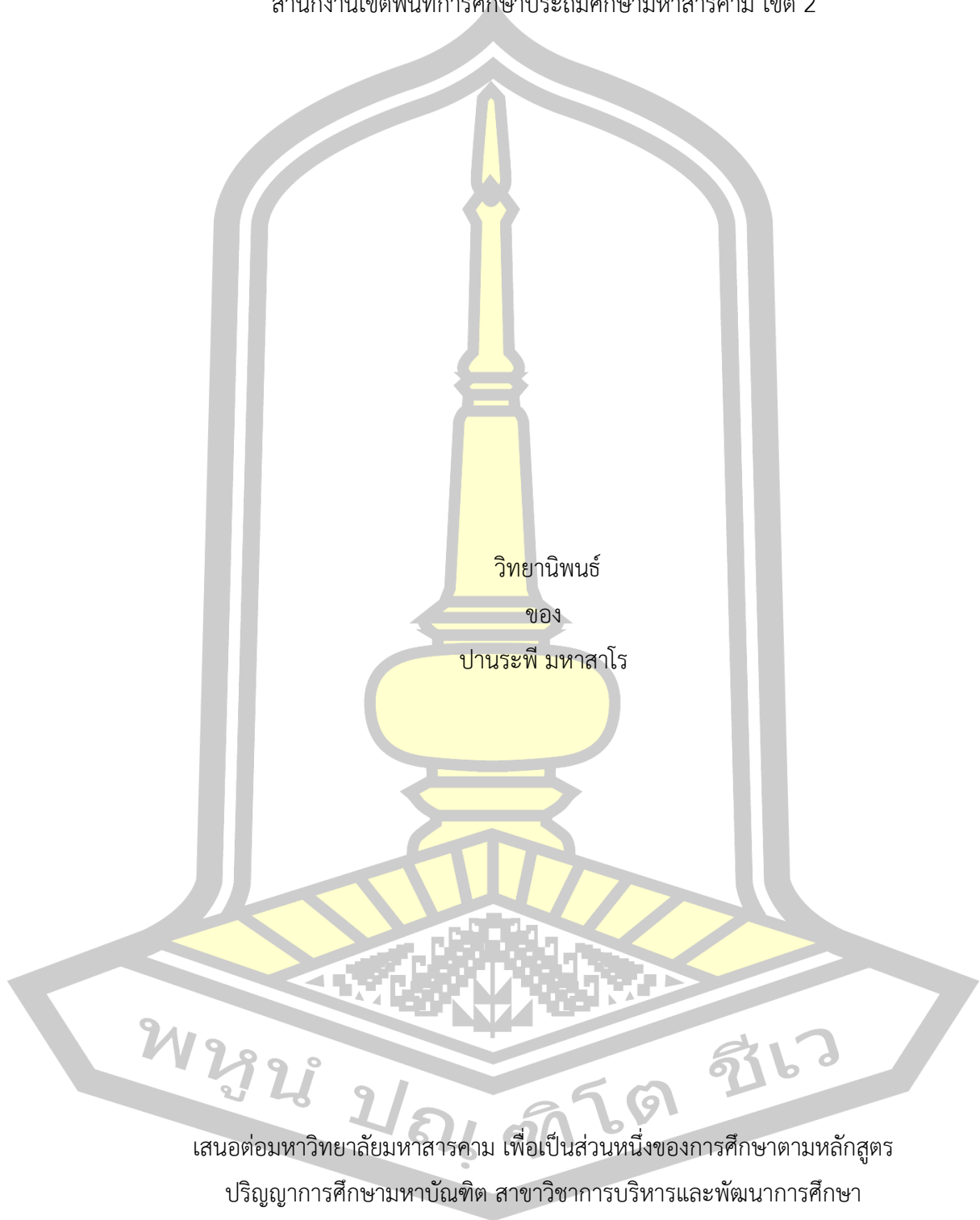
การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

วิทยานิพนธ์
ของ
ปานระพี มหาสารโร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา
มิถุนายน 2563

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

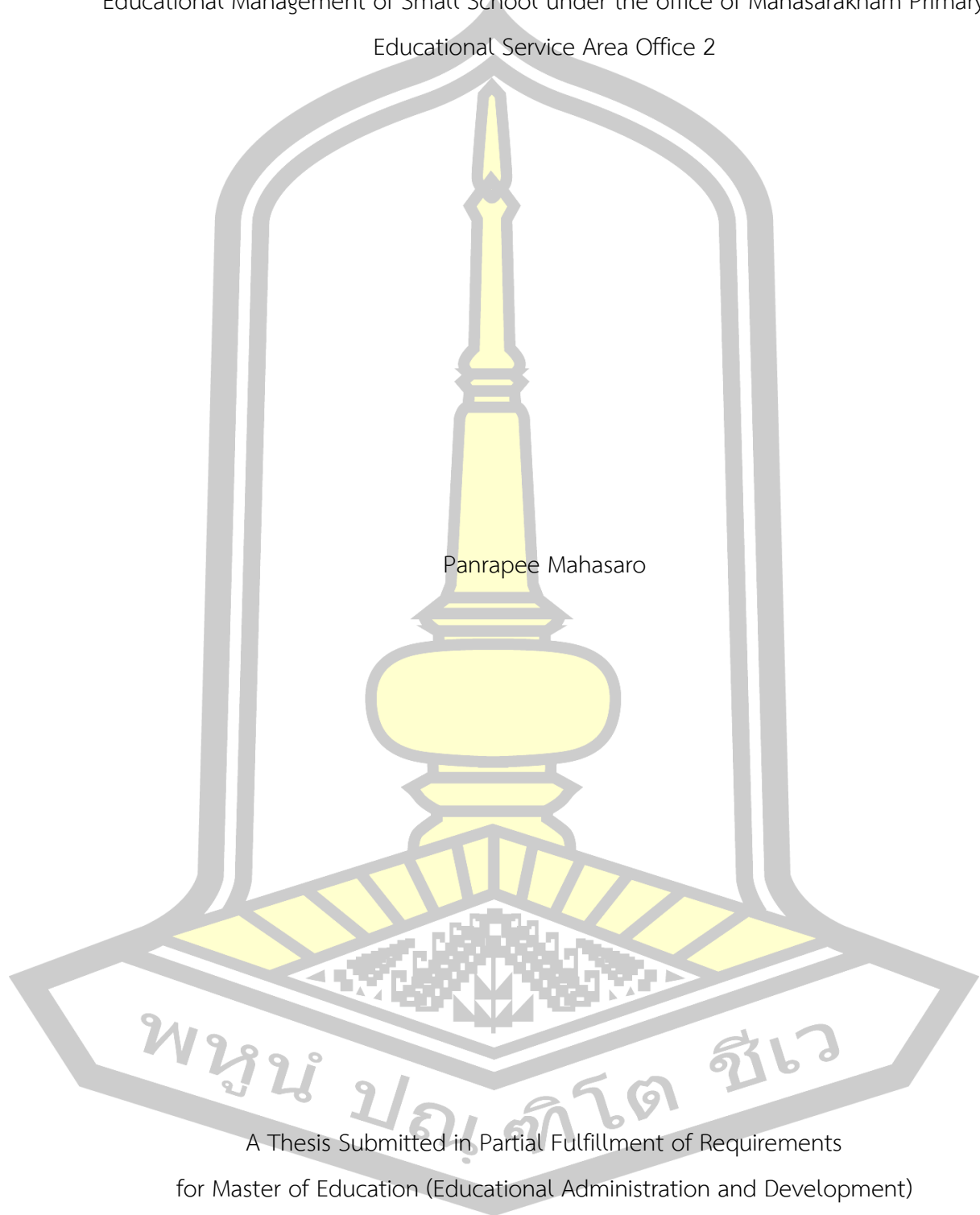
การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2



เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา
มิถุนายน 2563

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The Development Guideline for the Participation of the Community in Basic
Educational Management of Small School under the office of Mahasarakham Primary
Educational Service Area Office 2



A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Education (Educational Administration and Development)

June 2020

Copyright of Mahasarakham University



คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางสาวปานระพี มหาสาโร
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารและพัฒนการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผศ. ดร. กาญจน์ เรืองมนตรี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อ. ดร. สุรเชต น้อยฤทธิ์)

..... กรรมการ

(ผศ. ดร. ธัชชัย จิตรนันท์)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(รศ. สมนึก ภัททิยธนี)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา ของมหาวิทยาลัย
มหาสารคาม

.....
(รศ. ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ)

.....
(รศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2		
ผู้วิจัย	ปานระพี มหาสารโร		
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. สุรเชต น้อยฤทธิ์		
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต	สาขาวิชา	การบริหารและพัฒนการศึกษา
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อสร้างองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพอันพึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก แล้วนำไปสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 275 คน จากโรงเรียน 60 โรงเรียน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ระยะที่ 2 ศึกษาวิธีการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู จำนวน 2 โรงเรียน ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 2 แห่ง ระยะที่ 3 ประเมินแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมมี 3 ชนิด ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ 0.40 ถึง 0.89 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 8 ข้อ และแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 40 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI) ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก อยู่ในระดับน้อย และสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก อยู่ในระดับบาก
2. ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทำให้ได้วิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของ

สถานศึกษาขนาดเล็ก ด้านเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ ด้านครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา ด้านรูปแบบวิธีการเรียนรู้ ด้านผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา ด้านเงินทุนสนับสนุน ด้านสถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม ด้านผู้เรียนหรือผู้ศึกษา ซึ่งแต่ละด้านจะประกอบไปด้วยขั้นตอนการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบ

3. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

ผลการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก ครั้งนี้ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในพัฒนาในการบริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก

คำสำคัญ : แนวทาง, การมีส่วนร่วมของชุมชน, การจัดการศึกษา, โรงเรียนขนาดเล็ก



TITLE	The Development Guideline for the Participation of the Community in Basic Educational Management of Small School under the office of Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2		
AUTHOR	Panrapee Mahasaro		
ADVISORS	Surachet Noirid , Ed.D.		
DEGREE	Master of Education	MAJOR	Educational Administration and Development
UNIVERSITY	Mahasarakham University	YEAR	2020

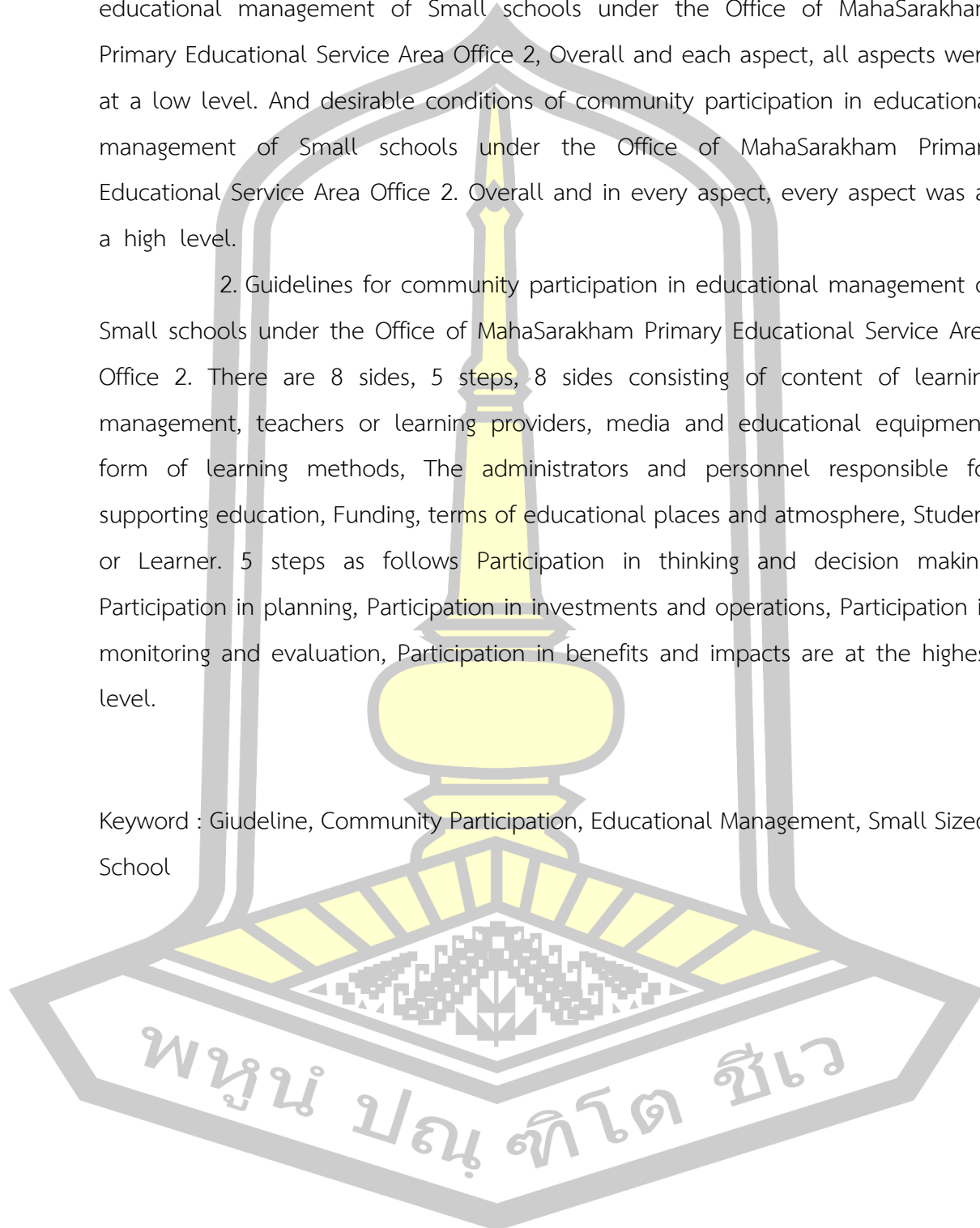
ABSTRACT

This research aims to: 1) to study the current state and desirable condition of community participation in educational management of Small schools under the Office of MahaSarakham Primary Educational Service Area Office 2. 2) To present Guidelines for community participation in educational management of Small schools under the Office of MahaSarakham Primary Educational Service Area Office 2, The research is divided into 2 phases: Phase 1 study the current state and desirable condition of community Participation in educational management of Small schools under the Office of MahaSarakham Primary Educational Service Area Office 2. The research sample consisted school administrators, teachers, school principals. the research sample was determined by using the table of Krejcie and Morgan of 76 people. The instrument used to collect the data was a questionnaire. And Phase 2 To present Guidelines for community participation in educational management of Small schools under the Office of MahaSarakham Primary Educational Service Area Office 2. Data providers are 2 school administrators and 7 experts from assessment. The instrument was interview form and the evaluation form for the participation in educational management. Statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation, and PNI modify. The results are as follows.

1. The current state and desirable condition of community participation in educational management of Small schools under the Office of MahaSarakhm Primary Educational Service Area Office 2, Overall and each aspect, all aspects were at a low level. And desirable conditions of community participation in educational management of Small schools under the Office of MahaSarakhm Primary Educational Service Area Office 2. Overall and in every aspect, every aspect was at a high level.

2. Guidelines for community participation in educational management of Small schools under the Office of MahaSarakhm Primary Educational Service Area Office 2. There are 8 sides, 5 steps, 8 sides consisting of content of learning management, teachers or learning providers, media and educational equipment, form of learning methods, The administrators and personnel responsible for supporting education, Funding, terms of educational places and atmosphere, Student or Learner. 5 steps as follows Participation in thinking and decision making, Participation in planning, Participation in investments and operations, Participation in monitoring and evaluation, Participation in benefits and impacts are at the highest level.

Keyword : Giudeline, Community Participation, Educational Management, Small Sized School



กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร. สุธเชต น้อยฤทธิ อาจารย์ที่ปรึกษาการทำวิทยานิพนธ์หลัก และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์สมนึก ภัททิยธนี กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนันท์ กรรมการสอบ ที่ได้กรุณา ให้คำแนะนำ เสนอแนะและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องตั้งแต่ต้นจนเสร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคามทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดทั้งตำราผลงานและเอกสารวิชาการของทุก ท่านที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษา ก่อให้เกิดแนวคิดอันมีคุณค่าต่องานวิจัยฉบับนี้ ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษา พ.28 ทุกท่าน

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านคือ 1) รองศาสตราจารย์ ดร.เพชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ 2) นาย นภดล โพธิ์พยัคฆ์ 3) รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน 4) นางสาวบุษบา มิ่งไธสง และ 5) นางบังอร สมบัติ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ด้วยดีเสมอมา ขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่สละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็น ประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประกอบด้วย 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนันท์ 2) รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาท เนืองเฉลิม 3) นายอิทธิพงษ์ เสนาโนฤทธิ 4) ดร.วีระศักดิ์ ปัตตالا โภธิ 5) นายพัฒนศักดิ์ พลอยสมบูรณ์ 6) นายมีชัย พลภูงา และ 7) รองศาสตราจารย์ ดร.ธรินธร นามวรรณ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการตรวจสอบและประเมินผลแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2

ขอขอบพระคุณบิดามารดาและสมาชิกในครอบครัวที่คอยเป็นกำลังใจช่วยเหลือและเป็นแรง สนับสนุนที่สำคัญยิ่งต่อการทำวิจัยให้สำเร็จลุล่วงด้วยดีคุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัย ขอมอบเป็นเครื่องบูชาคุณบิดามารดาตลอดจนบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณที่ให้การอบรมสั่งสอนประสิทธิ์ ประสาทวิชาจนประสบผลสำเร็จในที่สุด

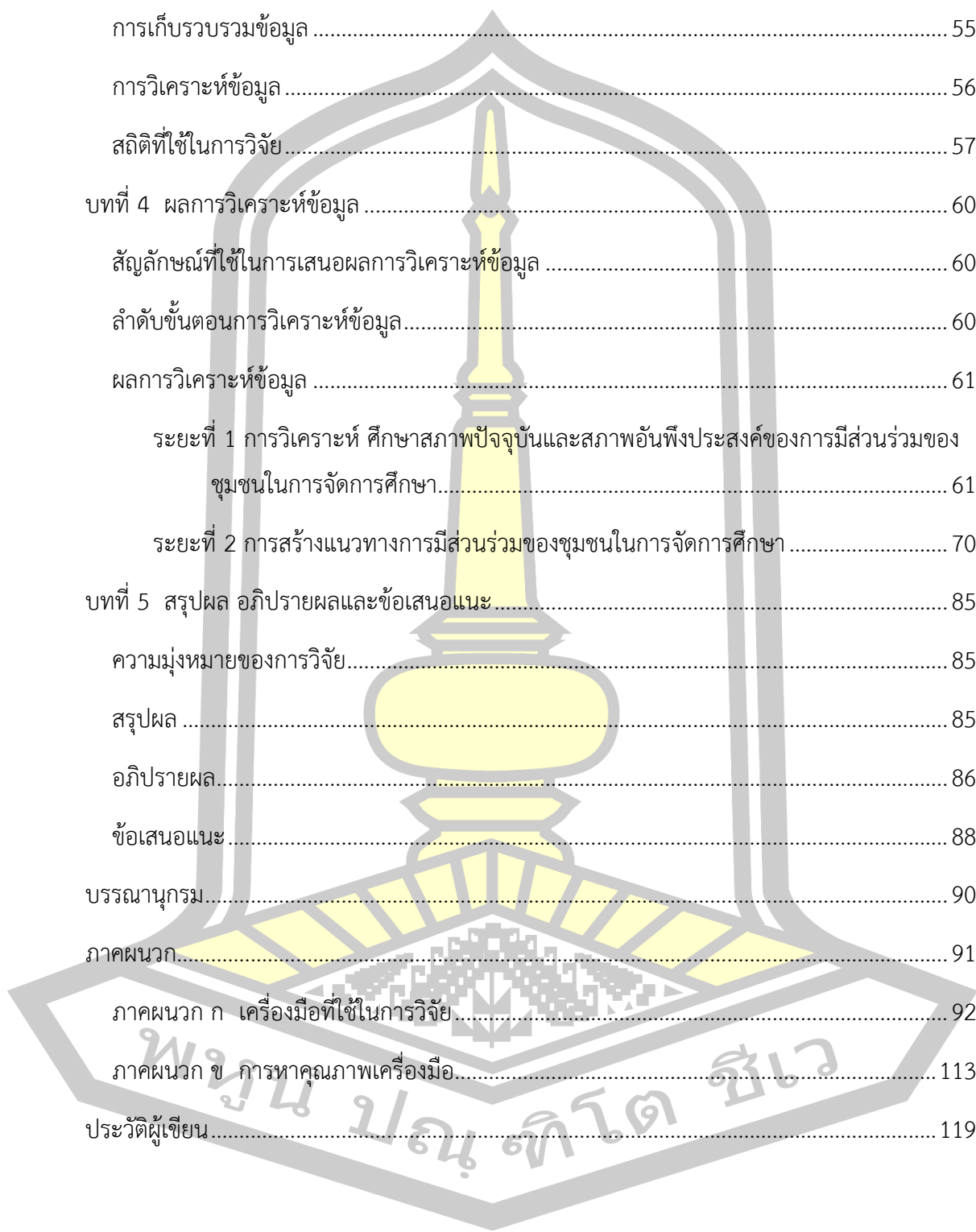
ปานระพี มหาสาร



สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ญ
สารบัญตาราง.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
การมีส่วนร่วม.....	6
การบริหารสถานศึกษา.....	35
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา.....	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
1.งานวิจัยในประเทศ.....	44
2. งานวิจัยต่างประเทศ.....	48
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	52
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	52
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	52

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	57
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพอันพึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการจัดการศึกษา.....	61
ระยะที่ 2 การสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา.....	70
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	85
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	85
สรุปผล.....	85
อภิปรายผล.....	86
ข้อเสนอแนะ.....	88
บรรณานุกรม.....	90
ภาคผนวก.....	91
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	92
ภาคผนวก ข การหาคุณภาพเครื่องมือ.....	113
ประวัติผู้เขียน.....	119

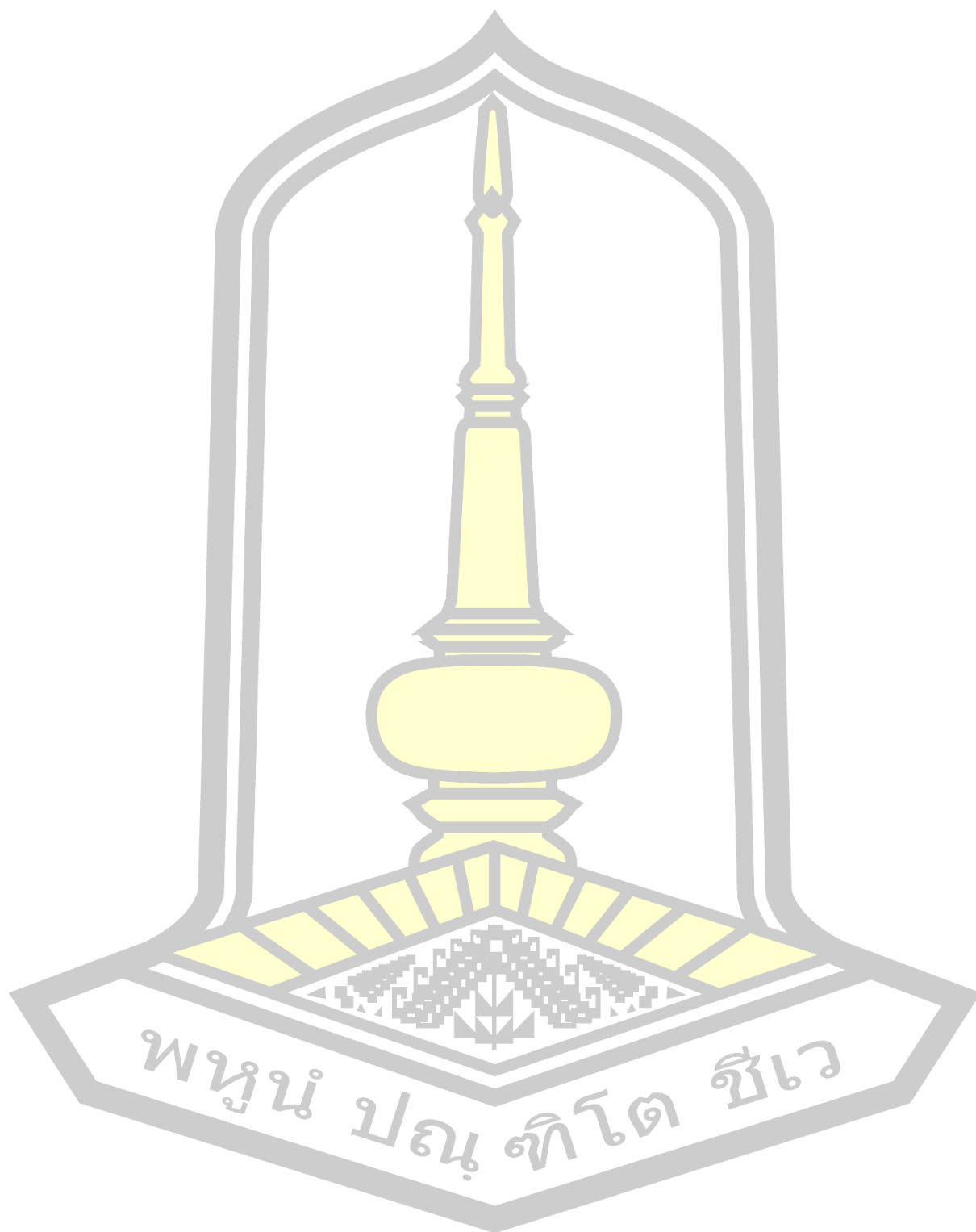


สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 การวิเคราะห์และสังเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	26
ตาราง 2 ตารางสรุปมุมมองประกอบ	27
ตาราง 3 ร้อยละ ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	61
ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา โดยรวมและรายด้าน	61
ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้.....	62
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้.....	63
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านสื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา.....	64
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านรูปแบบวิธีการเรียนรู้.....	65
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา.....	66
ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านเงินทุนสนับสนุน	66
ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านสถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม	67
ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านผู้เรียนหรือผู้ศึกษา.....	68
ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI <i>Modified</i>) และลำดับความต้องการจำเป็น (PNI)	69

ตาราง 14 แสดงองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา	73
ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวม.....	78
ตาราง 16 ผลการประเมิน แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของแนวทางที่ 1 เนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้.....	79
ตาราง 17 ผลการประเมิน แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของแนวทางที่ 2 ครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้	79
ตาราง 18 ผลการประเมิน แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของแนวทางที่ 3 สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา.....	80
ตาราง 19 ผลการประเมิน แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของแนวทางที่ 4 รูปแบบวิธีการเรียนรู้	81
ตาราง 20 ผลการประเมิน แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของแนวทางที่ 5 ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา.....	82
ตาราง 21 ผลการประเมิน แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของแนวทางที่ 6 เงินทุนสนับสนุน.....	82
ตาราง 22 ผลการประเมิน แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของแนวทางที่ 7 สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม.....	83
ตาราง 23 ผลการประเมิน แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของแนวทางที่ 8 ผู้เรียนหรือผู้ศึกษา.....	84
ตาราง 24 ผลการพิจารณาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความชัดเจนของเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน.....	113
ตาราง 25 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้าน	115
ตาราง 26 แสดงค่าความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbachของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้าน.....	116

ตาราง 27 ผลการหาค่าความเที่ยงตรง (\bar{x}) ของแบบประเมินโดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญที่เข้าเกณฑ์ 118



บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

จุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย อนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การบริหารจัดการหลักสูตร ในระบบการศึกษาที่มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรนั้น หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น จนถึงระดับสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบในการพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริม การใช้และพัฒนาหลักสูตรให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุด อันจะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนบรรลุตาม มาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในระดับชาติ สถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา การวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตร การเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัย และพัฒนา การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร จัดทำระเบียบการวัดและประเมินผล ในการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาต้องพิจารณาให้สอดคล้อง กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ รายละเอียดที่เขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงาน ต้นสังกัดอื่นๆ ในระดับท้องถิ่นได้จัดทำเพิ่มเติม รวมทั้ง สถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน โดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) มาตรา 8 ได้กล่าวไว้ว่า “การจัดการศึกษา เป็นการศึกษ ตลอดชีวิตสำหรับประชาชน และให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา” การปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2548)

เพื่อให้การศึกษาของประเทศไทย มีคุณภาพมาตรฐาน ระดับสากล บนพื้นฐานของความเป็นไทย ให้นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพสูงในตน มีความรู้และทักษะที่แข็งแกร่งและเหมาะสม เป็นพื้นฐานสำคัญ ในการเรียนรู้ระดับสูงขึ้นไป และการดำรงชีวิตในอนาคต สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดนโยบาย ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ดังนี้ คือ สร้างวัฒนธรรม ใหม่ในการทำงานเร่งรัดกระจายอำนาจและความรับผิดชอบปรับปรุงระบบของโรงเรียนให้เป็นแบบ ร่วมคิด ร่วมทำ การมีส่วนร่วมและการประสานงาน สามารถใช้เครือข่ายการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพกลุ่มบุคคล องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน และองค์กรสังคมอื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้สรุปสภาพการเป็นองค์คณะบุคคลที่เข้ามา มีส่วนร่วมกับสถานศึกษาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการบริหารจัดการแบบองค์ คณะบุคคลในระดับสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้ 1) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความ ชัดเจนเรื่องบทบาทหน้าที่ว่าตนเองจะอย่างไร และทำเพื่ออะไร 2) บุคคลที่เข้าร่วมเป็น คณะกรรมการส่วนใหญ่ได้รับการร้องขอจากสถานศึกษา มากกว่าได้รับการคัดสรรจากกลุ่มผู้มีส่วน เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง ทำให้ขาดความกระตือรือร้นในการทำ หน้าที่ของคณะกรรมการ 3) วิธีการ ทำงานร่วมกันของคณะกรรมการยังขาดทักษะ และประสบการณ์ เช่น ทักษะร่วมประชุมตัดสินใจ เป็นต้น 4) สถานศึกษาส่วนหนึ่งยังคิดว่าคณะกรรมการฯ เป็นเพียง ผู้สนับสนุนด้านทรัพยากรทาง การศึกษามากกว่าเป็นผู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผล ที่เกิดขึ้น 5) กรรมการ สถานศึกษาส่วนหนึ่งยังคิดว่าการบริหารจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเพียงที่ปรึกษาหรือเป็นผู้ปฏิบัติตามการร้องขอจากสถานศึกษา 6) กรรมการสถานศึกษาแต่ละคนมีภาระงานมาก การประชุมจึงขาดความต่อเนื่องและความพร้อม เปรียง 7) ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารขาดคุณภาพ ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่สำคัญของการบริหาร จัดการการนำข้อมูลไปใช้ในการพิจารณาของคณะกรรมการเพื่อการตัดสินใจการแก้ปัญหาหรือพัฒนา การศึกษาเป็นส่วนใหญ่จึงอยู่บนพื้นฐานของความรู้สึกและประสบการณ์ 8) ในอดีตสถานศึกษาขาด ความคล่องตัวในการบริหาร ปัจจุบันสถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีความคล่องตัวสูง สามารถบริหารได้ ด้วยตนเอง แต่กรรมการสถานศึกษาบางส่วนยังขาดความชัดเจนในบทบาทที่จะต้องมีการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนจากคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 ได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ไว้ว่าควรมีการพัฒนาด้าน สถานศึกษาต้องมีการแสวงหาความร่วมมือจากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะจากชุมชนที่รับบริการ เพื่อ เป้าหมายหลักร่วมกัน การไม่ได้รับความร่วมมือจากชุมชนเท่าที่ควรส่งผลทำให้ผู้เรียนบางส่วนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนระดับพื้นฐานต่ำกว่ามาตรฐานในระดับประเทศเนื่องจากขาดความร่วมมือจากชุมชนใน เรื่อง 1) การจัดการกับนักเรียนบางส่วนที่ไม่ประพฤติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนและสังคม ขาดความ รับผิดชอบและความตระหนักในหน้าที่ ที่จะพัฒนาตนเองเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต 2) ผู้เรียน บางส่วนฝึกฝนในเรื่องยาเสพติด 3) ผู้เรียนบางส่วนอยู่ในวัยศึกษาค้นคว้าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย (สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2, 2559)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคคลหนึ่งที่มีส่วนร่วมในการ พัฒนาครู และมีส่วนได้ ส่วนเสีย ในการบริหารจัดการศึกษาและมีหน้าที่ในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นมีความสนใจจะศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ การมีส่วนร่วม ของชุมชนในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดการศึกษาที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ กระบวนการมีส่วนร่วมในการระดมความคิด ตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วน ร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การจัดการศึกษา มีหลายรูปแบบซึ่งแล้วแต่บริบทของแต่ละสถานศึกษา จำเป็นต้องศึกษาสภาพ ปัจจุบัน ความต้องการและรูปแบบการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา เป็นการสร้างคุณภาพของโรงเรียนให้

ชุมชนมีความเชื่อมั่นไว้วางใจในการส่งลูกหลานเข้ามาเรียน และส่งเสริมบทบาทของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงกับผู้เรียน และเพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ ดำเนินการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อันนำไปสู่ความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาสถานศึกษาขนาดเล็ก
2. เพื่อสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาสถานศึกษาขนาดเล็ก
3. เพื่อประเมินแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาสถานศึกษาขนาดเล็ก

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของครู
2. สถานศึกษาขนาดเล็กและหน่วยงานต้นสังกัดที่จัดการการศึกษา มีข้อมูลสำหรับการวางแผนและการจัดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาสถานศึกษาขนาดเล็ก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหาร ครู และผู้แทนชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 960 คน จากโรงเรียน 160 โรงเรียน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นผู้บริหาร ครู และผู้แทนชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 275 คน จากโรงเรียน 60 โรงเรียน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)
3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้
 - กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 2 คน จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 2 โรงเรียน เพื่อให้ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา
 - กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาแนวทาง หมายถึง แนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นลำดับขั้นตอนตามระบบและบรรลุมัตถุประสงค์

2. แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง แนวปฏิบัติหรือกระบวนการที่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน พัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาของตนเอง ระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการการติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ เน้นการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของชุมชน การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ และอารมณ์ของบุคคลในสถานการณ์กลุ่ม เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการใดๆ ร่วมรับผิดชอบเรื่องต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อชุมชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งมีการบวนการ 5 ขั้นตอนตามที่ได้สังเคราะห์จาก ตำรา เอกสาร เอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

2.1 การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็น ปัญหา ศึกษาสภาพปัญหาและตัดสินใจโดยการประชุมปรึกษาหารือ และสำรวจ

2.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวางแผนสร้างรูปแบบนโยบายและวิธีการพัฒนา กำหนดยุทธศาสตร์และแบ่งหน้าที่

2.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแผน /นโยบาย/ วิธีการพัฒนา และให้การสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร ข้อมูล วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีความจำเป็น

2.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลปรับปรุงและพัฒนา หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความก้าวหน้า ควบคุม ติดตามผลการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินการโดยความเห็นชอบของบุคคลส่วนใหญ่ พร้อมทั้งพัฒนาการบริหารงาน ผลงานให้ใช้เป็นประโยชน์ได้ตลอดไป

2.5 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ซึ่งอาจเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุ ทางสังคม หรือโดยส่วนตัว ที่เกิดขึ้น และร่วมชื่นชมยินดีในผลงานที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ

3. การจัดการ หมายถึง การดำเนินการบางสิ่งบางอย่างโดยมีเป้าหมายที่มุ่งบรรลุ อย่างชัดเจน มีการกำหนดรูปแบบกระบวนการ มีการจัดองค์การ มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบชัดเจน มีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอื่นๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ ผู้ดำเนินการ เทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการดำเนินการให้เกิดผลตามเป้าหมายที่กำหนด กระบวนการทั้งหมดนี้คือการจัดการ ซึ่งต้องกระทำอย่างเป็นระบบ มีแผน มีเป้าหมาย มีผู้รับผิดชอบ และมีเครื่องมือกลไกที่นำไปสู่ความสำเร็จได้

4. การจัดการศึกษา กระบวนการดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์ประกอบการจัดการศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

4.1 สารเนื้อหาในการศึกษา

4.2 ครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้

4.3 สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา

4.4 รูปแบบวิธีการเรียนรู้

4.5 ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา

4.6 เงินทุนสนับสนุน

4.7 สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม

4.8 ผู้เรียนหรือผู้ศึกษา

5. สภาพปัจจุบัน หมายถึง ผลของการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6. สภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง ผลของการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่ควรจะดำเนินการ ซึ่งได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

7. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้รักษาราชการแทนผู้อำนวยการสถานศึกษา กรณีสถานศึกษาซึ่งไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา

8. ครู หมายถึง บุคลากรทุกตำแหน่งซึ่งปฏิบัติหน้าที่หลักทางด้านจัดการจัดการศึกษาในสถานศึกษาและบุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ จำนวนสถานศึกษาละ 1 คน

9. ผู้แทนชุมชน หมายถึง ผู้แทนผู้ปกครองจำนวน 1 คน ผู้นำชุมชนจำนวน 1 คน ประชาชนชาวบ้านจำนวน 1 คน และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 1 คน จำนวนสถานศึกษาละ 4 คน

10. สถานศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาของรัฐที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงมา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 จำนวน 31 แห่ง



บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาดำรง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วม
 - 1.1 แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม
 - 1.2 ความหมายของการมีส่วนร่วม/การมีส่วนร่วมของชุมชน
 - 1.3 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม
 - 1.4 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม
 - 1.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
 - 1.7 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม
 - 1.8 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการมีส่วนร่วม
 - 1.9 รูปแบบกระบวนการ/ขั้นตอนมีส่วนร่วม
 - 1.10 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. การบริหารสถานศึกษา
 - 2.1 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา
 - 2.2 หลักการบริหารสถานศึกษา
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา
 - 3.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
 - 3.2 องค์ประกอบของการจัดการศึกษา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การมีส่วนร่วม

แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Concept of Participation) เกิดจากแนวคิดสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลบุคคล ซึ่งบังเกิดพร้อมต่อกันกลายเป็นความสนใจ และความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม
2. ความเดือดร้อนและความพึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสภาพการณ์ที่เป็นอยู่นั้นผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่มวางแผนและลงมือกระทำร่วมกัน

3. การตกลงร่วมกันที่จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความริเริ่มกระทำการที่ตอบสนองความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

เฮอริซเบิร์ก (Herzberg's Two Factor Theory, 1595) คือทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอริซเบิร์กเป็นทฤษฎีการจูงใจที่สำคัญและได้รับความสนใจในการศึกษาวิจัยและนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์การ เช่น Motivation Maintenance Theory, Dual Factor Theory เฮอริซเบิร์กได้สรุปวิจัย 2 ประการที่สัมพันธ์กับความพึงพอใจของบุคคล ดังนี้

1. ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor) หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานโดยตรงและเป็นตัวการที่สร้างความพึงพอใจให้บุคคลในองค์การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนี้

1.1 ความสำเร็จในการทำงาน (Achievement) คือ การที่บุคคลสามารถทำงานได้เสร็จสิ้นและสำเร็จ มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ สามารถป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น เกิดความรู้สึกพึงพอใจในผลงานที่สำเร็จ

1.2 การได้รับความยอมรับนับถือ (Recognition) คือ การได้รับการยอมรับนับถือจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและผู้อื่น การยอมรับนี้จะอยู่ในรูปของการยกย่องชมเชย การให้กำลังใจหรือการแสดงออกอื่นใดที่สื่อให้เห็นถึงการยอมรับความสามารถเมื่อทำงานเสร็จ

1.3 ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (The Work Itself) เป็นงานที่น่าสนใจต้องอาศัยความริเริ่มสร้างสรรค์ หรืองานที่ท้าทายตั้งแต่ต้นจนจบทีเดียว

1.4 ความรับผิดชอบ (Responsibility) เป็นความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบใหม่ๆ และมีอำนาจได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่

1.5 ความก้าวหน้า (Advancement) การได้รับเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นของบุคคลในองค์การ มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหรือได้รับการอบรม

2. ปัจจัยค้ำจุน (Maintenance Factor) หมายถึง ปัจจัยที่สนับสนุนให้การทำงานของบุคคลสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

2.1 โอกาส (Opportunity) คือ ความเชื่อของผู้กระทำที่มีต่อสถานการณ์หรือข้อกำหนดและทางเลือกที่มีอยู่ โอกาสที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและกระทำของบุคคลที่มักจะตัดสินใจเข้าร่วมในการกระทำทางสังคม เมื่อเขาพิจารณาและเห็นว่าภายใต้สถานการณ์นั้นให้เขาเลือกกระทำได้ ดังนั้นการที่ผู้กระทำตัดสินใจและเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงขึ้นอยู่กับลักษณะของโอกาสที่มีในสถานการณ์นั้น

2.2 ความสามารถ (Ability) คือการรับรู้ของผู้กระทำเกี่ยวกับพลังขีดความสามารถของเขาในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จนกระทั่งสามารถบรรลุความสำเร็จได้ภายใต้สถานการณ์ที่ผู้กระทำตระหนักถึงความสามารถของเขา

2.3 การสนับสนุน (Support) คือ การช่วยเหลือหรือการคัดค้านซึ่งผู้กระทำเชื่อว่าเขากำลังได้รับหรือคาดว่าจะได้รับจากผู้อื่นในรูปแบบต่างๆซึ่งตัวเองเป็นผู้เลือก

จุฬามาต ศรีสิริพรพันธ์ (2548) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการมีส่วนร่วม 4 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion) การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียนเพื่อมุ่งให้เกิดการขัดแย้งในการปฏิบัติงาน และถ้าจะได้ผลดีความเชื่อถือและ

การกระทำ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาการขัดแย้งในการปฏิบัติงาน และถ้าจะได้ผลดีผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่เกลี้ยกล่อมได้เข้าใจแจ่มแจ้ง ให้เกิดศรัทธาตรงกับความต้องการของผู้ถูกเกลี้ยกล่อมโดยเฉพาะในเรื่องความต้องการของตน ตามทฤษฎีลำดับขั้นตอนของความต้องการ(Hierarchy of needs) ของมาสโลว์ (Maslow) ซึ่งมีทั้งหมด 5 ระดับ คือ ความต้องการทางสรีระวิทยา ความต้องการความมั่นคงความปลอดภัยของชีวิต ความต้องการทางด้านสังคม ความต้องการจะมีเกียรติชื่อเสียง และความต้องการความสำเร็จของตน

2. ทฤษฎีการสร้างความรู้สึกรักชาตินิยม (Nationalism) ปัจจัยประการหนึ่งซึ่งนำไปสู่การมีส่วนร่วม คือ การสร้างความรู้สึกรักชาตินิยมให้เกิดขึ้น ซึ่งหมายถึงความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่อุทิศหรือเน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์รวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัวเองใจเกียรติภูมิ จงรักภักดีผูกพันต่อท้องถิ่น

3. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนคนทำงานด้วยความเต็มใจ เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคน จูงใจให้คนไปยังเป้าหมาย โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (Positive Leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ (Dynamic Leader) และผู้นำไม่มีกิจไม่มีผลงานสร้างสรรค์ที่เรียกว่า ผู้นำนินเสธ (Negative Leader) ผลของการใช้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญ งานมีคุณภาพมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความรับผิดชอบ ดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดีย่อมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ด้วยดีนั่นเอง

4. ทฤษฎีการใช้ชีวิตและระบบทางการบริหาร (Administrative And Method) การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือ เป็นวิธีหนึ่งที่ยาก เพราะใช้กฎหมาย ระเบียบแบบแผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดดีที่สุด ในเรื่องการบริหาร เพราะธรรมชาติของคน ถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจ ไม่มีใครบังคับ ก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นร่วมกันของรัฐเพราะการใช้ระบบบริหารเป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย

ความหมายของการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาความหมายของการมีส่วนร่วม ได้มีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้หลายท่านดังนี้

Douglah (1970) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ กิจกรรม หรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา นักรัฐศาสตร์ใช้คำนี้ในการให้ความหมายของการเข้าร่วมกับสถาบันทางการเมืองของชุมชนเช่น การไปออกเสียงเลือกตั้งนักสังคมวิทยาใช้ในความหมายของการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นส่วนกลุ่มอื่น ๆ ใช้คำนี้ในความหมายของการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ

Keith (1972) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางจิตและอารมณ์ของบุคคลในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งส่งผลให้การกระทำของกลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมายและเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย

Reeder (1974) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพบปะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของบุคคลและของกลุ่มด้วย

Erwin (1976) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การพัฒนาแบบมีกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจร่วมแก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความชำนาญของประชาชน แก้ไขปัญหา ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องปะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของบุคคลและของกลุ่มด้วย

Whang (1981) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการเข้าไปดำเนินงานของบุคคล หรือของกลุ่มเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสนใจของตน หรือ เพื่อให้การสนับสนุนทางด้านกำลังงาน หรือทรัพยากรต่อสถาบัน หรือระบบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของพวกเขา

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของกลุ่มบุคคล ในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำ (Contribution) ไปสู่การบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นด้วย

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่รัฐทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งในส่วนรวม ส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิและองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในเรื่องที่กำหนดไว้

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (2527) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตน ในการจัดการควบคุมการใช้และการกระจาย

ปรัชญา เวสารัชช (2528) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องครอบคลุมในประเด็นต่อไปนี้

1. การสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสังคมได้ร่วมกิจกรรมซึ่งนำไปสู่กระบวนการพัฒนาและเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดย เท่าเทียมกัน
2. สะท้อนให้เห็นถึงการเข้าไปเกี่ยวข้องโดยความสมัครใจ และเป็นประชาธิปไตยในการตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมาย กำหนดนโยบาย การวางแผน การดำเนินโครงการ และการแบ่งสรรประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน
3. เป็นความเชื่อมโยงระหว่างส่วนที่ประชาชนลงแรงและทรัพยากร เพื่อการพัฒนา กับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนลงแรงดังกล่าว
4. อาจมีลักษณะผิดแผกแตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจของประเทศ นโยบาย และโครงสร้างการบริหาร รวมทั้งลักษณะทางเศรษฐกิจของประชาชน มิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการ แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคมในการมีส่วนร่วม ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปแบบการตัดสินใจ กำหนดชีวิตของตนเอง

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2529) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่าหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การปฏิบัติ การรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชนเอง การที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อแก้ปัญหาและนำมาซึ่งความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้นผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาการพัฒนาชุมชนที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ในขณะที่เดียวกันต้องยอมรับด้วยว่า มนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาส และได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง

อคิน รพีพัฒน์ (2532) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนว่า หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้นำทูลอย่างซึ่งไม่ใช่การกำหนดจากภายนอกทำให้ประชาชนร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนต้องคิดขึ้นมาเอง

เกรียง กัลป์ตินนท์ (2534) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่บุคคล ชุมชน หรือองค์กรในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา เพื่อให้การดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมาย เพื่อบุคคล ชุมชน หรือองค์กรในชุมชน โดยบุคคล ชุมชน หรือองค์กรในชุมชน

ทวี อานามวัฒน์ (2538) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่สมาชิกของชุมชนมีการกระทำออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกันในการที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองหรือการดำเนินงานด้านการศึกษาาร่วมกัน

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม (Participation) ว่าเป็นการที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนการทำประโยชน์ในเรื่องหรือกิจกรรมต่างๆ อาจจะเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือกระบวนการบริหาร ประสิทธิภาพขององค์การขึ้นอยู่กับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์การนั้น เป็นพลังสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์กับบุคคลแต่ละคนและผลผลิตของสังคม ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ ความผูกพันของบุคคลในสังคมนวัตกรรมของสังคมที่เกิดขึ้นในอดีตจนถึงปัจจุบันและจะเกิดขึ้นใหม่ในอนาคตเป็นผลจากการมีส่วนร่วมเกือบทั้งสิ้น นอกจากนั้นการมีส่วนร่วมยังช่วยยกระดับแรงจูงใจ (Motivation) การสร้างข้อผูกพันของการเปลี่ยนแปลง (Commitment to Change) การให้ความร่วมมือ (Co - Operation) และ คุณภาพของการตัดสินใจ แนวคิดหลักของการมีส่วนร่วมมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ จะต้องมียุคคลที่เข้าไปเกี่ยวข้องหลายคน (Involvement) การให้ความช่วยเหลือและการทำประโยชน์ (Contribution) ความรับผิดชอบ (Responsibility) ซึ่งเกี่ยวข้องทางจิตใจมากกว่าร่างกาย

กำพล แสนบุญเรือง (2542) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ โดยกระทำการงานให้ถูกจังหวะและเหมาะสม ด้วยความรู้สึผูกพันให้ประจักษ์ว่าเชื่อถือไว้ใจได้ การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้าง

พลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างและสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา เพราะการมีส่วนร่วมทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุทิศตนมากยิ่งขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนา

อรรถพร สาระทัน (2542) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการมีส่วนร่วม (Participation) เป็น การที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุน ทำประโยชน์ในเรื่องต่างๆ กิจกรรมต่างๆ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือกระบวนการบริหาร และในการให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์การนั้นบุคคลจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง (Involvement) ในการดำเนินการหรือปฏิบัติการกิจต่างๆ ส่งผลให้บุคคลนั้นเกิดความผูกพัน

ไตรรัตน์ โคสะสุ (2543) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง ความร่วมมือของประชาชนที่มีความเห็นพ้องต้องกันเข้ามาร่วมรับผิดชอบในการวางแผนการตัดสินใจ การสนับสนุน การลงมือปฏิบัติตามแผนและการประเมินผล โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กร เพื่อให้บรรลุผลที่ต้องการได้

ศรเพชร วงศ์เพ็ง (2546) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การเข้าไปมีบทบาทหรือส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมสนับสนุน ส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ และ ประเมินผลทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนทุกกิจกรรม

ชัยยุทธ ศิริสุทธิ (2548) การมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นในการจัดการศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและท้องถิ่น ได้เข้าเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยร่วมแสดงความคิดเห็นและกระทำในสิ่งที่เห็นพ้องต้องกันตลอดจนร่วมพิจารณา กำหนดปัญหา ความต้องการของประชาชน ชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือ แก้ปัญหา ตลอดจนหาแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน

ฉลาด จันทรมบัติ (2551) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้า ของกลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ในทุกขั้นตอนของโครงการพัฒนา การเข้ามามีส่วนร่วมต้องเป็นไป ในรูปที่ผู้รับการพัฒนามีส่วนกระทำให้เกิดการพัฒนา มิใช่เป็นผู้รับการพัฒนาตลอดไป ทั้งนี้เป็นการ เกื้อหนุนให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริงและถาวร ซึ่งก็คือ การที่ประชาชน หรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบายการพัฒนา อันเป็นกระบวนการขั้นตอนการวางแผนในการ พัฒนาหลังจากกำหนดวัตถุประสงค์และแผนงานร่วมกันและปฏิบัติงานตามแผนงานของโครงการ ร่วมกันแล้วยังมีส่วนร่วมรับประโยชน์จากการบริหาร รวมถึงมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการต่างๆ ซึ่งเป็นไปได้โดยทางตรง หรือ โดยทางอ้อม

Walsh (1999) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การร่วมมือกันของบุคคล ในการพัฒนาการศึกษา มีเป้าหมายเพื่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนก้าวหน้าไปสู่อนาคตด้วยการมีความรู้ ความสามารถและมีสิ่งต่าง ๆ ที่จะทำให้การมีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษาเกิดความสำเร็จสูงสุด ดังนั้น บุคคลจะต้องมีความเข้าใจถึงปัจจัยต่าง ๆ ต้องมองเห็นถึงสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ของการศึกษา

Cunningham และ Cordoiro (2000) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การร่วมมือกันของ สถานศึกษา สังคมและครอบครัว ในการพัฒนาการศึกษานั้นจะเป็นกระบวนการที่พยายามสร้างความ

เจริญก้าวหน้าให้แก่สถานศึกษาให้เร็วขึ้น โดยมีเป้าหมายในการประเมิน คุณภาพการสอน
วัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงานและประเมินคุณภาพของการจัดการ

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลทำกิจกรรมต่างๆร่วมกันโดยการ
ร่วมคิด ร่วมทำให้งิจกรรมต่างๆที่ได้ดำเนินการมานั้นบรรลุถึงจุดมุ่งหมายของกลุ่มบุคคลนั้นได้ตาม
เป้าหมายที่วางไว้

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นเป็นกระบวนการทางสังคมที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
ในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายงานที่วางไว้ ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงไว้ดังนี้

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2534) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมไว้ว่า ทำให้
ประชาชนตระหนักถึงปัญหาที่แท้จริงของชุมชน เกิดการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทำให้ประชาชนได้มี
โอกาสใช้ความสามารถของตนเอง ในรูปของความคิด การตัดสินใจ และการกระทำอย่างเต็มที่ ทำให้
ประชาชนมีความรู้สึกในการเป็นเจ้าของ ในการแก้ปัญหาของชุมชน ทำให้ประชาชนมีการพัฒนาไปสู่
การพึ่งตนเองในที่สุด การมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดผลกระทบ 2 ลักษณะ คือประชาชนมีกำลังใจในการ
พัฒนา จะทำให้โครงการต่างๆ สนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง และ ก่อให้เกิดความภูมิใจ
ในการมีส่วนร่วม ในการกำหนดอนาคตของตนเอง กล่าวได้ว่าประชาชนได้แสดงพลังกลุ่ม ในการระบุ
ปัญหา แนวทางแก้ไขซึ่งนับว่าเป็นการระดมทรัพยากรมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และเป็น
การพัฒนาคุณภาพประชากร ให้สามารถพึ่งตนเองมากกว่าเป็นผู้รับการพัฒนา

วันชัย วัฒนศัพท์ (2543) การมีส่วนร่วมจะมีประโยชน์ คือเพิ่มคุณภาพของการ
ตัดสินใจ ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลาที่เกี่ยวกับความขัดแย้ง การสร้างฉันทามติและการยอมรับ
เพิ่มความง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า ดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบ
ธรรม

อรทัย ก๊กผล (2552) การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ว่าในหน่วยงานใดก็ตามเป็นสิ่ง
ที่พึงปรารถนา เพราะการมีส่วนร่วมมีคุณประโยชน์หลากหลายประการอย่างไรก็ตาม ประโยชน์ที่จะ
ได้จากการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับความจริงใจและความจริงจังในการดำเนินการด้วย
ประโยชน์โดยทั่วไป คือ

1. เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ: การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล
ข่าวสารและความคิดเห็นต่างๆ จะช่วยให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่ครบถ้วนรอบคอบมากขึ้น
นอกจากนั้นยังช่วยให้เกิดทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบและได้รับการยอมรับมากขึ้น
โดยเฉพาะการตัดสินใจที่กระทบกับประชาชนโดยตรง

2. ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา: เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับ
ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น รับทราบข้อมูลข้ออธิบายต่างๆ เห็นประโยชน์ส่วนรวมที่จะได้รับ
จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ แน่ใจว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมี
ค่าใช้จ่ายและใช้ระยะเวลา แต่เมื่อประชาชนยอมรับ การนำโครงการไปสู่การปฏิบัติจะรวดเร็วขึ้นซึ่ง
ในประเด็นนี้จะเห็นว่าโครงการของภาครัฐที่เร่งการตัดสินใจหรือปกปิด เมื่อประชาชนทราบภายหลัง
และต่อต้านบางโครงการนำไปสู่การปฏิบัติไม่ได้ ล่าช้าเป็นปีๆ บางโครงการสามารถก่อสร้างได้เสร็จ

และประชาชนไม่ยอมให้เข้าไปดำเนินการ กลายเป็นอนุสาวรีย์ร้าง ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดายงบประมาณดังกล่าวสามารถนำไปสร้างคุณประโยชน์ได้มากมาย

3. การสร้างฉันทามติ: สำหรับสถานการณ์ปัจจุบันการสร้างฉันทามติอาจเป็นเรื่องยาก สังคมเรากลายเป็นพหุลักษณะและต้องยอมรับความหลากหลายแตกต่างทางความคิด กลไกที่ช่วยให้ความแตกต่างนั้นได้มีการแลกเปลี่ยน คือ กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทางหลักการ เราเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจช่วยป้องกันความขัดแย้งได้ แต่ในสังคมไทยที่ผ่านมา ภาครัฐมักดำเนินการตัดสินใจไปก่อน เมื่อประชาชนต่อต้านจึงจัดกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งช้าไปแล้ว หากเกิดเป็นความขัดแย้งขึ้น จำต้องใช้หลักการจัดการความขัดแย้งเข้ามาแทน ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงสามารถช่วยลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4. ร่วมมือในการนำไปปฏิบัติ: การมีส่วนร่วมของประชาชนเมื่อประสบความสำเร็จ จะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5. ช่วยทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชน: การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดความใกล้ชิด สร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างความรู้สึกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นของประชาชนไม่ใช่เป็นของนักการเมืองเท่านั้นนอกจากนั้นด้วยความใกล้ชิด ผู้บริหารท้องถิ่นจะไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน

6. ช่วยพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน: การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจและเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน

7. ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น: การมีส่วนร่วมเป็นการเพิ่มทุนทางสังคม และช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นสอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม คือ ประชาชนได้มีโอกาสในการแก้ปัญหาเรื่องของตัวเอง เป็นการเพิ่มคุณภาพในการคิด การตัดสินใจ การลงมือทำ เมื่อประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น จะช่วยลดความขัดแย้ง เกิดความสัมพันธ์ที่ดี

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

อนงค์ อนันตริยเวช (2539) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นการใช้แนวคิดของการบริหารเชิงระบบและเน้นความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์โดยการพิจารณาว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรหลักที่สำคัญของการศึกษา ที่จะทำให้การบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพและยังได้ศึกษาแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน แล้วสรุปความสำคัญของการบริหารที่มุ่งให้ทุกคนมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมมีลักษณะเด่นคือ เป็นการสร้างความไว้วางใจและเชื่อมั่นในบุคลากร การสื่อสารเป็นไปโดยอิสระเปิดกว้างให้มีการโต้แย้งกันอย่างเปิดเผยและมีการเห็นพ้องต้องกัน

2. ผู้บริหารสามารถกระตุ้นจิตใจให้ผู้ได้บังคับบัญชาเกิดกำลังใจการปฏิบัติงานโดยการให้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อสถานศึกษา

3. การตัดสินใจในเรื่องต่างๆกระทำได้โดยบุคลากรในทุกระดับของสถานศึกษา

4. เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและการดำเนินงานของสถานศึกษา 5. การควบคุมงานสามารถกระจายไปในหมู่ผู้ปฏิบัติ โดยการให้ควบคุมกันเอง เพื่อเน้นการแก้ปัญหา สามารถหลีกเลี่ยงการตำหนิ

6. ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้การทำงานมีผลงานสูงสุด และสำเร็จตามเป้าหมาย

7. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างการอภิปรายในที่ประชุมเป็นการจัดแนวคิดที่ขาดเหตุผล และไม่เหมาะสมให้หมดไป

8. การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อเมื่อบุคลากรในสถานศึกษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในแขนงต่างๆมีมุมมองที่แตกต่างกันในการแก้ปัญหาเดียวกัน

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

นักการศึกษาได้ให้แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการบริหารดังนี้

Vroom และ Yetton (เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2541 ; อ้างอิงมาจาก Vroom and Yetton, 1973) ได้เสนอแนวทางที่จะกำหนดว่า เมื่อไรควรจะมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ และควรจะมีส่วนร่วมมากน้อยอย่างไรในการตัดสินใจ ต้นแบบ (Model) ของ Vroom และ Yetton ได้เสนอแนะว่าการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจนี้ ควรจะขึ้นอยู่กับธรรมชาติของปัญหา และสถานการณ์ ในการกำหนดรูปแบบ และปริมาณของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้น Vroom และ Yetton ได้เสนอกฎไว้ 2 กลุ่ม คือ

1. กฎกลุ่มแรกเป็นการส่งเสริมคุณภาพของการตัดสินใจ

2. กฎกลุ่มที่สองเป็นการส่งเสริมการยอมรับการตัดสินใจ

ในการตัดสินใจนั้นมีทางเลือกอยู่ 5 วิธี ตั้งแต่ผู้บริหารตัดสินใจเองคนเดียวไปจนถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเต็มที่ ทางเลือกในการตัดสินใจ 5 วิธี มีดังนี้

1. ผู้บริหารใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้วตัดสินใจเองตามลำพัง

2. ผู้บริหารแสวงหาข้อมูลจากผู้อื่น แล้วตัดสินใจเอง

3. ผู้บริหารหารือกับผู้เกี่ยวข้องเป็นรายคน แสวงหาความคิดเห็นและ

ข้อเสนอแนะแล้วตัดสินใจเอง

4. ผู้บริหารหารือกับผู้เกี่ยวข้องเป็นรายกลุ่มแสวงหาความคิดเห็นร่วมกัน โดยการอภิปรายแล้วตัดสินใจ

5. ผู้บริหารร่วมคิดกับกลุ่มเกี่ยวกับสถานการณ์และปัญหา แล้วให้กลุ่มตัดสินใจ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมมี 5 ทฤษฎี ซึ่ง อคิน รพีพัฒน์ ได้สรุปไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion)

Maslow (1968 อ้างถึงใน อคิน รพีพัฒน์, 2536) กล่าวว่า การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการ เกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงานและถ้าจะให้ เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อมโดยเฉพาะในเรื่อง ความต้องการของคนตามหลักทฤษฎีของ Maslow ที่เรียกว่าลำดับขั้น ความต้องการ (Hierarchy of Needs) คือ ความต้องการของคนจะเป็นไปตามลำดับจาก น้อยไปมาก มีทั้งหมด 5 ระดับ ดังนี้

1.1 ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Survival Needs) ได้แก่ ความต้องการทางด้านอาหาร ยา เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ

1.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (Safety And Security Needs) ได้แก่ ความต้องการที่อยู่อาศัยอย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกายหรือถูกขโมยทรัพย์สินหรือความมั่นคงในการทำงานและการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

1.3 ความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

1.4 ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (Self-esteem Needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องหนึ่งที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่นความต้องการ ด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเองในเรื่องความสามารถและความสำคัญของบุคคล

1.5 ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (Self-Actualization Needs) เป็นความต้องการในระบบสูงสุด ที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิด ของตนเองเพื่อจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำ ได้ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการ พิเศษของบุคคลที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นแนวทางที่ดีที่สุด

2. ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale) คนเรามีความต้องการทางกายและใจถ้าคนมีขวัญดีพอ ผลของการทำงานจะสูง ตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดี ผลงานก็ต่าง ไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากว่าขวัญเป็นสถานการณ์ทาง จิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่างๆ นั่นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้าง ทศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอาไรต์เอาเปรียบ การให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้นและเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดีจะ เกิดสำนึกในความรับผิดชอบ อันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคล และขวัญของกลุ่ม ดังนั้น จะเป็นไปได้ว่าขวัญของคนเราโดยเฉพาะคนมีขวัญที่ดีย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้เช่นกัน (ยุพาพร รูปงาม, 2545)

3. ทฤษฎีสร้างความรู้รักชาตินิยม (Nationalism) ปัจจัยประการหนึ่งที่น่า สู่การมีส่วนร่วมคือ การสร้างความรู้รักชาตินิยมให้ เกิดขึ้นหมายถึง ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศหรือ เน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ ส่วนรวมของชาติมีความพอใจในชาติของตัวเอง พอใจเกียรติภูมิ จงรักภักดี ผูกพันต่อ ท้องถิ่น (ยุพาพร รูปงาม, 2545)

4. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญ

ของการร่วมกลุ่มคน จูงใจไปยังเป้าประสงค์โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (Positive Leader) ผู้นำพลวัต คือเคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ (Dynamic Leader) และผู้นำไม่มีกิจ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ ที่เรียกว่าผู้นำนินเสธ (Negative Leader) ผลของการให้ทฤษฎีการสร้างผู้นำจึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญกำลังใจ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดี ย่อมจะนำไปสู่ การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง (ยุพาพร รุปงาม, 2545)

5. ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administration and Method) การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ย่างเพราะใช้กฎหมายระเบียบแบบแผน เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของ ความร่วมมือยังไม่มีระบบใดดีที่สุด ในเรื่องการใช้การบริหาร เพราะธรรมชาติของคน ถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหาร เป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวัง ผลประโยชน์ (ยุพาพร รุปงาม, 2545)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า โรงเรียนจะพัฒนาให้ดีขึ้นเกิดผลต่อการพัฒนานักเรียนได้อย่างแท้จริง ถ้าทุกฝ่าย ทุกคนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียน รักโรงเรียน เข้ามาร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียน รวมทั้งช่วยสนับสนุนทรัพยากรทั้งกำลังแรงงาน และงบประมาณแต่สภาพเงื่อนไขและปัญหาพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้นำศักยภาพของคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยเข้าใจว่าภารกิจจัดการศึกษาเป็นของโรงเรียน อีกทั้งชุมชนยังไม่เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียน ดังนั้นหากต้องการให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนสมบูรณ์ชัดเจน อย่างต่อเนื่องแล้ว ศักยภาพของการมีส่วนร่วม ของชุมชนจะเป็นปัจจัยของการพัฒนาที่สำคัญที่สุด ซึ่งสภาพความสำเร็จจากการมีส่วนร่วม มีดังต่อไปนี้คือ

1. มีองค์คณะบุคคลประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครู ประชาชน และบุคลากรในองค์กรในชุมชนร่วมเป็นกรรมการโรงเรียน
2. คณะกรรมการโรงเรียนร่วมกันดำเนินการวางแผนบริหารและพัฒนาโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ
3. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน การจัดกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนานักเรียนในทุกด้านทั้งในและนอกโรงเรียน
4. ประชาชนในท้องถิ่นรับทราบความเคลื่อนไหว และความก้าวหน้าในการพัฒนาโรงเรียนอยู่เสมอ
5. ผู้นำท้องถิ่น ผู้ปกครองและชุมชนเล็งเห็นว่า หากต้องการทำให้เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพและมาตรฐาน รวมทั้งส่งเสริม ศิลปะ การแสดง และการกีฬา หากได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้อาจจากสาธารณชน ก็จะมีพลังแห่งการเรียนรู้อย่างมหาศาล สื่อสารมวลชนนานาชนิดต้องสร้างและถูกนำมาเป็นเครื่องมือส่งเสริมการเรียนรู้ของคนในประเทศโดยรวดเร็ว ส่วนอื่น ๆ ของสังคม ที่ยังไม่ได้กล่าวถึง ที่ชุมชนสามารถค้นหาและนำมาใช้เพื่อให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้จะต้องได้รับการสืบค้นอย่างเป็นรูปแบบ และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

จะเห็นได้ว่าเมื่อใช้หลักการ “สังคมทั้งมวลเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ การศึกษา” แล้วกระทรวงศึกษาควรจะต้องเปิดพื้นที่การศึกษาขึ้นเต็มประเทศ และเพิ่มปริมาณของการ เรียนรู้ขึ้นมาอย่างสูงสุด

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาการศึกษา หากจะให้เกิดผลที่ดีที่สุดนั้นควรเกิด จากพลังและขีดความสามารถของชุมชนที่ได้ผนึกกำลังกันขึ้นมา ผสมผสานกับการสนับสนุนจากพลัง ของการปกครองแห่งรัฐ การที่จะให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการฝ่ายเดียวนั้น นอกจากจะยากที่จะ ประสบความสำเร็จและผลงานไม่มั่นคงถาวรแล้ว ยังนำไปสู่การขยายช่องว่างและความขัดแย้ง ระหว่างพลังทั้งสองฝ่าย ความร่วมมือระหว่างชุมชนและรัฐ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน จึงประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของชุมชน (Local Participation) และการสนับสนุนจากภาครัฐ ความ ร่วมมือระหว่างภาครัฐกับประชาชน

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

รีดเดอร์ (Reeder, 1963 อ้างถึงใน ปรีดา เจษฎารามกุล, 2550) ได้สรุปปัจจัยต่าง ๆ ที่ มีผลต่อการรักษาการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 11 ประการ ดังนี้

1. การปฏิบัติตนให้สอดคล้องตามความเชื่อถือพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลและกลุ่ม บุคคลเหมือนจะเลือกแบบวิธีการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง
2. มาตรฐานคุณค่า บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้อง กับมาตรฐานคุณค่าของตนเอง
3. เป้าหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะส่งเสริมป้องกันและรักษาเป้าหมาย ตน
4. ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลบางครั้งมี รากฐานมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา
5. ความคาดหวัง บุคคลและกลุ่มบุคคลจะประพฤติตามแบบที่ตนคาดหวังว่า จะต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่นด้วย เช่นกัน
6. การมองแต่ตนเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งคิดว่าตนเองสมควร กระทำเช่นนั้น
7. การบีบบังคับ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนถูก บังคับให้ทำ
8. นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเรานิสัยชอบ กระทำอยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ
9. โอกาส บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของ สังคมโดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงการของสังคมเอื้ออำนวยเข้า มามีส่วนร่วมกันในการกระทำเช่นนั้นเท่าที่พวกเขาได้รับรู้
10. ความสามารถ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมกันในกิจกรรม บางอย่างที่ตนเห็นว่าสามารถทำในสิ่งที่ต้องการให้เขาทำในสถานการณ์เช่นนั้น

11. การสนับสนุน บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเริ่มปฏิบัติเมื่อเขาารู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุนที่ดีพอให้กระทำการเช่นนั้น

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization อ้างถึงใน ยุพิน ระพีพันธุ์, 2544) เสนอปัจจัยพื้นฐานในการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจจากสภาพความเป็นจริงชาวบ้านที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่งทั้งในแง่การร่วมแรง ร่วมทรัพยากร หรืออื่น ๆ นั้น มีเหตุผลอยู่ 2 ประการ คือ

1.1 การมองเห็นว่าตนจะได้ประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป ซึ่งถือเป็นเรื่องการกระตุ้นให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

1.2 การได้รับคำบอกกล่าวหรือชักชวนจากเพื่อนบ้านให้เข้าร่วม โดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

2. ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม แม้ว่าชาวชนบทเป็นจำนวนมากจะเห็นประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาแต่ก็ไม่อาจเข้าร่วมกิจกรรมได้ เนื่องจากไม่เห็นช่องทางของการมีส่วนร่วม หรือเข้าร่วมแล้วก็ไม่ได้รับดังที่คาดคิดเอาไว้ เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมนั้นมิได้จัดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ ลักษณะการทำงาน กฎระเบียบ แบบแผน เป็นต้น ดังนั้นปัจจัยพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมจึงควรมีลักษณะ

2.1 เปิดโอกาสให้ทุกคนและทุกกลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจอยู่ในรูปของการมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยมีตัวแทนก็ได้

2.2 ควรมีกำหนดเวลาที่แน่ชัด เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้

2.3 กำหนดลักษณะกิจกรรมที่แน่นอน

3. ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม โดยปกติที่ผ่านมาในกิจกรรมหนึ่ง ๆ แม้ว่าประชาชนจะเห็นด้วยและมีโอกาสเข้าร่วม แต่ไม่อาจกำหนดเป้าหมาย วิธีการ หรือผลประโยชน์ของกิจกรรม เพราะสิ่งเหล่านี้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กระทำ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์วิหาร

2. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศ ตำแหน่ง ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีความศรัทธาหรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรงผู้น้อยก็ช่วยแรง

3. อำนาจบังคับที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่าง ๆ เช่น บีบบังคับให้ทำงานเยี่ยงทาส ฯลฯ

พัทยา สายหู (2529) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีความสำคัญและส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ได้ดำเนินการอยู่ในชุมชน ซึ่งความสำเร็จของโครงการพัฒนาชุมชนขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่เป็นลักษณะของโครงการ เช่น โครงการที่ประชาชนต้องการ

2. ปัจจัยที่มีลักษณะของชาวบ้านเอง เช่น ขยันขันแข็ง สามัคคี มีผู้นำดี
 3. ปัจจัยที่มาจากทางราชการ เช่น ถือเป็นโครงการสำคัญ มีงบประมาณเหลือเฟือพอมีเจ้าหน้าที่วิชาการสนับสนุน
 4. ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ เช่น การคมนาคมสะดวก วัสดุพร้อม เป็นต้น
- ปรัชญา เวสารัชช์ (2528) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญซึ่งผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชนบท ดังนี้
1. ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองและความปลอดภัย
 2. ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้นำ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
 3. ปัจจัยที่เป็นรางวัลตอบแทนได้แก่ ค่าตอบแทนแรงงาน เงินปันผลจากสหกรณ์ออมทรัพย์
 4. ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนร่วม ความรู้สึกเกรงใจไม่กล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน หรือความรู้สึกว่าเป็นพันธะที่ต้องเข้าร่วม เพื่อให้เกิดความสามัคคี
- นิวสตรอม (Newstrom, 1993 อ้างถึงใน ณรงค์ วาริชล, 2551) พบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม คือ
1. ลักษณะขององค์กร โครงสร้างขององค์กร วัฒนธรรมขององค์กร หากองค์กรมีโครงสร้างใหญ่ ขั้นตอนการปฏิบัติมาก เช่น ระบบราชการ จะเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมได้
 2. นโยบายองค์กรที่ขาดความชัดเจน จะทำให้บุคลากรไม่แน่ใจเป้าหมาย แนวทางการปฏิบัติ จึงเกิดความลังเลที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม
 3. ภาวะผู้นำ ซึ่งถ้าหากว่าผู้นำเชื่อว่าผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้ไม่มีศักยภาพ ไม่มี ความก้าวหน้า ขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน งานจะสำเร็จได้ต้องควบคุม ภาวะผู้นำประเภทนี้จะเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมได้
 4. ลักษณะงาน ซึ่งหากว่างานที่สามารถทำสำเร็จได้ด้วยตัวเอง เช่น งานในห้องทดลองลักษณะงานเช่นนี้จะทำให้บุคลากรไม่เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม
 5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น ระดับการศึกษา วิชาชีพ โดยถ้าหากบุคลากรที่มีระดับการศึกษาที่สูงอยู่ในตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบมาก ก็จะแสวงหาการมีส่วนร่วมมากกว่าบุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า และหน้าที่ความรับผิดชอบที่น้อยกว่าด้วย
- โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1980 อ้างถึงใน ณรงค์ วาริชล, 2551) กล่าวว่าปัจจัยหลายอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่
1. เพศ
 2. อายุ
 3. สถานภาพสมรส
 4. ระดับการศึกษา
 5. อาชีพ
 6. รายได้
 7. ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น

8. สถานภาพการทำงาน

อรพรรณ ภมรสวรรณ (2544) กล่าวว่า การที่ประชาชนในชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาใด ๆ มากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ทั้งปัจจัยภายนอกชุมชนและปัจจัยภายในชุมชน เช่น แบบแผนการดำเนินชีวิต ความรู้และทัศนคติต่อกิจกรรมนั้น ๆ การมีโอกาสและการได้รับการสนับสนุนจากภายนอกนโยบายการพัฒนาของรัฐ บทบาทของทางราชการต่อการพัฒนา โครงสร้างทางการเมืองและสังคม เป็นต้น

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการมีส่วนร่วม

ได้มีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียน ประกอบด้วย 3 กลุ่มปัจจัย คือ

1) กลุ่มปัจจัยที่เกี่ยวสภาพแวดล้อม ได้แก่ เศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรม ทำให้คนในชุมชนไม่มีเวลาว่าง การเมืองการปกครองที่มีการปกครองในท้องถิ่นก่อให้เกิดความแตกแยกในชุมชน และระบบการบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครูไม่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

2) กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ความเสื่อมศรัทธา ความไม่ผูกพัน กับชุมชนการไม่มีเวลาว่าง การขาดความสัมพันธ์อันดีกับโรงเรียนและความขัดสนส่วนบุคคล

3) กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่

3.1) บุคลากรในโรงเรียน เช่น ผู้บริหาร และครูรุ่นปัจจุบันขาดความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน บุคลากรในการฝ่ายบริหารไม่ให้ความสำคัญกับผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมผู้บริหารไม่อยู่บริเวณโรงเรียน จำบุคคลที่ช่วยเหลือโรงเรียนไม่ได้ ทำงานโดยไม่ปรึกษาหารือ และไม่เร่งแก้ปัญหาความขัดแย้งกับชุมชน

3.2) วิธีการปฏิบัติงานของโรงเรียน เช่น ความเอาใจใส่ต่อนักเรียนน้อยลง โรงเรียนทำให้ประชาชนเดือดร้อน การยกเลิกสิทธิพิเศษของผู้อุปการะต่อโรงเรียนแต่งตั้ง ผู้ที่มาทำงานร่วมกับชุมชนไม่เหมาะสม ไม่ตอบแทนชุมชน ไม่กำหนดบทบาทที่เหมาะสมให้แก่ผู้มีส่วนร่วม

3.3) ผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน เช่น ความโดดเด่นด้านวิชาการของโรงเรียนลดลง และไม่มีผลงานที่ประสบความสำเร็จเสนอให้ชุมชนได้ชื่นชม

3.4) ปัจจัยอื่น ๆ เช่น ขาวทางลบของโรงเรียน ความสัมพันธ์กับวัดไม่ดี การขาดบุคลากรที่จะไปเชื่อมโยงกับชุมชน และขาดทีมงานที่ดี

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2534) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดในการจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชนไม่ก้าวหน้าไปเท่าที่ควร ทั้งนี้มีสาเหตุเนื่องมาจาก

1. ผู้นำท้องถิ่นของประชาชนนั้น ถูกกำหนดบทบาทและหน้าที่ขึ้นโดยกระบวนการทางราชการ จึงทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นคนของประชาชน ผู้นำท้องถิ่นจึงไม่สามารถ ดึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริง เพราะประชาชนเห็นว่าผู้นำท้องถิ่นไม่ได้เป็นผู้นำของเขาอย่างแท้จริง

2. ผู้นำท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการค่อนข้างจำกัด และมักจะถูกครอบงำและรับการชี้แนะต่าง ๆ จากทางราชการ ผู้นำท้องถิ่นจึงมีสภาพเหมือนหุ่นยนต์ จึงขาดความศรัทธาทั้งจากประชาชนและข้าราชการ

3. ผู้นำท้องถิ่นมักแสวงหาอิทธิพลใส่ตนหรือพรรคพวกของตน ซึ่งแทนที่จะพิทักษ์ประโยชน์ของประชาชนกลับกลายเป็นผู้กดขี่และอาจเป็นเครื่องมือของผู้มีอิทธิพล

4. โครงสร้างและระบบทางสังคมมีผลต่อทัศนคติ ค่านิยมของประชาชนไทยต่อการยอมรับสภาพผู้นำโดยผู้นำท้องถิ่นและข้าราชการ ขณะเดียวกันค่านิยมแบบอัตนียม คือไม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับเรื่องคนอื่นมีผลกระทบต่อการจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชน

ชูชาติ พวงสมจิตร (2540) ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบทไว้ 2 ประเด็น คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวของชาวชนบทเอง จำแนกออกได้ดังนี้

1.1 ชาวชนบทขาดนิสัยการทำงานร่วมกันอย่างจริงจังและถาวร จะมีแต่การทำงานเป็นครั้งคราว ทั้งนี้เพราะในอดีตประเทศไทยเป็นสังคมที่มั่งคั่ง จึงไม่จำเป็นต้องเสริมสร้างการทำงานร่วมกัน

1.2 ชาวชนบทไทยประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่เต็มไปด้วยความไม่แน่ใจว่าจะได้ประโยชน์โดยตรงในระยะสั้น ดังนั้น การมีส่วนร่วมที่หวังผลระยะยาวจึงค่อนข้างยากลำบาก

1.3 ชาวชนบทไทยอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์และลัทธิพ่อปกครองลูก (Paternalism) ทำให้คิดหวังพึ่งบุคคลภายนอกมากเกินไปและหวังที่จะให้คนอื่นทำทุกสิ่งทุกอย่างให้

1.4 ชาวชนบททราบว่าตนเป็นผู้มีฐานะต่ำต้อยในสังคม ทำให้กลัวคนภายนอกดูถูก เจ้าหน้าที่และนักพัฒนาจึงหาข้อมูลที่แท้จริงจากชาวชนบทได้ยาก

1.5 ชาวชนบทมักจะเลือกผู้นำที่คิดว่าจะสามารถอุปถัมภ์ตนได้ จึงมักจะเลือกคนรวย ผู้มีหน้าตาหรือผู้มีเส้นสายสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่หรือบุคคลภายนอก

1.6 คนไทยทั่วไปโดยเฉพาะชาวชนบทไม่ชอบแสดงตัวเป็นศัตรูกันซึ่งหน้าและไม่ชอบโต้เถียง

1.7 ชาวบ้านไม่คุ้นเคยกับการฝึกให้วางแผนการทำงานล่วงหน้า ดังนั้นผลงานของชาวชนบทจึงไม่ค่อยจะเป็นระบบและขาดทรรศนะด้านเวลา

2. ปัญหาเกี่ยวกับตัวเจ้าหน้าที่และระบบราชการ จำแนกได้ดังนี้

2.1 นโยบายในระบบราชการมักมาจากเบื้องบน

2.2 ระบบการจัดสรรงบประมาณจัดทำกันในส่วนกลาง ทำให้โครงการที่มาจากเจ้าหน้าที่และชาวชนบทจึงเกิดขึ้นยากลำบาก

2.3 ระบบการบริหารที่ถูกสั่งมาจากเบื้องบน ทำให้การประสานงานของเจ้าหน้าที่ระดับสนามของแต่ละกรมกองเป็นไปด้วยความยากลำบาก รวมทั้งแนวทางการมีส่วนร่วมและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายก็มีความเข้าใจแตกต่างกัน

2.4 ระบบการให้ทุนให้โทษไม่ได้ใช้ผลของการปฏิบัติงานที่เกิดแก่ชาวบ้านอย่างแท้จริง แต่ถือความเอาความพอใจของผู้บังคับบัญชาและกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นหลัก

2.5 วัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่ – ผู้น้อย และระบบอุปถัมภ์ทำให้เจ้าหน้าที่เข้าใจว่าตนเองมีฐานะสูงกว่าชาวชนบท

2.6 เจ้าหน้าที่ราชการมีแนวโน้มที่จะชอบทำงานในสำนักงาน

2.7 บุคคลภายนอกและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเกษตรกรบางคนยังไม่ต้องการให้ชาวชนบทร่วมมือกันและรวมตัวกันอย่างแท้จริง

รูปแบบกระบวนการ/ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้กล่าวถึงรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้หลากหลายและแตกต่างกันออกไป ซึ่งมีดังนี้

เจมส์ คีต ปิ่นทอง (2525) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาชาวชนบท
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนแลปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

อคิน รพีพัฒน์ (2532) แบ่งแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชนตลอดจนเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา ร่วมกับผู้ปฏิบัติงานในสนาม
2. ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุแห่งปัญหา และแนวทางต่างๆที่อาจนำมาใช้ในการแก้ปัญหา ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาแนวทางและวิธีการที่ใช้ในการแก้ปัญหาและวางแผนเพื่อแก้ปัญหาร่วมกับผู้ปฏิบัติงานสนาม
3. ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนเพื่อแก้ปัญหา
4. ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปฏิบัติงานสนาม

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายการพัฒนา คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดถึงความต้องการของชุมชน
2. ร่วมค้นหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่เพื่อเป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรม เพื่อขจัดและแก้ปัญหาตลอดจนสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจ ในการใช้ทรัพยากร ที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดและปรับปรุงระบบบริหารงาน พัฒนาให้มีประสิทธิภาพและ

ประสิทธิผล

6. ร่วมลงทุน ในกิจกรรมโครงการในชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐบาล ให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

Cohen and Uphoff 1980,(อ้างถึงใน ประสบสุข ตีอินทร์, 2532) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ได้แก่

ที่ตี

- 1.1 การกำหนดความต้องการจำเป็น
- 1.2 การกำหนดลำดับก่อนหลัง การเริ่มต้นและการกำหนดสิ่งที่จะต้องกระทำ
- 1.3 การแสวงหาความต้องการจำเป็นและลำดับก่อนหลังของผู้ร่วมงาน
- 1.4 การดำเนินการต่อเนื่องและการแสวงหาสิ่งที่จะต้องกระทำเพิ่มเติม
- 1.5 การพิจารณาประชุมปรึกษาหารือ การเลือกผู้นำ การบริหารบุคลากร
- 1.6 การติดต่อประสานประโยชน์อย่างสร้างสรรค์
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ได้แก่
 - 2.1 การสนับสนุนด้านงบประมาณ
 - 2.2 การสนับสนุนด้านบุคลากร
 - 2.3 การสนับสนุนด้านข้อมูลวัสดุอุปกรณ์และแรงงาน
 - 2.4 การสนับสนุนด้านบริหารจัดการศึกษา
 - 2.5 การประสานงาน
 - 2.6 การเข้าร่วมในโครงการ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ได้แก่
 - 3.1 การได้รับผลประโยชน์ทางวัตถุที่เป็นรายได้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์
 - 3.2 การได้รับผลประโยชน์ทางสังคมด้านการเรียนรู้และการได้รับการบริการ
 - 3.3 การได้รับผลประโยชน์ทางสังคมด้านความสุข ความพึงพอใจ
 - 3.4 การได้รับผลประโยชน์ส่วนตัวด้านความนิยมนับถือตนเอง
 - 3.5 การได้รับผลประโยชน์ด้านการได้มีโอกาสใช้อำนาจทางสังคม
 - 3.6 การได้รับผลประโยชน์ส่วนตัวด้านความมั่นใจในตนเอง
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ได้แก่
 - 4.1 การประเมินผลการทำงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา
 - 4.2 การประเมินผลกระทบจากการทำงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา
 - 4.3 การประเมินผลกิจกรรมทางสังคม
 - 4.4 การประเมินความเห็นสาธารณะ
 - 4.5 การประเมินความเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
 - 4.6 การติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนาการบริหารงาน

Shaeffer (1994) กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษามี 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัญหา
2. การจัดลำดับความสำคัญและกำหนดเป้าหมาย
3. การประเมินความเป็นไปได้
4. การตัดสินใจและการวางแผนดำเนินงาน
5. การกำหนดยุทธศาสตร์ และการแบ่งหน้าที่
6. การดำเนินการตามแผนงาน

7. การตรวจสอบความก้าวหน้า

8. การประเมินผล

ศรินทร์รัตน์ ทองปาน (2544) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1. การร่วมคิด
2. การร่วมวางแผน
3. การร่วมทำ
4. การร่วมติดตามประเมินผล

อุดม เหลืองสวด (2545) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีขั้นตอนดังนี้

1. การมีส่วนร่วมคิดตัดสินใจ หมายถึง การกำหนดความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญ แล้วร่วมตัดสินใจทั้งในช่วงเริ่มต้น ช่วงวางแผน และช่วงปฏิบัติตามแผน
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ หมายถึง การทำประโยชน์ให้กับงานทั้งช่วยเหลือด้านทุน แรงงาน หรือโดยการบริหารประสานงานและขอความช่วยเหลือ
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การประเมินว่าการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งการประเมินผลความก้าวหน้าและประเมินผลสรุปโดยสังเกตจากความชอบและความคาดหวัง
5. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ หมายถึง การรับผลประโยชน์ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มทั้งทางบวกและทางลบ

จิณฉัตร ปะโคทั้ง (2550) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การระดมความคิด คือ การคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน ในลักษณะของการระดมความคิดจากทุกฝ่าย
2. การร่วมวางแผน คือการนำสิ่งที่ร่วมกันคิดไว้มากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการร่วมกัน ระดมทรัพยากรจากทุกฝ่าย
3. การร่วมลงมือทำ คือการนำแผนงานที่ร่วมกันวางไว้ ไปร่วมกันทำ หรือแบ่งงานรับผิดชอบ เพื่อให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้
4. การร่วมติดตามประเมินผล คือ การร่วมกันติดตามผลงานที่ทำ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน ร่วมคิดพัฒนาปรับปรุงให้งานดีขึ้น
5. การรับผลประโยชน์ร่วมกัน คือ การร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ร่วมชื่นชมยินดีในผลงานที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ

สมภพ อาจชนะศึก (2542) กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนสรุปไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล
5. การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาระบบ

โอวาท สุทธนารักษ์ (2530) กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสำรวจขั้นต้น (Preliminary Reconnaissance)
2. การศึกษาเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (Priority Problem Identification Studies)
3. การแสวงหาแนวทางแก้ไข (Search for Solution)
4. การกำหนดแนวทางแก้ปัญหา (Assessment for Solution)
5. การปฏิบัติงานโครงการ (Project Implementation)
6. การประเมินผลโครงการ (Formal Project Evaluation)
7. การพิจารณาทบทวนโครงการหรือดำเนินโครงการให้บรรลุผล (Project Reconsideration of Complement ion)

จุฑามาศ ศรีสิริพรพันธ์ (2548) ได้อธิบายและวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยได้แบ่งรูปแบบออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งอาจจะเป็นการตัดสินใจตั้งแต่ในระยะเริ่มการตัดสินใจในช่วงของกิจกรรม และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งอาจเป็นไปในรูปของการเข้าร่วม โดยการให้มีการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหาร และการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ซึ่งอาจเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุ ทางสังคม หรือโดยส่วนตัว
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งนับเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ (2543) กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาตลอดจนการตัดสินใจ ใช้การประชุมกลุ่มที่ศึกษาทุกคนและร่วมกันวิเคราะห์
2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ชุมชนมีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน
3. การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ เข้าร่วมดำเนินงาน

4. การมีส่วนร่วมในขั้นการรับผลประโยชน์ เป็นขั้นตอนที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์หรือยอมรับผลจากการพัฒนา

5. การมีส่วนร่วมในขั้นการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน

ตาราง 1 การวิเคราะห์และสังเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

นักรการศึกษา/ นักวิชาการ	Cohen and Uphoff (1980)	Shaeffer (1994)	เจมส์ค็อกซ์ ปิ่นทอง (2525)	ไพรัช เตชะรินทร์ (2527)	อดิณ รพีพัฒน์ (2532)	จุฑามาศ ศรีสิริพรพันธ์ (2548)	อดัม เหลืองสด (2545)	ศรินทร์รัตน์ ทองปาน (2544)	ไอวาท สทธานารักษ์ (2530)	สมภพ อางขณะศึก (2542)	ฉัตรนวัตร ปะโคตัง (2550)	ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ	รวม
องค์ประกอบ													
1.การมีส่วนร่วมในการระดมความคิด ค้นหาปัญหาและตัดสินใจ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	1 1
2.การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	1 2
3.การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	/					/	/				/	/	5
4.การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	1 1
5.การมีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพปัญหา		/	/										2
6.การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน		/	/	/	/		/	/	/	/	/	/	1 0
7.การมีส่วนร่วมค้นหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนา		/							/				1
8.การมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์และการแบ่งหน้าที่		/											1
9.การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความก้าวหน้า		/											1
10.การมีส่วนร่วมในการลงทุน			/	/									2
11.การมีส่วนร่วมในการจัดและปรับปรุงระบบบริหารงาน				/					/				2

จากตาราง 1 การสังเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์จากที่มีนักการศึกษาและนักวิชาการได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งหมด 12 แห่ง แล้วนำมาจัดเรียงความถี่ โดยยึดกระบวนการที่มีความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป ส่วนกระบวนการที่มีความถี่ต่ำกว่า ผู้วิจัยได้นำไปวิเคราะห์ความเหมือน ความต่างและความสัมพันธ์กับกระบวนการข้ออื่นๆ และสามารถรวมเข้าด้วยกันจัดเป็นองค์ประกอบ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

ตาราง 2 ตารางสรุปรวมองค์ประกอบ

องค์ประกอบที่	ขอบเขต	สรุปรวม
1	1.การมีส่วนร่วมในการระดมความคิด ค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ	การมีส่วนร่วมในการคิด ค้นหาปัญหาและตัดสินใจ
	2.การมีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพปัญหา	
2	1.การมีส่วนร่วมในการวางแผนในการดำเนินการ	การมีส่วนร่วมในการวางแผน
	2.การมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์และการแบ่งหน้าที่	
	3.การมีส่วนร่วมในการค้นหาและการสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนา	
3	1.การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ
	2.การมีส่วนร่วมในการร่วมลงทุน	
4	1.การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลปรับปรุงพัฒนา
	2.การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความก้าวหน้า	
	3.การมีส่วนร่วมในการจัดและปรับปรุงระบบบริหารงาน	
5	การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	การมีส่วนร่วมในการผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา
(ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

1. กำหนดพันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา
2. กำหนดนโยบายการพัฒนา การดำเนินการตามแผนพัฒนา และการประเมินผล
งาน สถานศึกษา
3. ส่งเสริม สนับสนุนกิจการต่างของสถานศึกษา
4. ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาในด้านการ
พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การพัฒนาสุขภาพอนามัยของนักเรียน การระดมทรัพยากร การใช้
ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสืบสานศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น
5. ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาในการประกัน
คุณภาพภายในสถานศึกษา
6. ให้คำแนะนำและตกลงต่อรองการแต่งตั้งข้าราชการครูหรือครูพิเศษโดยปรึกษาร่วมกับ
คณะกรรมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่นำร่องปฏิรูปการศึกษา
7. ให้คำแนะนำในการแต่งตั้งบุคลากรทางการศึกษาอื่นโดยปรึกษาร่วมกับ
คณะกรรมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่นำร่องปฏิรูปการศึกษา
8. กำหนดนโยบายการรับนักเรียนคณะกรรมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขต
พื้นที่นำร่องปฏิรูปการศึกษา
9. กำหนดตารางเวลาภาคการศึกษา และตารางสอนตามแนวทางที่
กระทรวงศึกษาธิการ และคณะกรรมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่นำร่องปฏิรูป
การศึกษาให้ไว้
10. อนุมัติทางเลือกเกี่ยวกับหลักสูตรในระดับโรงเรียนภายใต้กรอบของหลักสูตร
การศึกษาระดับชาติและท้องถิ่น
11. อนุมัตินโยบายกิจกรรมร่วมหลักสูตร
12. อนุมัติระเบียบปฏิบัติของข้าราชการครู พนักงานและผู้เรียนตามแนวทางที่
กระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่นำร่องปฏิรูป
การศึกษาวางไว้
13. กำหนดแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเพื่อประเมินผลการพัฒนา
คุณภาพสถานศึกษาในภาพรวม
14. กำหนดแผนการเตรียมสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินภายนอก
15. ระดมเงินและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นๆ
16. กำกับ ดูแล ควบคุมการใช้เงินและการบริหารจัดการกองทุนต่างๆ
17. กำกับ ดูแลการจัดซื้อหนังสือ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ
18. กำกับ ดูแลการใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภค
19. บำรุงรักษาอาคารและสถานที่ตลอดจนทรัพย์สินอื่นๆ ของโรงเรียน
20. รายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้ผู้ปกครองทราบ

21. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
22. ให้บริการแก่เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้น
23. จัดให้มีกิจกรรมด้านสังคมสันตนาการสุขอนามัยและโภชนาการร่วมกับชุมชน
24. พิทักษ์สิทธิเด็กพิการ ด้อยโอกาส หรือมีความสามารถพิเศษ

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

1. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการสถานศึกษา
2. ปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการสถานศึกษามอบหมาย
3. สร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ทั้งทางกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและจิตใจ ให้กับผู้เรียน
4. เสนอระเบียบปฏิบัติของข้าราชการครูบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียนตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่นำร่อง วางไว้
5. กำกับ ดูแล และควบคุมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และเด็ก ให้ปฏิบัติตามธรรมเนียมปฏิบัติของสถานศึกษา
6. กำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางในอนาคตของสถานศึกษาโดยปรึกษาร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา
7. เป็นผู้นำในการนำปรัชญา เป้าหมาย แผนพัฒนาโครงการและกิจกรรมของสถานศึกษาไปปฏิบัติให้บังเกิดผล
8. เป็นผู้นำในการพัฒนาหลักสูตร การดูแลและติดตามผลการเรียนการสอนตามหลักสูตรและการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก
9. เสนอทางเลือกเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาและกิจกรรมร่วมหลักสูตร
10. เป็นผู้นำในการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
11. เป็นผู้นำในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณและด้านอื่นๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับเด็ก
12. เป็นผู้นำในการสรรหาและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และจูงใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุ่มเทและอุทิศตนเพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็ก
13. เป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชนและองค์กรทั้ง ภาครัฐและเอกชน
14. บังคับบัญชา ควบคุม และดูแลโดยทั่วไปซึ่งภารกิจและราชการของสถานศึกษา และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่นำร่องปฏิรูปการศึกษาภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน

ลัดดาวัลย์ สมิตะมาน และคณะ (2544) ได้ศึกษาทางเลือกในรูปแบบและอำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งมีทางเลือกใน 3 รูปแบบ

รูปแบบที่ 1 การบริหารในรูปคณะกรรมการบริหาร

รูปแบบที่ 2 การบริหารในรูปคณะกรรมการที่ปรึกษา

รูปแบบที่ 3 การบริหารในรูปแบบคณะกรรมการกึ่งบริหารและที่ปรึกษาในการนี้ คณะดำเนินการได้สรุปอำนาจหน้าที่ของแต่ละรูปแบบแตกต่างกันไปดังนี้

รูปแบบที่ 1 คณะกรรมการบริหาร

คณะกรรมการบริหารมีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยสั่งการหรือการตัดสินใจในภารกิจ ทั้งที่ เป็นงานสำคัญและอาจมีบ้างที่เป็นงานประจำของการบริหารจัดการในสถานศึกษา ทั้งในด้าน วิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป พิจารณาได้ดังนี้

1) ด้านวิชาการ มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (1) อนุมัติการจัดทำหลักสูตร แบบเรียน อุปกรณ์การศึกษา การวัดและประเมินผลของ สถานศึกษา
- (2) อนุมัติให้เอกชนดำเนินการจัดพิมพ์เผยแพร่ หนังสือ แบบเรียน ที่เกี่ยวกับหลักสูตร ท้องถิ่นที่สถานศึกษาจัดทำหรือพัฒนาขึ้น
- (3) อนุมัติแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประจำปีของสถานศึกษา

- (4) กำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา
- (5) กำหนดนโยบายหรือแนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา
- (6) พิจารณาให้ความเห็นชอบมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2) ด้านการบริหารงานบุคคล มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (1) พิจารณาและอนุมัติการดำเนินงานบุคคลของสถานศึกษาตามที่ผู้บริหารเสนอ ได้แก่ สรรหา บรรจุและแต่งตั้งบุคลากร การพิจารณาความดีความชอบ
- (2) การให้ข้อเสนอแนะในการแต่งตั้งผู้บริหารสถานศึกษา
- (3) พิจารณาให้ความเห็นในการโอน ย้าย บุคลากร

3) ด้านงบประมาณ มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (1) อนุมัติการจัดตั้งและบริหารงบประมาณในส่วนของสถานศึกษา
- (2) อนุมัติการบริหารงานการเงินและพัสดุของสถานศึกษา
- (3) จัดหางบประมาณสนับสนุนโดยระดมจากประชาชน องค์กร และสถาบันต่างๆ ใน ชุมชน/สังคม
- (4) ตรวจสอบดูแลการใช้งบประมาณของสถานศึกษา

4) ด้านการบริหารทั่วไป มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (1) ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อ สาธารณชน
- (2) ให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่งของสถานศึกษา
- (3) แต่งตั้งที่ปรึกษาและ/หรือคณะอนุกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามที่เห็นสมควร

รูปแบบที่ 2 คณะกรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการที่ปรึกษามีอำนาจหน้าที่ในการให้คำปรึกษา แนะนำ สนับสนุน ส่งเสริมการ บริหารจัดการแก่ผู้บริหาร และอาจมีอำนาจหน้าที่ให้การตัดสินใจในงาน ประจำของสถานศึกษาได้ ตลอดจนการดำเนินการหรือร่วมดำเนินการในบางเรื่อง คณะกรรมการใน รูปแบบนี้จึงไม่มีอำนาจ หน้าที่ในการวินิจฉัยสั่งการหรือการตัดสินใจในภารกิจการบริหารจัดการของ สถานศึกษาโดย เฉพาะที่เป็นงานสำคัญ เช่น ด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล และงบประมาณ เป็นต้น

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการที่ปรึกษา พิจารณาได้ดังนี้

- 1) นำเสนอหรือให้ข้อคิดเห็นในเชิงนโยบายและแผนพัฒนาของ สถานศึกษา
- 2) พิจารณาและให้ความเห็นเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการประจำปีของ สถานศึกษา
- 3) พิจารณาและนำเสนอสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความ ต้องการของท้องถิ่น
- 4) กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา
- 5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับ การศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน
- 6) ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถ พิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
- 7) เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณด้านการ บริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา
- 8) ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจน วิทยากรภายนอกและภูมิปัญญา ท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบ สานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ
- 9) เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจน ประสานงานกับองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมี ส่วนในการพัฒนา ชุมชนและท้องถิ่น
- 10) ให้ความเห็นขอรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของ สถานศึกษา ก่อนเสนอต่อสาธารณชน
- 11) แต่งตั้งที่ปรึกษาและ/หรือคณะอนุกรรมการเพื่อการ ดำเนินงานตามที่เห็นสมควร
- 12) ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด ของสถานศึกษานั้น

รูปแบบที่ 3 คณะกรรมการกึ่งบริหารและที่ปรึกษา

คณะกรรมการกึ่งบริหารและที่ปรึกษามีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัย ตัดสินใจในเรื่องที่เป็น งานสำคัญบางเรื่องหรือหลายเรื่อง หรือมีอำนาจในการตัดสินใจงานประจำของ

สถานศึกษาในบาง เรื่องหรือหลายเรื่อง นอกนั้นก็มิอำนาจหน้าที่ในการให้คำปรึกษา แนะนำ สนับสนุน ส่งเสริม การบริหารจัดการแก่ผู้บริหารเท่านั้น พิจารณาได้ดังนี้

1) ด้านวิชาการ มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(1) อนุมัติการจัดทำหลักสูตร แบบเรียน อุปกรณ์การศึกษา การวัด และประเมินผลของ สถานศึกษา
และประเมินผลของ สถานศึกษา
ของสถานศึกษา

- (2) อนุมัติแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประจำปี
- (3) กำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา
- (4) กำหนดนโยบายหรือแนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา
- (5) พิจารณาให้ความเห็นชอบมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2) ด้านการบริหารงานบุคคล มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(1) ให้ข้อเสนอแนะในการแต่งตั้งผู้บริหารสถานศึกษา
(2) พิจารณากำหนดจำนวนครูต่อจำนวนนักเรียน กำหนดครูเข้า
สอนในชั้นเรียนและ จัดหาบุคลากรตามที่สถานศึกษาต้องการ

- (3) กำหนดแผนพัฒนาครูและบุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษา
- (4) ประเมินผลงานการจัดการเรียนการสอนของครู

3) ด้านงบประมาณ มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(1) พิจารณากลับกรองการจัดตั้งและบริหารงบประมาณของ
สถานศึกษา
จากภายนอก
และสถาบันต่าง ๆ ใน ชุมชน/สังคม

- (2) จัดสรรการใช้งบประมาณทั่วไปและงบประมาณพิเศษที่ได้รับ
- (3) จัดหางบประมาณสนับสนุนโดยระดมจากประชาชน องค์กร
- (4) ตรวจสอบดูแลการใช้งบประมาณของสถานศึกษา

4) ด้านการบริหารทั่วไป มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(1) ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของ
สถานศึกษาก่อนเสนอต่อ สาธารณชน
ตามที่เห็นสมควร

- (2) แต่งตั้งที่ปรึกษาและ/หรือคณะอนุกรรมการเพื่อการดำเนินงาน
- (3) ให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนการดำเนินงานในการ
- (4) ประสานงานระหว่างสถานศึกษา ชุมชน หน่วยงาน ส่วน

ราชการต่างๆ และภาคเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการให้บริการแก่ชุมชนหน่วยงาน ส่วนราชการ และการพัฒนาท้องถิ่นนั้น

- (5) ส่งเสริม สนับสนุนให้มีบริการด้านต่างๆ แก่นักเรียนและชุมชน

เช่น ด้านสุขภาพ อนามัย กิจกรรมสภกรณ์ การจำหน่ายผลผลิตของนักเรียน เป็นต้น

(6) พัฒนาอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้
เอื้ออำนวยต่อการจัดการ เรียนการสอน และเป็นศูนย์บริการความรู้แก่ชุมชน

(7) อื่นๆ ตามที่คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาเห็นสมควร
ด้านการบริหารบุคลากร

1. พิจารณาจำนวนครูต่อจำนวนนักเรียน กำหนดครูเข้าสอนใน
ชั้นเรียน และจัดหา บุคลากรตามที่สถานศึกษาต้องการ

2. กำหนดแผนพัฒนาครูและบุคลากรอื่นๆ ในสถานศึกษา

3. ประเมินผลงานการจัดการเรียนการสอนของครู

ด้านธุรการและงบประมาณ

1. สนับสนุนให้การดำเนินงานธุรการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. จัดหาทรัพยากรจากภายนอกเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของ

3. จัดสรรการใช้งบประมาณทั่วไปและงบประมาณพิเศษที่ได้รับจาก

4. ตรวจสอบดูแลการใช้งบประมาณปกติ และงบประมาณพิเศษที่

สถานศึกษา

ภายนอก

ได้รับจากภายนอก

ด้านอาคารสถานที่

1. พัฒนาอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้
เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน และเป็นศูนย์บริการความรู้แก่ชุมชน

2. สนับสนุนให้ชุมชนใช้สถานที่ของสถานศึกษาเพื่อกิจกรรมของชุมชน

ด้านบริการสำหรับนักเรียนและชุมชน

1. ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการบริการด้านต่างๆ แก่นักเรียนและชุมชน
เช่น ด้าน สุขภาพอนามัย กิจกรรมสหกรณ์ การจำหน่ายผลผลิตของนักเรียน เป็นต้น

2. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานให้สถานศึกษาเป็นศูนย์บริการ
ด้านวิชาการ ที่สามารถเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งวิชาการในอื่นๆ ได้

ด้านแผนงานและโครงการ

1. โครงการอาหารกลางวัน

2. งานประจำปีของสถานศึกษา

3. กีฬาสีประจำโรงเรียน

4. งานประเพณีตามเทศกาล

5. ห้องสมุด

6. งานประชาสัมพันธ์

ด้านศาสนาและวัฒนธรรม

1. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

2. ประสานงานหน่วยงานทางด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ให้

เข้ามามีบทบาท ในสถานศึกษา

3. สนับสนุนส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นแหล่งรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะกรรมการบริหารโรงเรียน เป็นคณะกรรมการที่ได้รับการสรรหาและแต่งตั้งจากชุมชน ผู้ปกครอง ครูใหญ่ ครูและนักเรียน (เฉพาะระดับมัธยมศึกษา) เพื่อทำหน้าที่รับนโยบายจาก กระทรวงศึกษาธิการมาปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย เป้าหมายทางการศึกษาของชาติ หลักสูตร ธรรมนูญโรงเรียน ตลอดจนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการทางการศึกษาของ ชุมชนโดยยึดหลักการบริหารแบบการใช้คุณค่าร่วมกัน (A Community of Share Values) และ การตัดสินใจโดยองค์คณะบุคคล

องค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน/สถานศึกษา

ประกอบด้วย

1. ผู้แทนชุมชน 3 – 7 คน (แล้วแต่ขนาดของโรงเรียน)
2. อาจารย์ใหญ่ 1 คน
3. ผู้แทนครู 1 คน
4. นักเรียน 1 คน (เฉพาะระดับมัธยมศึกษา)

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน

1. ด้านหลักสูตร

1.1 ปรับปรุงโปรแกรมการเรียนรู้ของเด็กโดยยึดหลักการ สาขาการเรียนรู้และทักษะที่ จำเป็นและเหมาะสมสำหรับเด็ก ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

1.2 ติดตามพัฒนาการของเด็ก โดยยึดวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์

1.3 วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการเรียนรู้และสัมฤทธิ์ผลของเด็ก

1.4 พัฒนาและปรับกลยุทธ์เพื่อสนองความต้องการการเรียนรู้ของเด็ก ขจัดปัญหา

อุปสรรค ทั้งปวง

1.5 ประเมินผลสัมฤทธิ์ของเด็ก เก็บรักษาประวัติและรายงานความก้าวหน้าของ

เด็ก

การจ้างงานและการบริหารงานบุคคลคณะกรรมการบริหารโรงเรียนเป็นผู้จ้างครูใหญ่ และครูใหญ่จะเป็นผู้ว่าจ้างครูและบุคลากรในชั้นเรียนอีกชั้นหนึ่งพัฒนาและติดตามการปฏิบัติงานของโรงเรียนตามนโยบายที่รัฐบาลกำหนดในการ เพิ่มพูนศักยภาพการดำเนินงานของบุคลากร การใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการตระหนักในความต้องการของเด็กเป็นนายจ้างที่ดีตามกฎหมายการศึกษา และปฏิบัติตามเงื่อนไข การจ้างงานทั้งต่อ ผู้สอนและผู้สนับสนุนการสอน

ด้านการเงินและทรัพย์สิน

จัดสรรงบประมาณการบริหารโรงเรียนตามความสำคัญที่กำหนดไว้ในธรรมนูญ โรงเรียนควบคุม ติดตามการใช้จ่ายเงินของโรงเรียนและการจัดทำบัญชีตามที่ระบุไว้ในกฎหมายจัดการเรื่องทรัพย์สิน

อาคารสถานที่ให้มีความปลอดภัยและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี ให้แก่เด็ก ดำเนินงานด้านอื่นๆ ได้แก่ ปฏิบัติตามนโยบายของมติว่าด้วยการศึกษา (National Education Guideline) รักษา ระบบการประเมินตนเองปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยเวลาปฏิบัติงาน การรักษา

เวลาเรียนและปีการศึกษาของ นักเรียนให้ประกันด้านความปลอดภัยแก่นักเรียนและบุคลากรต่างๆในโรงเรียน

การบริหารสถานศึกษา

ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารการศึกษาเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลายทัศนะ ดังนี้

จันทร์ธานี สงวนนาม (2551) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นทั้งศาสตร์ และศิลป์ ที่ผู้บริหารจะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ตลอดจนความสามารถในการติดต่อสื่อสารด้วยภาวะผู้นำมนุษยสัมพันธ์เพื่อบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิเชียร วิทย์อุดม (2550) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการ ในกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์การเป็นเรื่องของกลุ่มบุคคลที่ร่วมมือร่วมใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่องค์การได้ตั้งเป้าหมายไว้

สุนทร โคตรบรรเทา (2551) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การประสานงาน การชี้แนะ การเกื้อหนุนของผู้อื่นโดยกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ การประเมินผล การปฏิบัติงาน จัดหาทรัพยากรองค์การ การสร้างบรรยากาศเกื้อหนุนทางจิตวิทยา การเกี่ยวข้องกับ ผู้ปกครอง การวางแผน การจัดตารางเรียน การทำบัญชี การแก้ปัญหา ความขัดแย้งของครู การแก้ปัญหาวิสัยทัศน์นักเรียน การประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และการอำนวยความสะดวกให้งานดำเนินต่อไป

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2552) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมให้มีความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม การบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาความรู้ ในการ บริหารเพื่อส่งผลให้การบริหารมีประสิทธิภาพ และคุณภาพ

กัต (Good. 1973) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมและการจัดการเกี่ยวกับงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา ทั้งการบริหารธุรกิจ ในสถานศึกษา และการดำเนินการที่เกี่ยวกับบุคลากรทั้งหมดในสถานศึกษา ตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ นักเรียนโดยตรง เช่น การเรียนการสอน การแนะแนว กิจกรรม เสริมหลักสูตร)

แคมป์เบล (Campbell. 1976) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การจัดแผนยุทธศาสตร์ในสถาบันการศึกษาเพื่อให้ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันเพื่อพัฒนา ผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงาม มีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดีของสังคม โดยการจัดแผนยุทธศาสตร์ ทางการศึกษาการใช้ทรัพยากร และกระบวนการบริหารที่สอดคล้องและเหมาะสมเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง

ความมุ่งหมายการบริหารสถานศึกษา นักวิชาการ ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายการบริหารสถานศึกษา ไว้ดังนี้

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2549) ได้กล่าวว่า ความมุ่งหมาย การบริหารสถานศึกษาเป็นวิธีการทำงานสำเร็จตามจุดมุ่งหมายโดยอาศัยผู้อื่น ซึ่งหน้าที่ของ ผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณามี 5 ประการ ตามคำย่อ ภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้คือ

1. P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อ ความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เพื่อกำหนดทิศทาง ขององค์กร
2. O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้าง ความสัมพันธ์ ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ
3. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่การพัฒนาบุคลากร และการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน
4. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการ ตามแผนผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
5. C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงาน ภายในองค์กรรวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

จันทรานี สงวนนาม (2551) ได้กล่าวว่า ความมุ่งหมายการบริหารสถานศึกษา เป็นการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายหลัก นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

เซอร์จิโอแวนนี และคณะ (Sergiovanni and et al, 1980) ได้กล่าวว่า ความมุ่งหมาย การบริหารสถานศึกษา เป็นการบริหารสถานศึกษา ควรมีหลักการบริหารเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งประกอบไปด้วยงานสำคัญ 8 ประการ คือ

1. งานสัมพันธ์กับชุมชน
2. งานกิจกรรมนักเรียน
3. งานหลักสูตรการสอน
4. งานบริหารบุคลากร
5. งานอาคารสถานที่
6. งานธุรการ
7. งานพัฒนาบุคลากร
8. งานประเมินผล

คิมบรอนท์ และนันเนอร์รี่ (Kimbrough and Nunnery. 1988) ได้กล่าวว่า ความมุ่งหมาย การบริหารสถานศึกษา เป็นการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายของงานบริหารสถานศึกษา เป็น 8 งานด้วยกัน คือ

1. งานบริหารหลักสูตรและการสอน
2. งานบริหารเศรษฐกิจการศึกษา

3. งานธุรการ
4. งานบริหารบุคคล
5. งานกิจการนักเรียน
6. งานสภาวะผู้นำในด้านความสัมพันธ์กับชุมชน
7. งานด้านการประเมินผลการวิจัย
8. งานสร้างความเชื่อถือจากประชาชน

สรุปได้ว่า ความมุ่งหมายการบริหารสถานศึกษา เป็นการดำเนินงานของสถานศึกษา ให้บรรลุเป้าหมาย และผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีการกำกับดูแลช่วยเหลือ ซึ่งเป็นการควบคุมคุณภาพของผู้เรียนรวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหา และพัฒนาความรู้ ความสามารถของผู้เรียน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ

หลักการบริหารสถานศึกษา

ยงยุทธ เกษสาคร (2550) ได้กล่าวว่า หลักการบริหารสถานศึกษาเป็นแนวทางการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาใน 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการเป็นผู้นำ พื้นฐานในการเป็นผู้นำทางด้านการวางแผนการประสานงาน การติดต่อสื่อสาร การจัดการ และการดำเนินการ การมอบหมายงาน การสั่งการ และการประเมินผลการแก้ปัญหาความขัดแย้ง การบริหารงานเป็นทีม การตัดสินใจ
2. ด้านเทคนิค คือ ความสามารถในการใช้เครื่องมือ ระเบียบวิธีปฏิบัติหรือเทคนิคต่างๆ ของสาขาวิชาเฉพาะ และมีการปรับปรุงและพัฒนางานให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้
3. ด้านมนุษยสัมพันธ์มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น จูงใจบุคคลอื่นได้ มีความชำนาญในการติดต่อประสานสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและใต้บังคับบัญชาส่งเสริม การทำงานร่วมกันเป็นทีม
4. ด้านความคิด มีความสามารถในการใช้สมองคิดริเริ่มสร้างสรรค์คิดวางแผนการล่วงหน้า ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ โดยเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งต่าง ๆ และสามารถคาดคะเน เหตุการณ์ และผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นต่อหน่วยงานของตนเองได้
5. ด้านการบริหาร มีความรู้ความชำนาญด้านการบริหารในหน่วยงานที่ตนเองรับผิดชอบ โดยสามารถทำความเข้าใจกับนโยบาย นานโยบายและอำนาจหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย มาทำการวางแผนจัดหน่วยงาน จัดบุคลากร สั่งงาน แก้ไขปัญหาติดตาม ประสานงาน ควบคุม รายงาน และควบคุมค่าใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2557) ได้กล่าวว่า หลักการบริหารสถานศึกษา เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมมือกัน ปฏิบัติงาน โดยใช้ทรัพยากรและกลวิธีที่เหมาะสม ทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

วันวิสา ยังช่วย (ออนไลน์, 2556) ได้กล่าวว่า หลักการบริหารสถานศึกษาเป็นการประสานงานให้บุคคลต่าง ๆ ปฏิบัติงานร่วมมือกันดำเนินการให้เป็นไปด้วยดีและบำรุงรักษาสถานศึกษาให้ดำรงอย่างมั่นคงและมีความเจริญก้าวหน้าในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

แบลนชาร์ด (Blanchard. 1972) ได้กล่าวว่า หลักการบริหารสถานศึกษาเป็นแนวทางการกระบวนการในการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคคลและกลุ่มบุคคลซึ่งพร้อมด้วยปัจจัยทางการบริหาร

เซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni. 1989) ได้กล่าวว่า หลักการบริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการของการทำงาน เพื่อบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า หลักการบริหารสถานศึกษา เป็นแนวทางการจัดการ และการดำเนินงาน ในการบริหารสถานศึกษา ปฏิบัติงานร่วมมือกันดำเนินการให้เป็นไปได้ด้วยดี บำรุงรักษาสถานศึกษา ให้ดำรงอย่างมั่นคง มีความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษา มีการประสานงาน ควบคุม รายงาน และควบคุมค่าใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2543) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ของชาติโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

1.1 เพื่อให้เกิดการจัดการศึกษาที่เป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

1.2 เพื่อให้เกิดการจัดการศึกษาที่ยึดหลักการศึกษาลดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่าง ต่อเนื่อง

1.3 เพื่อให้เกิดการจัดการศึกษาที่ได้มาตรฐาน มีการจัดระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาทุกระดับ และทุกประเภท ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการส่งเสริม มาตรฐานวิชาชีพ และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดจนเกิดการระดมทรัพยากรจากแหล่ง ต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

1.4 เพื่อให้ระบบการศึกษาสอดคล้องกับระบบบริหารราชการแผ่นดินที่ยึด หลักการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป

2. หลักการจัดการศึกษา

2.1 เอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ 2.2 กระจายอำนาจ ไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น

2.3 การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครอง ส่วน ท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบัน สถานประกอบการ และสถาบันทาง สังคมอื่น

2.4 คำนึงถึงความประหยัด คุ่มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด และมีความเหมาะสมกับ ทรัพยากรในการลงทุน ลดความซ้ำซ้อนของหน่วยงาน มีการบริหารงานโปร่งใส และความ รับผิดชอบ ที่ตรวจสอบได้ โดยมุ่งให้องค์กร หน่วยงานทุกระดับและองค์กรอิสระในการกำกับ ของกระทรวงเป็น องค์กรขนาดเล็กกระทัดรัด บริหารงานด้วยความมีประสิทธิภาพและบังเกิด ประสิทธิภาพ

3. แนวทางการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษา

3.1 ระดับราชการส่วนกลาง เป็นระดับนโยบายมีอำนาจ หน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เฉพาะที่เป็นนโยบาย และแผนมาตรฐานการ

สนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบ การประเมินผล และการดำเนินงานที่ต้องปฏิบัติในระดับชาติ ได้แก่ องค์กรในส่วนกลาง คือ สภาและสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติ คณะกรรมการและสำนักงานกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการและสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา คณะกรรมการและสำนักงานคณะกรรมการ ศาสนาและวัฒนธรรม และองค์กรอิสระในการกำกับกระทรวง

3.2 ระดับท้องถิ่น เป็นระดับปฏิบัติการมีอำนาจหน้าที่ด้านการบริหาร และการดำเนินงาน ได้แก่ เขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา ดำเนินงาน ให้เสร็จสิ้นที่สถานศึกษาโดยเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กระทรวงศึกษาธิการ (2543) ได้กล่าวถึงแนวทางในการจัดการศึกษา โดย สามารถสรุป รายละเอียด ดังนี้

1. ยึดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม ประเทศชาติ โดย
 - 1.1 สถานศึกษาเป็นผู้สร้างสาระการเรียนรู้ รายภาค รายปี
 - 1.2 กำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามความต้องการของ ผู้เรียนใน กลุ่มสาระการเรียนรู้เลือก
 - 1.3 มีความยืดหยุ่นในการที่สถานศึกษาจะบริหารจัดการ ในสาระการ เรียนรู้พื้นฐาน และเลือกในเรื่องเวลาได้
2. ทุกส่วนในสังคมร่วมในการจัดการศึกษา
 - 2.1 คณะกรรมการ โรงเรียนมีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจและ กำกับโรงเรียนตามรัฐธรรมนูญสถานศึกษา
 - 2.2 องค์กรภายนอก มีบทบาทในการกำกับและประเมินคุณภาพ การศึกษาของ โรงเรียน
3. มีความสมดุลทั้งสาระการเรียนรู้ เวลา และเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนให้มีความ สมดุลในช่วงชั้นของการจัดการศึกษา และความพอดี
 - 3.1 การพัฒนาผู้เรียนในลักษณะองค์รวม ดังนี้
 - 3.1.1 การเป็นผู้นำกับการเป็นผู้ตาม
 - 3.1.2 ความสามารถในการทำงานเป็นหมู่คณะกับความสามารถ ในการดำรงตน อย่างเป็นปัจเจกบุคคล
 - 3.1.3 เสรีภาพกับความรับผิดชอบ 3.1.4 สมรรถนะในการแข่งขันกับความสมถะ
 - 3.1.5 การเห็นคุณค่าของวิทยาการสมัยใหม่กับความชื่นชม ภูมิปัญญา ภูมิปัญญา ดั้งเดิม
 - 3.1.6 การเพิ่มพูนทักษะ และความสามารถเฉพาะทางกับการ เพิ่มพูน สนทริย ภาพและความรอบรู้ในภาพรวม
 - 3.2 เน้น Capability Model มากกว่า Knowledge Model ทั้งนี้โดยเน้นการ พัฒนาทักษะ (Skill - based) มากกว่าความรู้ (Knowledge based)
 - 3.3 มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางการศึกษา

3.3.1 คนปกติและคนด้อยโอกาสมีความเสมอภาคกันในการ เรียนร่วมกัน

3.3.2 ผู้ที่จบหลักสูตรมีคุณภาพมาตรฐานที่กำหนด

3.4 ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ตลอด ชีวิต และ การใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้เป็นบุคคล ดังต่อไปนี้

3.4.1 เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

3.4.2 เป็นผู้ที่สะสมองค์ความรู้

3.4.3 มีความก้าวหน้าในอาชีพ และการดำรงชีวิต

3.5 เสริมสร้างเอกภาพของชาติ มีความพอดีระหว่างความเป็นไทยและ ความเป็น

สากล

3.6 เปิดโอกาสให้มีการถ่ายโอนผลการเรียนรู้จากระบบ นอกกระบบ และ การศึกษา ตามอัธยาศัย รวมทั้งการเปรียบประสบการณ์

สิ่งแวดล้อม

3.7 ให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการอนุรักษ์

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

1. ความมุ่งหมายและหลักการ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) เป็น กฎหมายว่าด้วยการศึกษาของชาติฉบับแรก ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 เป็น ต้นมา โดยมีสาระที่ใช้เป็นกรอบในการปฏิรูปการศึกษา ทั้งในส่วนที่เป็นความมุ่งหมาย หลักการของ การจัดการศึกษา สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ระบบการศึกษา แนวทางการจัด การศึกษา การ บริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาครู อาจารย์ และบุคลากร ทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุน เพื่อการศึกษาและเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นที่ กล่าวมาเป็นการเปลี่ยนแปลงการศึกษาครั้งยิ่งใหญ่ของชาติ โดยผู้ที่ เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการศึกษา จำเป็นต้องทำความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้บรรลุผลตาม พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับ การเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและ ส่งเสริม สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มี ความ ภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนร่วมและของประเทศชาติ รวมทั้ง ส่งเสริม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อัน เป็น สากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบ อาชีพรู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนละเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้

(1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้

(1) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
(2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ทุกระดับและประเภทการศึกษา

(4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาและการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

(5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

(6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

(1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมา สังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2) ความรู้ และทักษะด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

(3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

(4) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

(5) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไปนี้

(1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล

(2) ฝึกทักษะกระบวนการ การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และ การปรับปรุงประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้ สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุก วิชา

(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จาก สื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

(6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงาน และการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอด ชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีศูนย์การศึกษา และนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียง และมีประสิทธิภาพ

มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ

ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งใน ส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

มาตรา 28 หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับ บุคคลตาม มาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะที่หลากหลาย ทั้งนี้ให้จัด ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและ ศักยภาพ สาระของหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความ สมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการ เรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่าง ชุมชน

มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ การศึกษาสรุปได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษาซึ่งเป็นการกำหนดทิศทางของกระบวนการจัดการศึกษาของชาติทุกระดับ และทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการจัดการศึกษาที่ได้มาตรฐาน และในการจัดการศึกษานี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิด องค์ประกอบของการจัดการศึกษาของ ปรัชญา เวสารัชช์ (2548) ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

องค์ประกอบของการจัดการศึกษา

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษามี 8 องค์ประกอบ ได้แก่

1. สารเนื้อหาในการศึกษา ในกรณีที่มีการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ผู้จัดการศึกษามักจัดทำ หลักสูตรเป็นตัวกำหนดเนื้อหาสาระ หลักสูตรเหล่านี้อาจเป็นหลักสูตรกลางที่ใช้สำหรับการศึกษาแต่ละ ระดับ แต่ขณะเดียวกันก็ควรเปิดโอกาสให้สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถจัดเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับ ท้องถิ่นได้ด้วย เนื้อหาสาระในการศึกษานั้นควรทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ทั้งนี้ครูต้องทบทวนเนื้อหาสาระที่ตนสอนเพื่อปรับแก้ไขให้ถูกต้องทันสมัย และให้ข้อมูลที่ ถูกต้องแก่ผู้เรียน หากเห็นว่าเนื้อหาผิดพลาดหรือล้าสมัย ควรแจ้งผู้บริหารให้ทราบ

2. ครูผู้สอน หรือผู้ให้การเรียนรู้ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระได้แก่ครูและอาจารย์ ซึ่งถือเป็นผู้ประกอบ วิชาชีพชั้นสูง บุคคลเหล่านี้ต้องได้รับการศึกษาอบรมมาทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีการถ่ายทอด เพื่อให้ สามารถถ่ายทอดความรู้และสาระวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เจาะลึกสำคัญ ประการหนึ่งสำหรับครูและอาจารย์คือต้องมีความตื่นตัวอยู่เสมอ ในการติดตามเรียนรู้เนื้อหาวิชาการวิชาชีพ ใหม่ ๆ และวิทยาการด้านการเรียนการสอน ตลอดเวลา บางกรณีต้องมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ ใหม่ ๆ ด้วย อนึ่ง ครูและอาจารย์ต้องพัฒนาความสามารถในการประยุกต์สารเนื้อหาและองค์ความรู้ใหม่ให้ เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

3. สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา สื่อและอุปกรณ์ต่างๆ เช่น อาคาร สถานที่ โต๊ะเก้าอี้ กระดาน เขียน หนังสือ แบบเรียน สมุด ดินสอ ตลอดถึงอุปกรณ์ที่ทันสมัยที่มีราคาแพงทั้งหลาย เช่น อุปกรณ์ใน ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ เครื่องคอมพิวเตอร์ เหล่านี้ สื่อและอุปกรณ์เหล่านี้เป็นส่วนประกอบที่ จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา ครูและผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลให้สิ่งเหล่านี้มีอย่าง เพียงพอ อยู่ในสภาพใช้งานได้ และใช้สื่อเหล่านี้เป็นส่วนช่วยให้เกิดการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ได้อย่าง เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ครูที่มีคุณภาพต้องสามารถผลิตและ พัฒนาสื่อและอุปกรณ์การศึกษาสำหรับ การสอนของตนด้วย

4. รูปแบบวิธีการเรียนการสอน การศึกษายุคใหม่นั้นมีความแตกต่างไปจาก การศึกษายุคก่อนซึ่ง เน้นที่ตัวครู ระบบการศึกษายุคใหม่เน้นความสำคัญที่ตัวผู้เรียน ดังนั้น รูปแบบวิธีการเรียนการสอนใหม่จึงแตกต่างไปจากเดิม จึงเกิดคำว่า “ปฏิรูปการเรียนรู้” ซึ่งนำไปสู่กระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การระดมความคิด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การนำชมนอกสถานที่เรียน การใช้อุปกรณ์เครื่องมือ ประกอบ รูปแบบวิธีการเรียนการสอนใหม่นี้

ผู้สอนพึงระมัดระวังเลือกใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนแต่ละ กลุ่ม และจำเป็นต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ประกอบกับการทำความเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนของตน

5. ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่สนับสนุนการศึกษา ในการจัดการศึกษา ยังมีผู้ที่รับผิดชอบที่ อาจไม่ได้เป็นผู้ถ่ายทอดโดยตรงอีกหลากหลาย ได้แก่ ผู้บริหารซึ่งมีหน้าที่จัดการศึกษาที่ตนรับผิดชอบให้ เป็นไปโดยเรียบร้อย นำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ และยังคงจำเป็นต้องมีบุคลากรทางการศึกษาอื่นร่วมด้วย เช่น เจ้าหน้าที่ธุรการ งานทะเบียน งานโภชนาการและสุขอนามัย รวมทั้งฝ่ายสนับสนุนอื่นๆ

6. เงินทุนสนับสนุน การจัดการศึกษาเป็นเรื่องของการลงทุน ซึ่งผู้ลงทุนอาจเป็นรัฐบาลในฐานะ ผู้รับผิดชอบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผู้ปกครอง ผู้เรียน ชุมชน เป็นต้น เงินทุนเหล่านี้เป็นองค์ประกอบ สำคัญที่ช่วยให้การจัดการศึกษาเกิดผลตามเป้าหมาย

7. สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม การจัดการศึกษาในระบบที่ยังต้องอาศัยชั้นเรียนยังเป็น สิ่งจำเป็น ดังนั้นอาคารสถานที่ ห้องเรียน และบรรยากาศแวดล้อมที่ใช้ในการจัดการศึกษาจึงเป็นส่วนที่ขาด ไม่ได้ ถึงแม้จะมีการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อทางไกลก็ตาม ก็ยังต้องมีสถานที่สำหรับการบริหารจัดการ การผลิตและถ่ายทอดสื่อ หรือการทำงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่ยังต้องใช้อาคารเป็นสถานที่สำหรับ จัดการเรียนการสอน สิ่งที่ผู้บริหารและผู้จัดการศึกษาต้องสนใจดูแลคือความเพียงพอ เหมาะสม ปลอดภัย และการมีบรรยากาศแวดล้อมที่เอื้อการเรียนรู้ ส่วนครูก็ต้องรับผิดชอบในการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้ เหมาะสม หากจำเป็นต้องใช้งบประมาณปรับปรุงก็ควรแจ้งผู้บริหารให้ช่วยดำเนินการ

8. ผู้เรียน หรือผู้ศึกษาถือเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นที่สุดของการจัดการศึกษา เพราะผู้เรียน คือผู้รับการศึกษา และเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา การปรับเปลี่ยนความรู้ และพฤติกรรมของผู้เรียน เป็นดัชนีชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาจึงครอบคลุมขั้นตอนที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของ ผู้เรียน ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ การให้การศึกษ้อบรม การประเมิน และการส่งเสริม ให้เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้เป้าหมายการจัดการศึกษาในภาพรวมจึงมีได้จำกัดวงแคบเฉพาะใน สถานที่ แต่มุ่งที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมิปรัชญาพื้นฐานสำคัญคือ “ทุกคนต้องเป็นส่วนสำคัญของการจัด การศึกษา และการศึกษาต้องจัด สำหรับคนทุกคน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.งานวิจัยในประเทศ

กัญญา ประเสริฐไทย (2555) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ ครูที่รับผิดชอบการบริหารแหล่งเรียนรู้และคณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งหมด 36 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก นำข้อมูลที่ได้ไปสนทนากลุ่ม วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ใช้ความถี่ และนำเสนอเป็นความเรียง ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการตามกระบวนการ PDCA ด้านการจัดทำแผนการบริหารจัดการ

แหล่งเรียนรู้ พบว่า ได้มีการกำหนดนโยบาย วางแผนกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการจัดทำ ทะเบียน ให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการปฏิบัติตามแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ พบว่าได้นำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ด้านการตรวจสอบและประเมินผล พบว่า มีการตรวจสอบและประเมินผลทุกครั้ง หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบสอบถามหรือแบบประเมินความพึงพอใจหรือจาก การสังเกต ความสนใจ และการมีส่วนร่วม ด้านการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง พบว่าควรมีการพัฒนา ศักยภาพครูผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้ให้มากขึ้นแล้วนำผลประเมินมา ปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ

ชนิดา ลือปัญญา (2555) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจแบบพอเพียงกรณีศึกษาตำบลนาข่า อำเภอลำปาง จังหวัด มหาสารคาม เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกลุ่มผู้ร่วม วิจัย จำนวน 22 คน ประกอบด้วย ผู้วิจัยหลัก คือ ผู้วิจัย ผู้วิจัยร่วม คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 5 คน หัวหน้าศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจแบบพอเพียง จำนวน 7 คน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4, 13,16 จำนวน 3 คน ชาวบ้านหมู่ 4, 13,16 จำนวน 5 คน และผู้ให้ ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ได้แก่ เจ้าอาวาส/ตัวแทนพระสงฆ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนางาน คือ คู่มือการดำเนินงานและตัวชี้วัดความสำเร็จในการ ดำเนินงานการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจแบบพอเพียงกรณีศึกษาตำบลนาข่า อำเภอลำปาง จังหวัดมหาสารคาม และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบ บันทึกรายงาน แบบประเมิน และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพ เครื่องมือ ได้แก่ อำนาจจำแนกโดยวิธีหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมโดยใช้ สูตรสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน หาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบาค โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา ของครอนบาค และสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจแบบ พอเพียงกรณีศึกษาตำบลนาข่า อำเภอลำปาง จังหวัดมหาสารคาม โรงเรียนกับชุมชนมีการ พัฒนาการทำงานแบบมีส่วนร่วมเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมที่มีความเหมาะสม พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ เศรษฐกิจแบบพอเพียงของแต่ละศูนย์การเรียนรู้ บุคลากรมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน เกิด กระบวนการทำงานเป็นทีม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติและถอดองค์ ความรู้ภายในแหล่งเรียนรู้ และสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า

ธัญลักษณ์ ศรีสร้อย (2555) ได้วิจัยเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อ ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านแห้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 2 การวิจัยครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ดำเนินการ 1 วัฏรอบ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) ผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วย ครูผู้รับผิดชอบแหล่ง เรียนรู้ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ใช้แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามและแบบบันทึกข้อมูล ในการเก็บ

รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าผลการพัฒนางานรอบที่ 1 แหล่งเรียนรู้ทางวิชาการ ได้แก่ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์และแหล่งเรียนรู้ด้านส่งเสริมวิชาการ ได้แก่ ห้องพยาบาล ห้องศิลปะ หลังการพัฒนาแล้วมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนสวนสมุนไพร แปลงสาธิตการเกษตร และเรือนเพาะชำ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางซึ่งต้องพัฒนางานรอบที่ 2 โดยใช้แนวทางในการพัฒนาคือ การมอบหมายให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ หลังการพัฒนาแล้วพบว่านักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และเห็นความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ ทำให้มีความคิดเห็นและความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้นจากวงรอบที่ 1

บรรเจิด มีกุล (2555) ได้วิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เน้นการวิจัย 3 ชั้น ดังนี้ 1. ชั้นพัฒนารูปแบบและตรวจสอบความตรงตามกรอบแนวคิดของรูปแบบการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น ด้วยการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติของบุคคลที่กำหนด คือเป็นผู้ที่มีวุฒิปริญญาเอกหรือปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา มีประสบการณ์ในหน่วยงานทางการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม 2. ชั้นศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 5 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น ด้วยการเลือกแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติของบุคคลที่กำหนด คือ เป็นผู้ที่มีวุฒิปริญญาเอกหรือปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา มีประสบการณ์ในหน่วยงานทางการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี และผู้บริหารการศึกษาสังกัดเทศบาลของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 20 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น ด้วยการเลือกแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติของบุคคลที่กำหนดคือผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา ผู้อำนวยการกองการศึกษา หัวหน้ากองการศึกษา ศึกษานิเทศก์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์และ 3. ชั้นศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชากรได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 23 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยไม่อาศัยความน่าจะเป็นด้วยการเลือกแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติของบุคคลที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1) หลักการ ได้แก่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 2)

จุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรักท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และเห็นคุณค่าในชุมชน นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในชุมชน และอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างมีความสุข 3) แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ที่นำมาใช้ได้ประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ด้านสังคมและแหล่งเรียนรู้ด้านธรรมชาติ ที่มีอยู่ในชุมชน 4) กระบวนการ ได้แก่ การวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ที่มีอยู่จริง แล้วจัดทำแผนฝึกทักษะกระบวนการคิด นำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษา จัดให้มีการเรียนการสอนจริงในสถานศึกษาในแต่ละแห่งโดยการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาให้ความรู้ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้

วุฒิไกร คำแฝง (2557) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาโรงเรียนกุ๊กกาสิงห์ประชาสรรค์อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และ ประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ของฉลาด จันทรสุมบัติ การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพแหล่งเรียนรู้ในชุมชน พัฒนารูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ เพื่อประเมินผลใช้รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พื้นที่ตำบลกุ๊กกาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นพื้นที่ในการวิจัย กลุ่มผู้ร่วมวิจัยซึ่งได้มาด้วยความสมัครใจ และต้องการเข้าร่วมวิจัย จำนวน 22 คน เครื่องมือมี 2 ประเภทคือ (1) เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนา งาน คือ คู่มือการดำเนินงานการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และตัวชี้วัดความสำเร็จการดำเนินงานการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบบันทึกผลก่อนการปฏิบัติแบบบันทึกผลหลังการปฏิบัติ แบบประเมินตัวชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แบบประเมินผลการจัดกิจกรรมนำเสนอผลการดำเนินงานรูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แบบสอบถามความพึงพอใจการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และแบบประเมินผลจากการปฏิบัติส่วนตนและส่วนรวมทำให้เกิดการมีส่วนร่วม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ ชุมชนตำบลกุ๊กกาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวน 6 แหล่งเรียนรู้ คือ ภูมิปัญญาผ้าไหมพื้นบ้าน การเกษตรทฤษฎีใหม่ พิพิธภัณฑสถานภูมิปัญญาพื้นบ้าน วรรณกรรมชาวบ้านโบราณสถานขอมและดอนปู่ตา รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินความเป็นไปได้ ความถูกต้อง ความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด มีองค์ประกอบหลักอยู่ 2 องค์ประกอบคือ การวิจัยแบบมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน การดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 18 กิจกรรมย่อย ดังนี้ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและกำหนดประเด็นในการพัฒนา มี 5 กิจกรรมย่อย ขั้นตอนที่ 2 สร้างทีมงานและพัฒนาศักยภาพทีมงาน มี 2 กิจกรรมย่อย ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนแบบมีส่วนร่วม มี 3 กิจกรรมย่อย ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินงานตามแผนและปรับปรุงพัฒนา มี 4 กิจกรรมย่อย ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลและสรุปมี 2 กิจกรรมย่อย และขั้นตอนที่ 6 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มี 2

กิจกรรมย่อย นอกจากนี้หัวหน้าแหล่งเรียนรู้และผู้บริหารสถานศึกษา ครูและตัวแทนนักเรียนของโรงเรียนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

เด่นวิช ชูคำหอม (2558) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ต้องการ สร้างรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และนำเสนอรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 317 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan และได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1) สภาพปัจจุบันมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากและความต้องการของชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จากการวิเคราะห์ผลต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับความต้องการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีค่าผลต่างมากอันดับหนึ่ง ได้แก่ ความต้องการร่วมนิเทศกำกับ ติดตาม ประเมินผล การพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา ซึ่งชุมชนมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และมีข้อเสนอแนะอยากจะทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษากับในสถานศึกษา 2) รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์กลไกการดำเนินงาน วิธีการดำเนินงาน ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบคือ 1) การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน 2) การดำเนินงานจัดกิจกรรมการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 16 กิจกรรมและเงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด 3) ผลการนำเสนอรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา จำนวน 42 คน พบว่ามีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด

2. งานวิจัยต่างประเทศ

McCoy (2003) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนปรับปรุงท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ จำนวน 2 โรงเรียน เพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยนำครูผู้ปกครอง และผู้บริหารโรงเรียนมารวมกัน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดประสิทธิภาพของแผนในการระบุความต้องการทางวิชาการ และกำหนดปรับปรุงท้องถิ่นปัจจุบัน

ตรวจสอบข้อมูลทางวิชาการของนักเรียน ซึ่งเป็นการสนับสนุนโปรแกรมใหม่และโปรแกรมเก่าที่มีอยู่ เพื่อใช้เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนปรับปรุงท้องถิ่นที่เหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่

Steyaert Patrick และคณะ (2007) ได้ศึกษาการวิจัยเกี่ยวกับสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อสังคม แห่งการเรียนรู้ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติในชายฝั่งแอตแลนติก ของประเทศฝรั่งเศส กล่าวว่าการพัฒนาการเพิ่มนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลถึงกระบวนการ วิธีการซึ่งท้องถิ่นสามารถเริ่มต้นจัดกระทำโครงสร้างโดยการตอบรับของสังคมเพื่อวางแผนหาวิธี ทำงานเบื้องต้นกำหนดความคิดเห็นในบริบทภาพรวมและสภาพแวดล้อมที่จะกระทำอยู่ เช่น ความคิดเห็นในการสร้างโอกาสในการดำเนินการ การเชื่อมต่อระหว่างธรรมชาติกับเทคโนโลยีและ ปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจะเป็นกระบวนการก่อให้เกิดความรู้ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่โอกาสของการจัดผลิตผลและการประยุกต์ความรู้เชิงสังคมในการมีบทบาท เสมือนนักวิทยาศาสตร์ด้วยตนเอง

Paper (2005) ได้ศึกษาการวิจัยเกี่ยวกับ การเรียนรู้ที่จะสอนในสังคมความรู้ เวียดนาม หนึ่งในความท้าทายการศึกษาหลักของเวียดนามในปัจจุบันคือการสนับสนุนให้ครูผู้สอนในการสร้าง ละครของการเรียนการสอนและการเรียนรู้ความสามารถและกลยุทธ์ที่จะให้การสนับสนุนการพัฒนา ขั้นสูงทักษะการคิดของนักเรียน ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการฝึกอบรม (MOET) จะขอให้ จังหวัดและหน่วยงานการศึกษาเขตพื้นที่ที่จะใช้นโยบายและการปฏิบัติใหม่ แต่พวกเขากำลังถูกคัด ออกด้วยความเข้าใจบางอย่างเกี่ยวกับอย่างใดอย่างหนึ่ง สำหรับส่วนของกระทรวงยังไม่ได้ลงโทษ อย่างเต็มที่เรียกร้องให้มีในขณะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดความเข้าใจและความสามารถในการ ดำเนินการเต็มขอบเขตของสิ่งที่ตั้งใจข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้การแก้ไขปัญหาเหล่านี้จากสองมุมมอง ของชาติระบบและที่ของการปฏิบัติวิชาชีพ ความพยายามทั้งในระดับต้องทำหน้าที่ในเวทีเพื่อให้มั่นใจ ว่าการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบสร้างเงื่อนไขที่จำเป็นในการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงลึกและ ยาวนานในทางปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการสอนในสังคมความรู้คำแนะนำสำหรับการเรียนรู้ที่จะสอนใน สังคมฐานความรู้

1. ครูควรพัฒนาการเรียนการสอนควรเน้นการเรียนรู้ร่วมกันและอย่างต่อเนื่องผ่านการ ปฏิบัติสะท้อนความเป็นผู้นำ วัตถุประสงค์พื้นฐานจะให้แน่ใจว่าฐานความรู้เพียงพอส่งเสริมการ เรียนการสอนและการปฏิบัติ;สร้างวัฒนธรรมของการฝึกอาชีพที่ใช้ร่วมกันและสร้างความเชี่ยวชาญ สำหรับครูการตรวจสอบการปฏิบัติและเสียงครูในการเรียนการสอนและการพัฒนาอาชีพ และให้ วิสัยทัศน์ของชุมชนมืออาชีพและการฝึกอาชีพที่ใช้ความรับผิดชอบในการพัฒนาและความเชี่ยวชาญ ภายในในการเรียนรู้และความก้าวหน้าร่วมกัน

2. ระบบระดับน่าจะมองที่ศิลปินจะมุ่งเน้นเป้าหมายการเรียนการสอนและ สนับสนุนวิสัยทัศน์ใหม่ของการการปฏิบัติของครู สองขั้นตอนที่สำคัญที่จะแนะนำระบบมาตรฐาน ตามที่ความคาดหวังสำหรับนักเรียนและครูความรู้และความสามารถ และสร้างความรับผิดชอบการ เรียนการสอนและการฝึกอบรมครูที่มีคุณภาพโดยการสร้างวิธีการของผลการดำเนินงานและความ คืบหน้าการวัดกับมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

3. วัตถุประสงค์ที่สำคัญในโรงเรียนรัฐและบริบทครูมืออาชีพเป็นไปตามที่อยู่ทาง สังคมไม่สอดคล้องกันทางเศรษฐกิจและอุดมการณ์ นี่มันจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะแก้ไขปัญหาความไม่

สอดคล้องกันในการรวบอำนาจและการกระจายอำนาจ และประเด็นนโยบายที่อยู่ระบบเพื่อปรับปรุง แนวโน้มอาชีพครูและสภาพแวดล้อม เช่น การจ้างงานข้าราชการพลเรือนเงินเดือนเส้นทางอาชีพและ การทำงานตามเงื่อนไข

4. ทุนและความเป็นเลิศควรจะเป็นเป้าหมาย คำแนะนำสุดท้ายทำหน้าที่เป็นเตือน ว่าความพยายามที่จะปรับปรุงคุณภาพจะต้องไม่ทำให้ค่าใช้จ่ายของผู้ถือหุ้น และเด็กทุกคนใน เวียดนามควรมีโอกาสที่เท่าเทียมกันที่จะมีครูที่มีความสามารถที่จะทำได้ช่วยให้พวกเขาได้รับและนำ ความรู้ในการพัฒนาข้อมูลเชิงลึกและเรียนรู้ที่จะคิดว่ามีเหตุผลทรัพยากร และจินตนาการ

Plumb (2011) ได้สำรวจทัศนคติของผู้อำนวยการฝ่ายและคณะกรรมการสถานศึกษา เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสถานศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้คือเพื่อศึกษา และเปรียบเทียบทัศนคติของผู้อำนวยการฝ่ายและคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลแถบ รัฐเซาท์ดาร์โกต้าเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสถานศึกษาด้านกระบวนการสื่อสาร, การ ตั้งเป้าหมายเฉพาะและการสร้างกระบวนการตัดสินใจสั่งการเชิงกลยุทธ์ทั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์ตัว แปรด้านจำนวนปีระดับการศึกษาอายุเพศจำนวนนักเรียนจำนวนบุคลากรประจำการและผล ความก้าวหน้าประจำปีประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยโรงเรียนรัฐบาลแถบรัฐเซาท์ดาร์โกต้า 152 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสำรวจทัศนคติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการ บริหารงานสถานศึกษาแบบประมาณค่า 5 ระดับคะแนนตามแนว Likert Scale ซึ่งได้รับการพัฒนา จากงานวิจัยของ Geisick (2006) ที่มีชื่อว่า “การศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วม ในการบริหารงานของผู้อำนวยการฝ่ายและคณะกรรมการสถานศึกษา” การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การส่ง แบบสอบถามทางไปรษณีย์ในช่วงระหว่างเดือนมีนาคม 2011 ทั้งนี้มีแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนและ เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์จากโรงเรียนทั้ง 152 แห่งจำนวน 172 ชุดคือผู้ตอบแบบสอบถามเป็น ผู้อำนวยการฝ่ายในโรงเรียนรัฐบาลแถบรัฐเซาท์ดาร์โกต้า 111 คนเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาใน โรงเรียนรัฐบาลแถบรัฐเซาท์ดาร์โกต้า 61 คนการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรและข้อมูลพื้นฐานของ ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าสถิติได้แก่ความถี่และค่าร้อยละส่วนที่เหลือประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 9 ข้อ แบบประมาณค่า 5 ระดับตามแนว Likert Scale ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ โดย ใช้ค่าสถิติเชิงบรรยายร่วมกับค่าสถิติเชิงอนุมาน, ค่าคะแนนเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าที่สำหรับ การวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างแบบอิสระการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว (ANOVAs) การ ทดสอบค่า Tukey's Post Hoc HSD และการวิเคราะห์ค่าความถดถอยเชิงเส้นแบบหลายชั้น ผลการวิจัยพบว่า ผู้อำนวยการฝ่ายและคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลแถบรัฐเซาท์ดาร์ โกต้ามีความเห็นพ้องกันเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสถานศึกษาด้านกระบวนการสื่อสาร การตั้งเป้าหมายเฉพาะและการสร้างกระบวนการตัดสินใจสั่งการเชิงกลยุทธ์และพบว่าผู้อำนวยการ ฝ่ายมีแนวโน้มสูงว่าน่าจะมึบทบาทและมีส่วนร่วมในคณะทำงานด้านการบริหารงานสถานศึกษา มากกว่าคณะกรรมการสถานศึกษารวมทั้งในการมีส่วนร่วมด้านการเผยแพร่ข้อมูลความรู้และ ผลการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนด้วยในตอนท้ายยังพบว่าผู้อำนวยการฝ่ายและ คณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งมีจำนวนนักเรียนและจำนวนของบุคลากรประจำการมากกว่ามีส่วนร่วม ในการบริหารงานสถานศึกษามากกว่าผู้อำนวยการฝ่ายและคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งมีจำนวน นักเรียนและจำนวนของบุคลากรประจำการน้อยกว่า

Seddon และ Biasutti (2009) ได้ศึกษาการเรียนรู้ดนตรีจากแหล่งเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้คอมพิวเตอร์ จำนวน 12 แป้น และการฟังเสียงของสภาพแวดล้อมจากแหล่งเรียนรู้ อิเล็กทรอนิกส์ ในมุมมองของผู้วิจัย พบว่าได้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ การรับรู้ของผู้เข้าร่วมโดยมีบทบาทเป็นผู้สอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยการสังเกตวิดีโอเทปของผู้มีส่วนร่วมจากการสัมภาษณ์พบว่าผู้มีส่วนร่วมประสบผลสำเร็จกับสิ่งแวดล้อมทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเรียนดนตรีผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์กิจกรรมการเรียนรู้ 5 อย่าง คือ วิธีการสอนการลอกเลียนแบบการฝึกฝน การเล่น การประเมินผล มุมมองของผู้เข้าร่วม 4 ประการได้แก่กิจกรรมที่หลากหลายความรู้สึกรับรู้ การประเมินผล ความยาก ผู้เข้าร่วมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ พบว่าข้อสรุปที่เหมือนกันคือ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี การวิจัยเชิงพัฒนาแบบมีส่วนร่วม การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยมีกระบวนการขั้นตอนในการมีส่วนร่วมไว้อย่างชัดเจน ซึ่งแนวทางการมีส่วนร่วมนี้จะนำไปสู่การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่างๆให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมคือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึก จึงทำให้ได้รูปแบบและกระบวนการการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและสถานศึกษาในการช่วยพัฒนาแหล่งเรียนรู้



บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังเสนอตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
3. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และชุมชน สถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 690 คน จากโรงเรียน 160 โรงเรียน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และชุมชน สถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 275 คน จากโรงเรียน 60 โรงเรียน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) มีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2558) พบว่า ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 275 คน

ขั้นที่ 2 ทำการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) มีขั้นตอนดังนี้
ใช้อำเภอในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นหน่วยในการสุ่ม ทำการสุ่มอย่างง่ายมาร้อยละ 40 พบว่า ประกอบด้วยสถานศึกษา 64 แห่ง รวมจำนวนผู้บริหาร ครู และผู้แทนชุมชน ทั้งหมดที่สุ่มได้ มีจำนวน 275 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่

1. แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 8 ด้าน รวม 40 ข้อ เพื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 275 คน

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาจำนวน 8 ข้อ เพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหาร จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 2 คน

3. แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ เพื่อนำไปประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 8 ด้าน รวม 40 ข้อ เพื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 275 คน

การสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ฉบับนี้ ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ขั้นที่ 2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม และกำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2558)

ขั้นที่ 3 สร้างแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ชนิดแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ในสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ชนิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ แยกเป็น 8 ด้าน รวมจำนวนทั้งหมด 50 ข้อ ต้องการใช้จริง 40 ข้อ

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมของข้อความ (หาความเที่ยงตรง : Validity) จำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

1) รองศาสตราจารย์ ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมด้านเนื้อหา

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธัชชัย จิตรนนท์ อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมด้านเนื้อหา

3) รองศาสตราจารย์ ดร. ประสาท เนืองเฉลิม อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยการศึกษา

4) ศึกษานิเทศก์ บุชบา มิ่งไธสง วุฒิการศึกษาปริญญาโท (กษ.ม.) วิจัยและประเมินผลการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ศึกษานิเทศก์กลุ่มนิเทศและประเมินผลการจัด

การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย การศึกษา

5) คุณครู นภดล โพธิ์พยัคฆ์ วุฒิการศึกษาปริญญาโท (คม.) การบริหาร การศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านมะขามโนนสง่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต2 ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมด้าน เนื้อหา

ให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนใช้วิธีการตรวจสอบรายการ (Checklist) แล้วผู้วิจัย นำมาหาค่าเฉลี่ย ผลปรากฏว่าข้อคำถามเข้าเกณฑ์ 45 ข้อ มีค่าเฉลี่ย 0.60 ถึง 1.00

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหาร ครู และผู้แทนชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำผลการทดลองเข้ามาหาคุณภาพ

ขั้นที่ 6 หาคุณภาพของแบบสอบถาม ได้แก่ การหาค่าอำนาจจำแนกโดยวิธี Item total Correlation โดยใช้สูตรของเพียร์สัน พบว่า ได้ข้อคำถามเข้าเกณฑ์จำนวน 50 ข้อ จึงคัดเลือกไว้จำนวน 40 ข้อ ตามที่ต้องการ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ตั้งแต่ 0.40 ถึง 0.89

ขั้นที่ 7 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกไว้ในขั้นที่ 6 จำนวน 40 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับ ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) พบว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

ขั้นที่ 8 พิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับจริงเพื่อไปเก็บข้อมูลต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์วิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา จำนวน 8 ข้อ เพื่อ สัมภาษณ์ผู้บริหารจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 2 คน

การสร้างแบบสัมภาษณ์วิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาดำเนินการตาม ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบสัมภาษณ์

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาและ สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสร้างข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์

ขั้นที่ 3 สร้างแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

- 1) ชื่อโครงการ วัน-เดือน-ปี ที่สัมภาษณ์ สถานศึกษา อำเภอ จังหวัด
- 2) ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ อาชีพ ตำแหน่ง
- 3) ข้อคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหา วิธีการมีส่วนร่วมของ

ชุมชนในการจัดการศึกษา

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกันกับผู้เชี่ยวชาญในขั้นที่ 4 ของการสร้างแบบสอบถาม พิจารณาความเหมาะสมของข้อความ (หาความเที่ยงตรง : Validity) แล้วผู้วิจัยนำมาหาค่าเฉลี่ย ผลปรากฏว่าข้อคำถามเข้าเกณฑ์ 7 ข้อ มีค่าเฉลี่ย 0.60 ถึง 1.00

ขั้นที่ 5 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

3. แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ เพื่อนำไป ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

การสร้างแบบประเมินเหมาะสมและความเป็นไปได้ จะมีลักษณะคล้ายกับแบบสอบถาม ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวทาง และการพัฒนาแนวทาง
- ขั้นที่ 2 สร้างแบบประเมิน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) จำนวน 1 ฉบับ แยกเป็น 8 ด้าน รวมจำนวนข้อทั้งหมด 8 ข้อ
- ขั้นที่ 3 นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกันกับผู้เชี่ยวชาญในขั้นที่ 4 ของการสร้างแบบสอบถาม พิจารณาความเหมาะสมของข้อความ (หาความเที่ยงตรง : Validity) แล้วผู้วิจัยนำมาหาค่าเฉลี่ย ผลปรากฏว่าข้อคำถามเข้าเกณฑ์ 8 ข้อ มีค่าเฉลี่ย 0.60 ถึง 1.00
- ขั้นที่ 4 จัดพิมพ์แบบประเมินเพื่อนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษา

ระยะที่ 2 การสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษา

1. ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษา

2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมส่งแบบสอบถาม ไปยังโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 275 คน รวม 60 โรงเรียน โดยการประสานด้วยตนเองและส่งทางไปรษณีย์ พร้อมนัดวันและเวลาในการตอบกลับภายใน 2 สัปดาห์ เพื่อเก็บข้อมูลใน ระยะที่ 1

ระยะที่ 2 การสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

1. ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์และเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตัวเองตามวัน และเวลาที่นัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย

1. อาจารย์อธิพิงศ์ เสนาโนฤทธิ์ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านโนนม่วงท่าพลับพลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

2. อาจารย์วีระศักดิ์ ปัตตลาโพธิ์ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านเม็กดำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

1. ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินแนวทาง

2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมแบบประเมินและแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เป็นผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนนท์.อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา

2) รองศาสตราจารย์ดร.ธนิษฐ นามวรรณ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา

3) คุณครูอิทธิพงษ์ เสนาโนฤทธิ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนม่วงท่าพลับปลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา

4) คุณครูวีระศักดิ์ ปัตตลาโพธิ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเม็กดำ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา

5) คุณครูพัฒนศักดิ์ พลอยสมบูรณ์. ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านส่องอนามัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาห้วยแอ่ง เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา

6) นายมีชัย พลภูงา ตำแหน่ง ศึกษาพิเศษกลุ่มนิเทศและประเมินผลการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาวิจัย

7) คุณครูบงอร สมบัติ ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะเชี่ยวชาญ โรงเรียนบ้านหัวหมู ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งตามประเภทของเครื่องมือ 3 ชนิด ดังนี้

1. แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 5 ด้าน รวม 40 ข้อ เพื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 275 คน ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1.1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ห่าร้อยละ

1.2 ระดับของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยกำหนดเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 – 5.00	ระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	ระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	ระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	ระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	ระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.3 จัดลำดับความต้องการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาวิเคราะห์หาดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI)

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา จำนวน 8 ข้อ เพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหาร จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 2 คน

วิเคราะห์รายละเอียดของคำตอบและได้ผลการสัมภาษณ์เป็นวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

3. แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 8 ข้อ เพื่อนำไปประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

3.1 ระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยกำหนดเกณฑ์ เช่นเดียวกับกับแบบสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ

1.1 ความเที่ยงตรง (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2558)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ

X แทน คะแนนการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

1.2 ค่าอำนาจจำแนก (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2558)

$$r_{xy} = \frac{n \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[n \sum X^2 - (\sum X)^2][n \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

แทน คะแนนรวมของแบบสอบถาม

$\square Y$ แทน คะแนนในแต่ละข้อของผู้ตอบแบบสอบถาม

N แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

1.3 ค่าความเชื่อมั่น (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2558)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ $\square \square$ แทน สัมประสิทธิ์แอลฟา

$\sum S_i^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนรายข้อ

S^2 แทน ความแปรปรวนรวม

N แทน จำนวนข้อ

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ร้อยละ (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2555)

$$P = \frac{f}{N}$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2.2 ค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2558)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

x แทน ข้อมูลแต่ละตัว
 N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2558)

$$S.D. = \frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตัวอย่าง
 x แทน ข้อมูลแต่ละตัว
 \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ยของตัวอย่าง
 n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมดของตัวอย่าง

3. ดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง (Modified Priority Needs Index : PNI) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558)

$$PNI = \frac{I - D}{D}$$

เมื่อ PNI แทน ดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง
 I แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์
 D แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน

พูน ปณ ทิโต ชีเว

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ลำดับการนำเสนอ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปรความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X}	แทน ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน จำนวนคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
D	แทน ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน
I	แทน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์
PNI	แทน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง

ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีลำดับขั้นตอนดังนี้

ระยะที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพอันพึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

การศึกษา

1.1 ผลการสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

1.2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

การศึกษา

ระยะที่ 2 การสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

2.1 ผลการสัมภาษณ์จากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices)

2.2 ผลการสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

ระยะที่ 3 ประเมินแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

ผลประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการจัดการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วม
ของชุมชนในการจัดการศึกษา

1.1 ผลการสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการจัดการศึกษา

ผู้วิจัยได้สร้างองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัด
การศึกษา เพื่อนำมาสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะภาวะผู้นำครู ผล
ปรากฏดังตาราง 3 – 9

ตาราง 3 ร้อยละ ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลเบื้องต้น	จำนวน	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
1) ผู้บริหาร	60	21.82
2) ครู	60	21.82
3) ผู้แทนชุมชน	155	56.36
รวม	275	100.00

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือผู้แทนชุมชน จำนวน 155 คน คิดเป็น
ร้อยละ 56.36

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมี
ส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา โดยรวมและรายด้าน

การจัดการศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
1. เนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้	2.48	1.29	น้อย	3.92	1.39	มาก
2. ครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้	2.33	1.33	น้อย	4.22	1.38	มาก

การจัดการศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
3. สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา	2.51	1.29	ปานกลาง	3.88	1.39	มาก
4. รูปแบบวิธีการเรียนรู้	2.41	1.32	น้อย	4.01	1.36	มาก
5. ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ ในการสนับสนุนการศึกษา	2.43	1.33	น้อย	3.92	1.36	มาก
6. เงินทุนสนับสนุน	2.75	1.30	ปานกลาง	3.76	1.32	มาก
7. สถานที่ศึกษาและบรรยากาศ แวดล้อม	2.40	1.32	น้อย	4.25	1.34	มาก
8. ผู้เรียนหรือผู้ศึกษา	2.65	1.32	ปานกลาง	3.72	1.35	มาก
รวม	2.50	1.31	น้อย	3.96	1.38	มาก

จากตาราง 4 พบว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.33 - 2.48$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72 - 4.25$)

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้

ที่	ด้านเนื้อหาสาระในการจัดการ เรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
1	ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และบริบทของท้องถิ่น	2.65	1.30	ปานกลาง	3.81	1.42	มาก
2	ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบายในการจัดการเรียนรู้	2.61	1.30	ปานกลาง	3.87	1.41	มาก
3	ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนด จุดประสงค์ในการจัดการเรียนรู้	2.56	1.28	ปานกลาง	3.87	1.41	มาก
4	ชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจในการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	2.38	1.29	น้อย	4.02	1.36	มาก
5	ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมิน	2.38	1.30	น้อย	3.93	1.38	มาก

ที่	ด้านเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
		\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
6	ความเป็นไปได้ของหลักสูตรสถานศึกษา ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำกับติดตาม ตรวจสอบการใช้หลักสูตร	2.30	1.29	น้อย	4.04	1.34	มาก

จากตาราง 5 พบว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.30 - 3.38$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81 - 4.04$)

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้

ที่	ด้านครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
		\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1	ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวิเคราะห์หลักสูตร	2.36	1.29	น้อย	4.21	1.34	มาก
2	ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกเนื้อหาที่เหมาะสม	2.26	1.31	น้อย	4.07	1.36	มาก
3	ชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและความต้องการในการกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้	2.40	1.29	น้อย	4.30	1.37	มาก
4	ชุมชนมีส่วนร่วมการกำหนดรูปแบบวิธีการในการวิเคราะห์หลักสูตร	2.31	1.32	น้อย	4.18	1.47	มาก
5	ชุมชนมีส่วนร่วมการกำหนดรูปแบบวิธีการในการเลือกเนื้อหาที่เหมาะสม	2.39	1.28	น้อย	4.35	1.37	มาก
6	ชุมชนมีส่วนร่วมวางแผนในการวิเคราะห์หลักสูตร	2.38	1.49	น้อย	4.52	1.45	มาก
7	ชุมชนมีส่วนร่วมวางแผนในการเลือกเนื้อหาที่เหมาะสม	2.21	1.36	น้อย	4.23	1.32	มาก
8	ชุมชนมีส่วนร่วมในการสะท้อนผล	2.35	1.29	น้อย	4.24	1.44	มาก

ที่	ด้านครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม รวม	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม รวม
	การกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้						

จากตาราง 6 พบว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.21 - 2.39$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18 - 4.52$)

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านสื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา

ที่	สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม รวม	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม รวม
1	ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบวิธีการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	2.43	1.31	น้อย	3.92	1.37	มาก
2	ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในฐานะวิทยากรนอกที่ได้รับเชิญมาจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา	2.59	1.27	ปานกลาง	3.91	1.39	มาก
3	ชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.55	1.27	ปานกลาง	3.90	1.39	มาก
4	ชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	2.62	1.30	ปานกลาง	3.86	1.40	มาก
5	ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นการฝึกทักษะ เช่น การติดตามการบ้านของนักเรียน เป็นต้น	2.55	1.29	ปานกลาง	3.82	1.41	มาก
6	ชุมชนมีส่วนร่วมในกาประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	2.32	1.31	น้อย	3.87	1.39	มาก

จากตาราง 7 พบว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.32 - 2.62$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82 - 3.92$)

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านรูปแบบวิธีการเรียนรู้

ที่	รูปแบบวิธีการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
		\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1	ชุมชนมีส่วนร่วมการกำหนดรูปแบบวิธีการในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้	2.42	1.32	น้อย	3.97	1.36	มาก
2	ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินความเป็นไปได้ของเครื่องมือวัดผล	2.45	1.34	น้อย	3.96	1.37	มาก
3	ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมินผล	2.40	1.32	น้อย	4.01	1.35	มาก
4	ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับรองผลการประเมิน	2.38	1.31	น้อย	4.11	1.35	มาก

จากตาราง 8 พบว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.38 - 2.45$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96 - 4.11$)

พหุ ประถมศึกษา

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา

ที่	ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
		\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1	ชุมชนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา	2.45	1.32	น้อย	4.10	1.36	มาก
2	ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนอัตรากำลังบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา	2.43	1.34	น้อย	3.55	1.37	มาก
3	ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา	2.40	1.32	น้อย	4.12	1.35	มาก

จากตาราง 9 พบว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.40 - 2.45$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55 - 4.12$)

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านเงินทุนสนับสนุน

ที่	เงินทุนสนับสนุน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
		\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1	ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับทราบปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา	2.59	1.22	ปานกลาง	3.46	1.26	มาก
2	ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดหาแหล่งงบประมาณเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา	2.57	1.34	ปานกลาง	4.25	1.27	มาก

3	ชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมทุนเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา	3.12	1.28	ปานกลาง	3.42	1.45	มาก
4	ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการระดมทุนเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา	2.38	1.31	ปานกลาง	3.36	1.31	มาก
5	ชุมชนมีส่วนร่วมในการ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล การดำเนินการระดมทุนเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา	3.10	1.35	ปานกลาง	4.32	1.32	มาก

จากตาราง 10 พบว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.38 - 3.12$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.36 - 4.32$)

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านสถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม

ที่	สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
		\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1	ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาเกี่ยวกับการของบประมาณสิ่งปลูกสร้างของสถานศึกษา	2.43	1.30	น้อย	4.26	1.31	มาก
2	ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนสร้างสิ่งปลูกสร้างของสถานศึกษา	2.41	1.35	น้อย	4.32	1.37	มาก
3	ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของสถานศึกษา	2.40	1.33	น้อย	4.08	1.35	มาก
4	ชุมชนมีส่วนร่วมในการ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล การจัดการทรัพยากรของสถานศึกษา	2.35	1.31	น้อย	4.35	1.34	มาก

จากตาราง 11 พบว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.35 - 2.43$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08 - 4.35$)

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านผู้เรียนหรือผู้ศึกษา

ที่	ผู้เรียนหรือผู้ศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
		\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1	ชุมชนมีส่วนร่วมพิจารณากลับกรองปัญหาเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และพฤติกรรมผู้เรียน	2.56	1.32	ปานกลาง	3.37	1.36	มาก
2	ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการแก้ปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียน	2.53	1.34	ปานกลาง	3.26	1.37	มาก
3	ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและช่วยเหลือเกี่ยวกับการแก้ปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียน	2.96	1.32	ปานกลาง	3.31	1.35	มาก
4	ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียน	2.65	1.31	ปานกลาง	4.28	1.35	มาก
5	ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำกับติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการแก้ปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียน	2.53	1.32	ปานกลาง	4.39	1.33	มาก

จากตาราง 12 พบว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.32 - 2.62$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.26 - 4.39$)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 13

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI *Modified*) และลำดับความต้องการจำเป็น (PNI)

องค์ประกอบการจัดการศึกษา	I	D	PNI	ลำดับ ความต้องการจำเป็น
1. เนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้	3.92	2.48	0.58	5
2. ครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้	4.22	2.33	0.81	1
3. สื่อและอุปกรณ์สำหรับการจัดการศึกษา	3.88	2.51	0.55	6
4. รูปแบบวิธีการเรียนรู้	3.98	2.41	0.64	3
5. ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา	3.92	2.43	0.61	4
6. เงินทุนสนับสนุน	3.76	2.75	0.37	8
7. สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม	4.25	2.40	0.77	2
8. ผู้เรียนหรือผู้ศึกษา	3.72	2.65	0.40	7

จากตาราง 13 พบว่า ด้านครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด (PNI = 0.81)

โดยสรุปผลการวิเคราะห์ความต้องการสภาพปัจจุบันค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ด้านเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ พบว่า มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำกับติดตาม ตรวจสอบการใช้หลักสูตร ชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินความเป็นไปได้ของหลักสูตรสถานศึกษา

2. ด้านครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้ พบว่า มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ชุมชนมีส่วนร่วมวางแผนในการเลือกเนื้อหา ชุมชนมีส่วนร่วมวางแผนในการวิเคราะห์หลักสูตร และ ชุมชนมีส่วนร่วมการกำหนดรูปแบบวิธีการในการเลือกเนื้อหาที่เหมาะสม

3. ด้านสื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษาพบว่า มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุมชนมีส่วนร่วมการกำหนดรูปแบบวิธีการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ ชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. ด้านรูปแบบวิธีการเรียนรู้ พบว่า มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับรองผลการประเมิน ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลและ ชุมชนมีส่วนร่วมการกำหนดรูปแบบวิธีการในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

5. ด้านผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา พบว่า มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา ชุมชนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา และ ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนอัตรากำลังบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา

6. ด้านเงินทุนสนับสนุน พบว่า มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดหาแหล่งงบประมาณเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการระดมทุนเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วมในการ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการระดมทุนเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา

7. ด้านสถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม พบว่า มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการทรัพยากรของสถานศึกษา ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนสร้างสิ่งปลูกสร้างของสถานศึกษา และ ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาเกี่ยวกับการของงบประมาณสิ่งปลูกสร้างของสถานศึกษา

8. ด้านผู้เรียนหรือผู้ศึกษา พบว่า มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการแก้ปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียน และชุมชนมีส่วนร่วมพิจารณาถ่วงดุลปัญหาเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และพฤติกรรมผู้เรียน

ระยะที่ 2 การสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

2.1 ผลการสัมภาษณ์จากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ผลการศึกษาการพัฒนาแนวการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารที่เป็นโรงเรียนต้นแบบใน (Best Practice) จำนวน 2 โรงเรียน รวมจำนวน 2 คนโดยนำผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 และผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง (PNI) มาเป็นกรอบในการสัมภาษณ์ ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือกโรงเรียนดังนี้

1) เป็นสถานศึกษาที่ผ่านการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบสามอยู่ในระดับดีขึ้น

2) เป็นสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินให้เป็นสถานศึกษาดีเด่น/โรงเรียนต้นแบบ/โรงเรียนในฝัน/โรงเรียนพระราชทาน/โรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการสังเคราะห์การสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ดังนี้

1. เนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้
2. ครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้
3. สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา
4. รูปแบบวิธีการเรียนรู้
5. ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา
6. เงินทุนสนับสนุน
7. สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม
8. ผู้เรียนหรือผู้ศึกษา

ซึ่งแต่ละด้านจะประกอบไปด้วยขั้นตอนการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล
5. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบ

2.2 ผลการสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสังเคราะห์ผลการศึกษาค้นคว้าประกอบและตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยและจากการประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิและศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา โดยการสอบถามผู้บริหาร ครู ผู้แทนชุมชน โดยใช้แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา โดยการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและยืนยันความต้องการจากการศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในด้านการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งรายละเอียดแสดงได้

รายละเอียดของแนวทาง มีดังนี้

1. หลักการและเหตุผล

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเป็นแนวทางที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการบริหารสถานศึกษา ด้านการจัดการศึกษาโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ โดยเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจการวางแผนการลงทุนและดำเนินการการติดตามและประเมินผลและการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบ ภายใต้กระบวนการจัดการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหาสาระในการ

จัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้ สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา รูปแบบวิธีการเรียนรู้ ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา เงินทุนสนับสนุน สถานที่ศึกษาและ บรรยากาศแวดล้อม และผู้เรียนหรือผู้ศึกษา

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาที่ผ่านมา มีแนวทางในการ ดำเนินการที่ชัดเจนก็จริงแต่ในการปฏิบัติยังคงไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ผู้บริหาร ครูและชุมชน ยังให้ ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนรู้น้อยหรือไม่จริงจัง ดังนั้น เพื่อให้การ ดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนรู้ ซึ่ง ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลและ
5. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัด การศึกษาสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์

เพื่อให้สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 มีแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม อันจะ ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

3. เป้าหมาย

สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต 2

4. สาระสำคัญของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนรู้อิง องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ซึ่งแยกเป็น 2 กรอบแนวคิด ดังนี้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ และกระบวนการ จัดการศึกษา ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ดังตาราง 14

ชุมชน ปณฺ ทิโต ชิว

ตาราง 14 แสดงองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

กระบวนการจัดการศึกษา	กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
1. เนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ 2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ 4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล 5. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบ
2. ครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ 2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ 4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล 5. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบ
3. สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา	<ol style="list-style-type: none"> 1. การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ 2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ 4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล 5. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบ
4. รูปแบบวิธีการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ 2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ 4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล 5. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบ
5. ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา	<ol style="list-style-type: none"> 1. การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ 2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ 4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล 5. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบ
6. เงินทุนสนับสนุน	<ol style="list-style-type: none"> 1. การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ 2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ 4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล 5. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบ
7. สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ

กระบวนการจัดการศึกษา	กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
	2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ 4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล 5. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบ
8. ผู้เรียนหรือผู้ศึกษา	1. การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ 2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ 4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล 5. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบ

2. ขั้นตอนและวิธีดำเนินการ

แนวทางของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 แบ่งเป็น 8 องค์ประกอบ

- 1) เนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้
- 2) ครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้
- 3) สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา
- 4) รูปแบบวิธีการเรียนรู้
- 5) ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา
- 6) เงินทุนสนับสนุน
- 7) สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม
- 8) ผู้เรียนหรือผู้ศึกษา

ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบ ดังกล่าว มีวิธีที่ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมตามกระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจหมายถึง ขั้นตอนที่ชุมชนเกิดจิตสำนึกในตนเองและเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มในการดำเนินการ การตัดสินใจในการดำเนินการ การสำรวจขั้นต้น ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การประเมินความเป็นไปได้ การกำหนดจุดประสงค์ การกำหนดความต้องการและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ และการกำหนดนโยบาย

1.1 วิธีการมีส่วนร่วม

สถานศึกษาจะต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ อย่างหลากหลายและครอบคลุม เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ ดังนี้

- 1.1.1 รับฟังความคิดเห็น
- 1.1.2 การสำรวจความคิดเห็น
- 1.1.3 การประชุม
- 1.1.4 การใช้สื่อสังคมออนไลน์
- 1.2 กิจกรรมการมีส่วนร่วม
- 1.2.1 การเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อรับฟังความคิดเห็น
- 1.2.2 การร่วมกิจกรรมของชุมชนเพื่อรับฟังความ
- 1.2.3 รับฟังความคิดเห็นจากวงสนทนาอย่างไม่เป็น
- 1.2.4 จัดทำกล่องรับความคิดเห็น
- 1.2.5 การสำรวจความคิดเห็นโดยใช้แบบสำรวจ
- 1.2.6 การประชุมชุมชนนักเรียนประจำภาคเรียน
- 1.2.7 การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น
- 1.2.8 การประชุมเครือข่ายชุมชนหรือสมาคมชุมชน
- 1.2.9 การประชุมคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย
- 1.2.10 รับฟังความคิดเห็นโดยการใช้เครือข่ายสังคม
- คิดเห็น
- ทางการ
- พื้นฐาน
- ออนไลน์

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน

การมีส่วนร่วมในการวางแผนหมายถึง ขั้นตอนที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาและกำหนดรูปแบบวิธีการหรือแนวทางดำเนินการ การค้นหาและกำหนดยุทธศาสตร์ดำเนินงาน การประชุมและการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ การกำหนดปฏิทินดำเนินงาน การกำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินงาน

2.1 วิธีการมีส่วนร่วม

สถานศึกษาจะต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน อย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายและเป็นไปตามกำหนดระยะเวลา มีการกำหนดการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้และทรัพยากรต่างๆ อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า ด้วยวิธีการประชุม

2.2 กิจกรรมการมีส่วนร่วม

- 2.2.1 การประชุมชุมชนนักเรียนประจำภาคเรียน
- 2.2.2 การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.2.3 การประชุมเครือข่ายชุมชนหรือสมาคมชุมชน
- 2.2.4 การประชุมคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ

การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการหมายถึง ขั้นตอนที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ในการบริหารจัดการและปรับปรุงระบบบริหารงาน การช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์และวัสดุอุปกรณ์ การช่วยเหลือด้านแรงงาน การประสานงาน การดำเนินการตามแผนงาน การขอความช่วยเหลือจากภายนอก

3.1 วิธีการมีส่วนร่วม

สถานศึกษาจะต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ชุมชนมีส่วนรับผิดชอบ เห็นความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ของบุตรหลานตนเอง โดยใช้ความรู้ ความสามารถ และทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในตัวชุมชนและชุมชน ในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยวิธีการต่างๆ ดังนี้

3.1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ

3.1.2 การระดมทรัพยากร

3.1.3 การเชิญวิทยากรพิเศษ

3.1.4 การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.1.5 การศึกษาแห่งเรียนรู้

3.2 กิจกรรมการมีส่วนร่วม

3.21 การเชิญชุมชนมาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ใน

คณะกรรมการฝ่ายต่างๆ

3.22 การร่วมบริจาคงบประมาณ และวัสดุ สื่อหรือ

อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3.23 การประสานงานและขอความช่วยเหลือจาก

ภายนอก

3.24 การเป็นวิทยากรพิเศษให้ความรู้ในศาสตร์สาขา

อาชีพที่เกี่ยวข้อง

3.25 การเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านและวิทยากรท้องถิ่น

ในการให้ความรู้ต่างๆ

3.26 การเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สถานศึกษาสามารถนำ

นักเรียนไปศึกษาได้

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลหมายถึง ขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน การตรวจสอบการดำเนินงาน การประเมินผลการดำเนินงานว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การสรุปผลและอภิปรายผลการดำเนินงาน การเสนอแนะเพื่อพัฒนา และการรับรองผล รายงานผลและประชาสัมพันธ์ให้สาธารณะชนรับทราบ

4.1 วิธีการมีส่วนร่วม

สถานศึกษาจะต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ชุมชนได้ทราบ เกิดการตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นข้อมูลป้อนกลับให้สถานศึกษา ซึ่งเป็นประโยชน์ในการร่วมกันเสนอแนะและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้วยวิธีการต่างๆ ดังนี้

หรือวารสารหรือสื่ออื่นๆ

4.1.1 การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่นจดหมายข่าว

4.1.2 การจัดทำเอกสารรายงานผลการเรียน

4.1.3 การรายงานผลการเรียนออนไลน์

4.1.4 การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ

นักเรียน

4.2 กิจกรรมการมีส่วนร่วม

วารสารหรือสื่ออื่นๆ

4.2.1 การเสนอแนะผ่านช่องทางจดหมายข่าวหรือ

4.2.2 การร่วมกำกับ ติดตาม ผลการการเรียนของบุตร

หลานตนเอง

4.2.3 การร่วมประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ

นักเรียน

5. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบ

การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบหมายถึง ขั้นตอนที่ชุมชนมีส่วนร่วมจากผลที่เกิดจากการร่วมดำเนินการทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ทางบวกได้แก่ ร่วมแสดงความชื่นชมยินดี ร่วมแสดงความเป็นเจ้าของ ร่วมรับบำเหน็จความชอบ ร่วมรับการชื่นชมยินดีจากหน่วยงานหรือบุคคลอื่น และร่วมใช้ประโยชน์จากผลการดำเนินงาน และมีส่วนร่วมในการรับผลกระทบได้แก่ ร่วมรับผิดชอบการดำเนินการผิดพลาด ร่วมให้กำลังใจ ร่วมรับทราบข้อเสนอนแนะ และร่วมในการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงาน

5.1 วิธีการมีส่วนร่วม

เมื่อชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเริ่มคือ มีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจมีส่วนร่วมในการวางแผนมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ และมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแล้วนั้น ชุมชนจึงเป็นส่วนหนึ่งและส่วนสำคัญในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีอาจปฏิเสธความรับผิดชอบได้แม้ว่าผลการจัดการเรียนรู้จะออกมาเช่นไร โดยความรับผิดชอบทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วยวิธีการต่างๆ ดังนี้

5.1.1 การประชุม

5.1.2 การประชาสัมพันธ์

5.2 กิจกรรมการมีส่วนร่วม

ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบได้จากกรณีที่สถานศึกษาสื่อสารให้รับทราบผ่านช่องทางต่างๆ ได้แก่

พื้นฐาน

5.2.1 การประชุมชุมชนนักเรียนประจำภาคเรียน

5.2.2 การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น

5.2.3 การประชุมเครือข่ายชุมชนหรือสมาคมชุมชน

5.2.4 การประชุมคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย

5.2.5 การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

5.2.6 การเสนอแนะผ่านช่องทางจดหมายข่าวหรือ

วารสารหรือสื่ออื่นๆ

ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ผู้วิจัยนำแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คนตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยพิจารณาตามแนวทางผลปรากฏดังตาราง 15 - 23

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวม

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. เนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้	4.68	0.53	มากที่สุด	4.65	0.28	มากที่สุด
2. ครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้	4.59	0.42	มากที่สุด	4.56	0.28	มากที่สุด
3. สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา	4.58	0.37	มากที่สุด	4.58	0.23	มากที่สุด
1. รูปแบบวิธีการเรียนรู้	4.62	0.38	มากที่สุด	4.59	0.26	มากที่สุด
5.ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา	4.78	0.43	มากที่สุด	4.59	0.28	มากที่สุด
6. เงินทุนสนับสนุน	4.61	0.36	มากที่สุด	4.61	0.29	มากที่สุด
7.สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม	4.62	0.38	มากที่สุด	4.62	0.28	มากที่สุด
8. ผู้เรียนหรือผู้ศึกษา	4.48	0.35	มาก	4.63	0.23	มากที่สุด
โดยรวม	4.62	0.40	มากที่สุด	4.60	0.27	มากที่สุด

จากตาราง 15 พบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58 - 4.78$) ยกเว้นข้อที่ 8 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดทุกแนวทาง ($\bar{X} = 4.56 - 4.65$)

ตาราง 16 ผลการประเมิน แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของแนวทางที่ 1 เนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้

แนวทางที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม	\bar{X}	S.D.	ระดับความเป็นไปได้
1.	เนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้						
	1.1 การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ	4.71	0.49	มากที่สุด	4.56	0.32	มากที่สุด
	1.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผน	4.86	0.38	มากที่สุด	4.67	0.33	มากที่สุด
	1.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ	4.57	0.53	มากที่สุด	4.78	0.29	มากที่สุด
	1.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	4.71	0.49	มากที่สุด	4.59	0.19	มากที่สุด
	1.5. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบ	4.55	0.78	มากที่สุด	4.63	0.28	มากที่สุด

จากตาราง 16 พบว่า แนวทางที่ 1 ด้านเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55 - 4.86$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56 - 4.67$)

ตาราง 17 ผลการประเมิน แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของแนวทางที่ 2 ครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้

แนวทางที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม	\bar{X}	S.D.	ระดับความเป็นไปได้
2.	ครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้						

แนวทาง ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับความ เหมาะสม	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ เป็นไปได้
	2.1 การมีส่วนร่วมในการคิด และตัดสินใจ	4.45	0.44	มาก	4.64	0.25	มากที่สุด
	2.2 การมีส่วนร่วมในการ วางแผน	4.56	0.36	มากที่สุด	4.55	0.31	มากที่สุด
	2.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุน และดำเนินการ	4.64	0.56	มากที่สุด	4.62	0.34	มากที่สุด
	2.4 การมีส่วนร่วมในการ ติดตามและประเมินผล	4.66	0.35	มากที่สุด	4.50	0.26	มาก
	2.5. การมีส่วนร่วมใน ผลประโยชน์และผลกระทบ	4.63	0.38	มากที่สุด	4.49	0.25	มาก

จากตาราง 17 พบว่า แนวทางที่ 2 ครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้ ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56 - 4.66$) ยกเว้นข้อ 2.1 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) และความเป็นไปได้ออยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56 - 4.67$) ยกเว้นข้อ 2.4และข้อ2.5 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49 - 4.50$)

ตาราง 18 ผลการประเมิน แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของแนวทางที่ 3 สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา

แนวทาง ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับความ เหมาะสม	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ เป็นไปได้
3.	สื่อและอุปกรณ์สำหรับ การศึกษา						
	3.1 การมีส่วนร่วมในการคิด และตัดสินใจ	4.43	0.37	มาก	4.55	0.23	มากที่สุด
	3.2 การมีส่วนร่วมในการ วางแผน	4.65	0.41	มากที่สุด	4.56	0.20	มากที่สุด
	3.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุน และดำเนินการ	4.75	0.42	มากที่สุด	4.68	0.34	มากที่สุด

แนวทาง ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับความ เหมาะสม	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ เป็นไปได้
	3.4 การมีส่วนร่วมในการ ติดตามและประเมินผล	4.62	0.33	มากที่สุด	4.53	0.21	มากที่สุด
	3.5 การมีส่วนร่วมใน ผลประโยชน์และผลกระทบ	4.46	0.30	มาก	4.60	0.19	มากที่สุด

จากตาราง 18 แนวทางที่ 3 สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62 - 4.75$) ยกเว้นข้อ 3.1 และข้อ 3.5 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43 - 4.46$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56 - 4.67$)

ตาราง 19 ผลการประเมิน แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของแนวทางที่ 4 รูปแบบวิธีการเรียนรู้

แนวทาง ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับความ เหมาะสม	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ เป็นไปได้
4.	รูปแบบวิธีการเรียนรู้						
	4.1 การมีส่วนร่วมในการคิด และตัดสินใจ	4.57	0.32	มากที่สุด	4.65	0.31	มากที่สุด
	4.2 การมีส่วนร่วมในการ วางแผน	4.65	0.30	มากที่สุด	4.51	0.23	มากที่สุด
	4.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุน และดำเนินการ	4.63	0.43	มากที่สุด	4.57	0.24	มากที่สุด
	4.4 การมีส่วนร่วมในการ ติดตามและประเมินผล	4.58	0.50	มากที่สุด	4.68	0.33	มากที่สุด
	4.5 การมีส่วนร่วมใน ผลประโยชน์และผลกระทบ	4.67	0.34	มากที่สุด	4.52	0.17	มากที่สุด

จากตาราง 19 พบว่า แนวทางที่ 4 รูปแบบวิธีการเรียนรู้ ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57 - 4.67$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51 - 4.68$)

ตาราง 20 ผลการประเมิน แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของแนวทางที่ 5 ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา

แนวทาง ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับความ เหมาะสม	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ เป็นไปได้
5.	ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา						
	5.1 การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ	4.67	0.42	มากที่สุด	4.68	0.26	มากที่สุด
	5.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผน	4.68	0.45	มากที่สุด	4.57	0.31	มากที่สุด
	1.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ	4.52	0.35	มากที่สุด	4.55	0.27	มากที่สุด
	5.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	4.48	0.41	มาก	4.64	0.34	มากที่สุด
	5.5. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบ	4.66	0.52	มากที่สุด	4.51	0.20	มากที่สุด

จากตาราง 20 พบว่า แนวทางที่ 5 ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52 - 4.68$) ยกเว้นข้อ 5.4 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51 - 4.68$)

ตาราง 21 ผลการประเมิน แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของแนวทางที่ 6 เงินทุนสนับสนุน

แนวทาง ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับความ เหมาะสม	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ เป็นไปได้
6.	เงินทุนสนับสนุน						
	6.1 การมีส่วนร่วมในการคิด	4.55	0.29	มากที่สุด	4.68	0.35	มากที่สุด

แนวทาง ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับความ เหมาะสม	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ เป็นไปได้
	และตัดสินใจ						
	6.2 การมีส่วนร่วมในการ วางแผน	4.58	0.38	มากที่สุด	4.53	0.31	มากที่สุด
	6.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุน และดำเนินการ	4.61	0.32	มากที่สุด	4.58	0.28	มากที่สุด
	6.4 การมีส่วนร่วมในการ ติดตามและประเมินผล	4.70	0.43	มากที่สุด	4.67	0.24	มากที่สุด
	6.5 การมีส่วนร่วมใน ผลประโยชน์และผลกระทบ	4.59	0.40	มากที่สุด	4.61	0.25	มากที่สุด

จากตาราง 21 พบว่า แนวทางที่ 6 เงินทุนสนับสนุน ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55 - 4.70$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53 - 4.68$)

ตาราง 22 ผลการประเมิน แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของแนวทางที่ 7 สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม

แนวทาง ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับความ เหมาะสม	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ เป็นไปได้
7.	สถานที่ศึกษาและบรรยากาศ แวดล้อม						
	7.1 การมีส่วนร่วมในการคิด และตัดสินใจ	4.67	0.55	มากที่สุด	4.52	0.21	มากที่สุด
	7.2 การมีส่วนร่วมในการ วางแผน	4.54	0.28	มากที่สุด	4.56	0.25	มากที่สุด
	7.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุน และดำเนินการ	4.71	0.34	มากที่สุด	4.78	0.27	มากที่สุด
	7.4 การมีส่วนร่วมในการ ติดตามและประเมินผล	4.50	0.41	มาก	4.56	0.31	มากที่สุด
	7.5 การมีส่วนร่วมใน	4.68	0.30	มากที่สุด	4.69	0.34	มากที่สุด

แนวทาง ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับความ เหมาะสม	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ เป็นไปได้
	ผลประโยชน์และผลกระทบ						

จากตาราง 22 พบว่า แนวทางที่ 7 สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54 - 4.68$) ยกเว้นข้อ 7.4 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52 - 4.78$)

ตาราง 23 ผลการประเมิน แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของแนวทางที่ 8 ผู้เรียนหรือผู้ศึกษา

แนวทาง ที่	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับความ เหมาะสม	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ เป็นไปได้
8.	ผู้เรียนหรือผู้ศึกษา						
	8.1 การมีส่วนร่วมในการคิด และตัดสินใจ	4.45	0.35	มาก	4.70	0.18	มากที่สุด
	8.2 การมีส่วนร่วมในการ วางแผน	4.48	0.36	มาก	4.65	0.25	มากที่สุด
	8.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุน และดำเนินการ	4.51	0.42	มากที่สุด	4.51	0.26	มากที่สุด
	8.4 การมีส่วนร่วมในการ ติดตามและประเมินผล	4.47	0.32	มาก	4.68	0.26	มากที่สุด
	8.5. การมีส่วนร่วมใน ผลประโยชน์และผลกระทบ	4.48	0.29	มาก	4.63	0.21	มากที่สุด

จากตาราง 23 พบว่า แนวทางที่ 7 สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45 - 4.48$) ยกเว้นข้อ 8.3 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51 - 4.70$)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 สามารถสรุปผล อภิปรายผลและเสนอแนะ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาสถานศึกษาขนาดเล็ก
2. เพื่อสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาสถานศึกษาขนาดเล็ก
3. เพื่อประเมินแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาสถานศึกษาขนาดเล็ก

สรุปผล

จากการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา
จากการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาพบว่า มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2 ส่วน ดังนี้
 - 1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของผู้ชุมชน ประกอบด้วย 5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ 3 ตัวชี้วัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนมี 3 ตัวชี้วัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการมี 3 ตัวชี้วัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลมี 3 ตัวชี้วัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบมี 2 ตัวชี้วัด

1.2 องค์ประกอบของการจัดการศึกษาประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 21 ตัวชี้วัด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 สารเนื้อหาในการจัดการศึกษามี 3 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 2 ครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้มี 3 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 3 สื่ออุปกรณ์สำหรับการศึกษามี 2 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 4 รูปแบบวิธีการเรียนการสอน มี 3 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 5 ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษามี 2 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 6 เงินทุนสนับสนุนมี 2 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 7 สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อมมี 2 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 8 ผู้เรียนหรือผู้ศึกษา มี 3 ตัวชี้วัด

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 จากการศึกษา สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับน้อยและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา ด้านเงินทุนสนับสนุน และด้านผู้เรียนหรือผู้ศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้ ด้านสถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม ด้านรูปแบบวิธีการเรียนรู้ ด้านผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา และด้านเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ อยู่ในระดับน้อย

สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาพบว่า วิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ได้แก่ ด้านเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ ด้านครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา ด้านรูปแบบวิธีการเรียนรู้ ด้านผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา ด้านเงินทุนสนับสนุน ด้านสถานที่ศึกษา และบรรยากาศแวดล้อม ด้านผู้เรียนหรือผู้ศึกษา ซึ่งแต่ละด้านจะประกอบไปด้วยขั้นตอนการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบ

3. ผลการประเมินแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการวิจัยการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 มีข้อค้นพบที่น่าสนใจและสามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1.สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 ด้านสื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา ด้านเงินทุนสนับสนุน ด้านผู้เรียนหรือผู้ศึกษา ด้านครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้ ด้านสถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม ด้านรูปแบบวิธีการเรียนรู้ ด้านผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา และด้านเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ นาวิณ อรุณไพโร (2550) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปฐมวัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปฐมวัยภาพรวมมีส่วนร่วมระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะโรงเรียน และผู้ปกครองมีแนวคิดในการจัดการศึกษาไม่ตรงกัน ขาดการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และไม่ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างสม่ำเสมอและทันทีทันใด(เจตน์สุดา ทศานนท์, 2553) ในส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะ และปัญหาที่พบคนในชุมชนมีรายได้น้อย ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่ดีเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังต้องการในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน และต้องการรู้บทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาพร้อมกัน (ชัยญา อภิบาลกุล, 2545 ; สิริณัฐ ปิยะมิ่ง, 2551)

สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรายุ พรหมจักร (2558) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 พบว่า 1) สภาพปัจจุบันการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการบริหารงานวิชาการและด้านการบริหารงบประมาณอยู่ในระดับปานกลางส่วนด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับมาก2) สภาพที่พึงประสงค์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2.การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2

ผลการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 พบว่ามีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คือหลักการของแนวทาง ส่วนที่ 2 คือ วัตถุประสงค์ และส่วนที่ 3 คือ สาระสำคัญของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 โดยผลการประเมินแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติพนธ์ นามวงศ์ (2556) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวชิรวิทย์ฝ่ายประถมศึกษาผลการวิจัยพบว่าแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวชิรวิทย์ฝ่ายประถมศึกษาในด้านความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์พบว่าโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด คงคาวงค์อำมาตย์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และ รวี แก่นอาสา (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธรเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 หากสถานศึกษาต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สถานศึกษาจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคนในชุมชนที่อยู่ในเขตบริการของสถานศึกษาต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในการมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา

1.2 เนื่องจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีข้อจำกัด ได้แก่ ข้อจำกัดเรื่องเวลา ข้อจำกัดด้านความรู้ความสามารถ และข้อจำกัดด้านอื่นๆ สถานศึกษาจะต้องมีการศึกษาข้อมูลและวางแผนในการขอความร่วมมือจากคนในชุมชนในระยะเวลาที่เหมาะสมและเป็นไปได้

1.3 สถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกๆ กิจกรรม และรับฟังความคิดเห็นผ่านช่องทางต่างๆ เช่น สังคมออนไลน์ กล้องรับฟังความคิดเห็น แบบสำรวจความคิดเห็น เป็นต้น โดยต้องดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ จึงจะทำให้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีประสิทธิภาพ

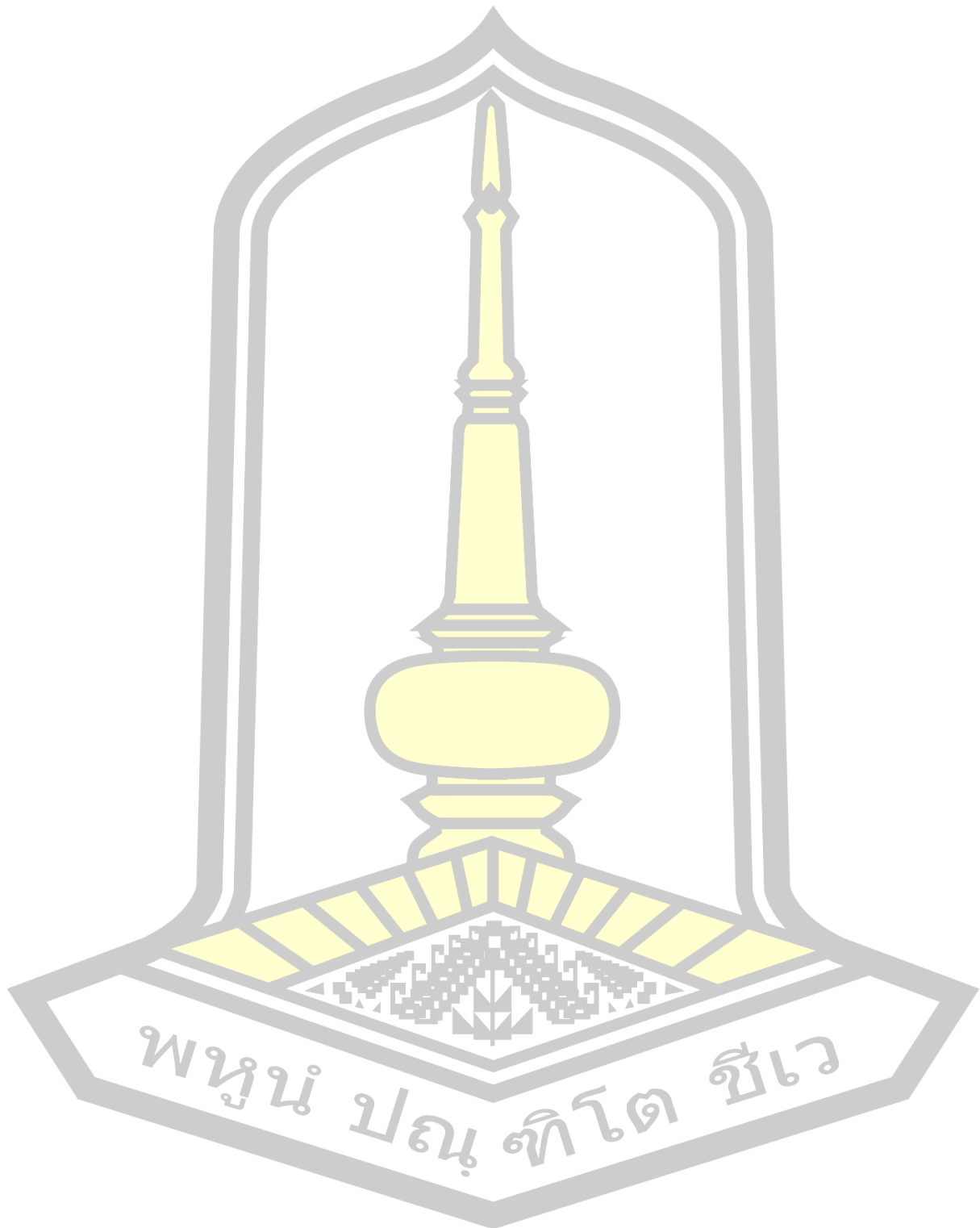
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

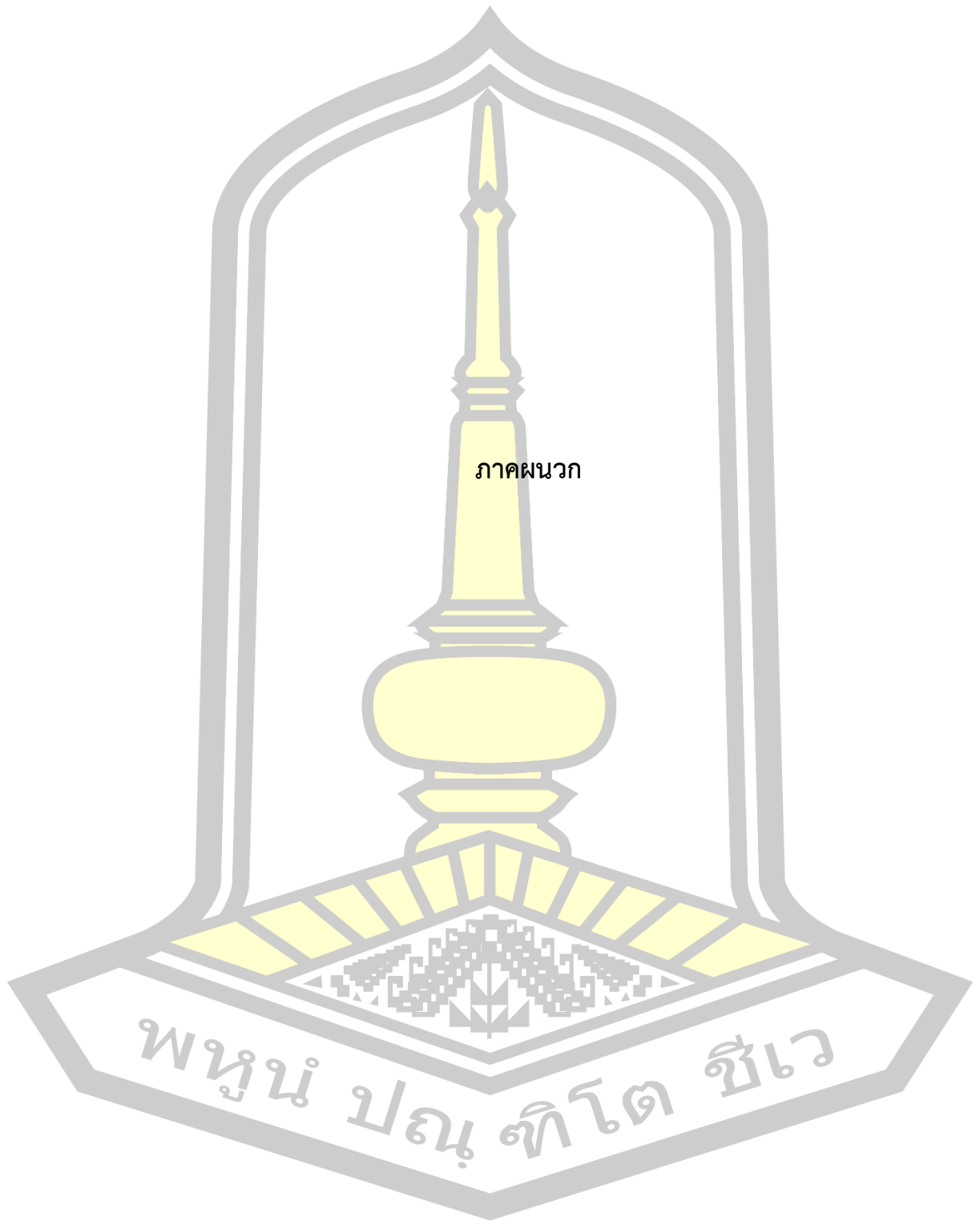
2.1 ควรพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านอื่นๆ สำหรับสถานศึกษาทุกสังกัด

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วมในด้านต่างๆ กับสถานศึกษา



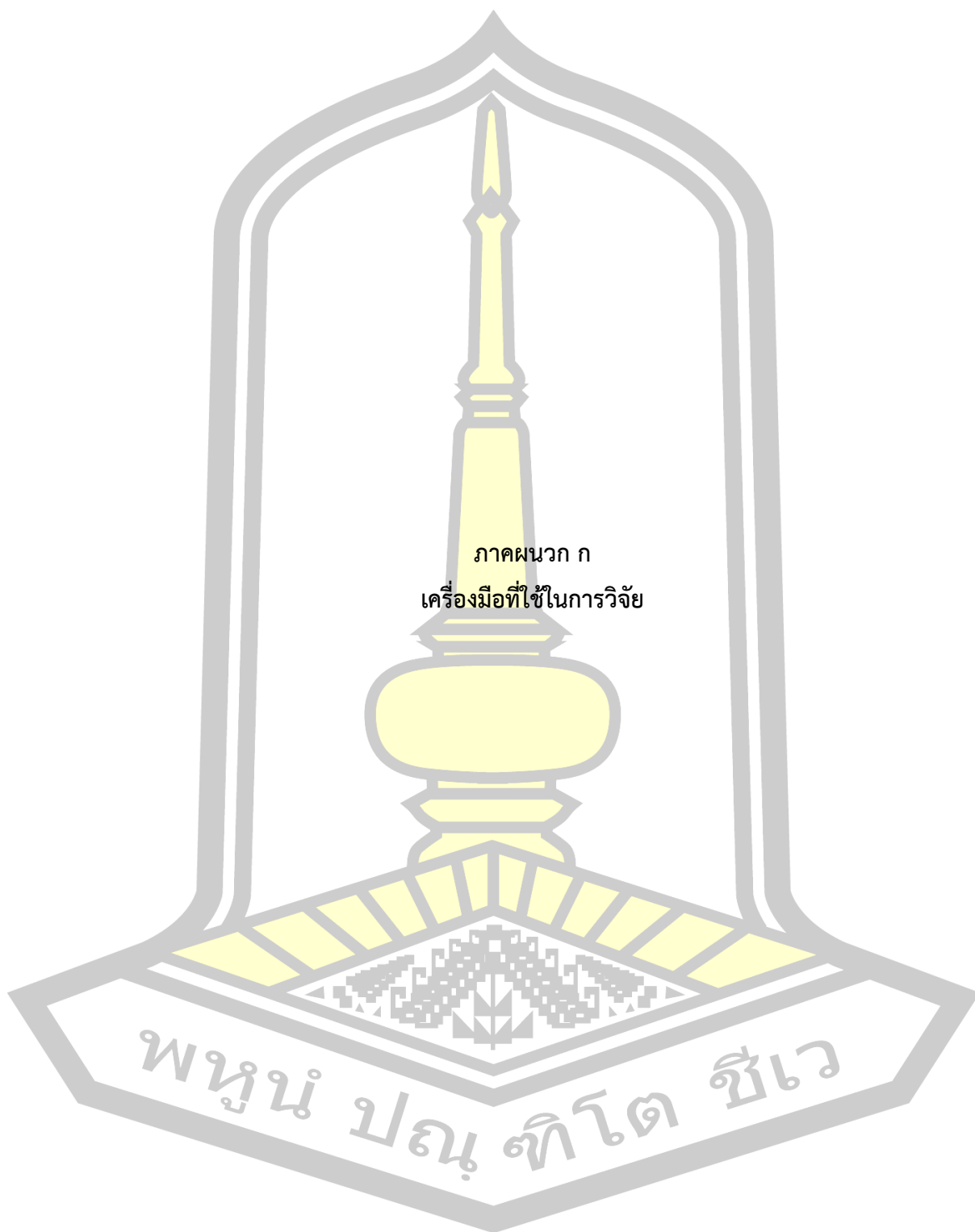
บรรณานุกรม





ภาคผนวก

พหุณฺ์ ปณฺุ ทิโต ชีเว



ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

พหุบัน ปณ ทิโต ชีเว

แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด

สำหรับการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา
ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

คำชี้แจง :

1. แบบประเมินนี้ เป็นแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณ (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคิร์ท (Likert Type) 5 ระดับ
2. แบบประเมินนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่
 - ตอนที่ 1 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของชุมชน
 - ตอนที่ 2 ตัวชี้วัดของการมีส่วนร่วมของชุมชน
 - ตอนที่ 3 องค์ประกอบของการจัดการศึกษา
 - ตอนที่ 4 ตัวชี้วัดของการจัดการศึกษา
3. องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของชุมชน และองค์ประกอบของการจัดการศึกษา ที่ปรากฏในเครื่องมือฉบับนี้ ได้จากการสังเคราะห์ หลักการ แนวคิดและทฤษฎี ที่ว่าด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดการศึกษา
4. ขอความกรุณาท่านพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบเหล่านั้น ว่ามีความสอดคล้อง กับนิยามของการมีส่วนร่วมของชุมชน หรือนิยามของการจัดการศึกษา แล้วแต่กรณี ในระดับใด ซึ่งประกอบด้วย 5 ระดับต่อไปนี้คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นและการตัดสินใจของท่าน
5. ขอความกรุณาท่านพิจารณาความเหมาะสมของตัวชี้วัดเหล่านั้น ว่ามีความสอดคล้องกับนิยามขององค์ประกอบด้านนั้นๆ ในระดับใด ซึ่งประกอบด้วย 5 ระดับต่อไปนี้คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นและการตัดสินใจของท่าน
6. การที่ท่านเห็นว่าควรมีองค์ประกอบ หรือตัวชี้วัดในองค์ประกอบด้านใดเพิ่มเติมหรือตัดทอนออกไป กรุณาระบุข้อเสนอแนะในช่องขวามือสุดท้ายรายการนั้นๆ หรือหากท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม กรุณาระบุท้ายแบบประเมินนี้

ปานระพี มหาสารโร

นิสิตระดับปริญญาโท

หลักสูตร กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของชุมชน

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1. การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ						
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน						
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ						
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล						
5. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์						

ตอนที่ 2 ตัวชี้วัดของการมีส่วนร่วมของชุมชน

ตัวชี้วัดของการมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1. การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ						
1.1 มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มและตัดสินใจในการดำเนินการ						
1.2 มีส่วนร่วมในการสำรวจค้นหาสาเหตุของปัญหา และประเมินความเป็นไปได้						
1.3 มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย จุดประสงค์และกำหนดความต้องการ						
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน						
2.1 มีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบวิธีการหรือแนวทางและกำหนดยุทธศาสตร์ดำเนินงาน						
2.2 มีส่วนร่วมในการประชุม แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ และกำหนดปฏิทินดำเนินงาน						
2.3 มีส่วนร่วมในการกำหนดทรัพยากร และแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินงาน						

ตัวชี้วัดของการมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ						
3.1 มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ปรับปรุงและดำเนินการตามแผนงาน						
3.2 มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือด้านทุน ทรัพย์สิน วัสดุอุปกรณ์และด้านแรงงาน						
3.3 มีส่วนร่วมในการประสานงานและ ขอความช่วยเหลือจากภายนอก						
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล						
4.1 มีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน						
4.2 มีส่วนร่วมในการสรุปผล อภิปรายผล และเสนอแนะเพื่อพัฒนา						
4.3 มีส่วนร่วมในการรับรองผล รายงานผลและประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนรับทราบ						
5. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบ						
5.1 มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ทางบวกได้แก่ แสดงและรับความชื่นชม ยินดี แสดงความเป็นเจ้าของ รับบำเหน็จ ความชอบและใช้ประโยชน์จากผลการดำเนินงาน						
5.2 มีส่วนร่วมในการรับผลกระทบ ได้แก่ รับผิดชอบการดำเนินการผิดพลาด ให้กำลังใจ รับทราบข้อเสนอแนะและแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงาน						

ตอนที่ 3 องค์ประกอบของการจัดการศึกษา

องค์ประกอบของการจัดการศึกษา	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1. สารระเนื้อหาในการจัดการศึกษา						
2. ครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้						
3. สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา						
4. รูปแบบวิธีการเรียนรู้						
5. ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา						
6. เงินทุนสนับสนุน						
7. สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม						
8. ผู้เรียนหรือผู้ศึกษา						

ตอนที่ 4 ตัวชี้วัดของการจัดการศึกษา

ตัวชี้วัดของการจัดการศึกษา	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1. สารระเนื้อหาในการศึกษา						
1.1 การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และบริบทของท้องถิ่น						
1.2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา						
1.3 การวางแผนการจัดการเรียนรู้						
2. ครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้						
2.1 การวิเคราะห์หลักสูตร						
2.2 การเลือกเนื้อหาที่เหมาะสม						
2.3 ศึกษาอบรมเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่						
3. สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา						
3.1 มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและทันสมัย						

ตัวชี้วัดของการจัดการศึกษา	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
3.2 มีห้องปฏิบัติการที่เหมาะสมพร้อมสำหรับการจัดการเรียนรู้						
4. รูปแบบวิธีการเรียนการสอน						
4.1 มีการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ						
4.2 มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย และทันสมัย						
4.3 มีการเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนรายบุคคล						
5. ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา						
5.1 มีการร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารและบุคลากรทุกฝ่ายในการส่งเสริมการจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด						
5.2 ผู้บริหารเป็นผู้มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน และประสานงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนระหว่างกลุ่มงานต่าง ๆ ภายในโรงเรียน						
6. เงินทุนสนับสนุน						
6.1 ได้รับการสนับสนุนเงินทุนในการจัดการศึกษาจากหน่วยงานของรัฐ						
6.2 มีการระดมทุนจากชุมชน (ผ้าป่า)						
7. สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม						
7.1 มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้						
7.2 มีอาคารสถานที่ ที่พอเพียงปลอดภัย และเหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนรู้						
7.3 มีการดูแลรักษา ซ่อมบำรุงอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ						

ตัวชี้วัดของการจัดการศึกษา	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
8. ผู้เรียนหรือผู้ศึกษา						
8.1 ผู้เรียนมีการเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้						
8.2 มีการจัดการเรียนรู้แบบภาพรวมโดยมิได้จำกัดวงแคบเฉพาะในสถานที่ และมุ่งผู้เรียนเป็นสำคัญ						
8.3 มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้พร้อมกับการเรียนรู้						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน





แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์
ของการมีส่วนร่วมของผู้ชุมชนในการจัดการศึกษา
สำหรับการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

คำชี้แจง :

1. แบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วม
ร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณ (Rating Scale) ตาม
แบบของ ลิเคิร์ต (Likert Type) 5 ระดับ

2. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1: ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ หรือรองผู้อำนวยการ
หรือผู้รักษาราชการแทนผู้อำนวยการกรณีไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ

ครู หมายถึง บุคลากรทุกตำแหน่งซึ่งปฏิบัติหน้าที่หลักทางด้าน การเรียนการสอนใน
สถานศึกษา

ตอนที่ 2: ข้อคำถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการจัดการเรียนรู้

ตอนที่ 3: ข้อคำถามแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี ในการตอบ
แบบสอบถามและเมื่อท่านตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้วขอความกรุณาส่งกลับคืนผู้วิจัยด้วย
ขอขอบคุณในความร่วมมืออันดียิ่งมา ณ โอกาสนี้

ปานระพี มหาสารโร

นิสิตระดับปริญญาโท

หลักสูตร กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1: ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1) ขนาดโรงเรียนที่ท่านปฏิบัติงาน

- ขนาดเล็ก (มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 40 คน)
 ขนาดเล็ก (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 41 - 80 คน)
 ขนาดเล็ก (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 81 -120 คนขึ้นไป)

2) ประสบการณ์การทำงาน

- ต่ำกว่า 5 ปี
 ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

3) ตำแหน่งปัจจุบันของท่าน

- ผู้บริหารสถานศึกษา ครู

ตอนที่ 2 : ข้อคำถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของผู้ชุมชนในการจัดการศึกษา

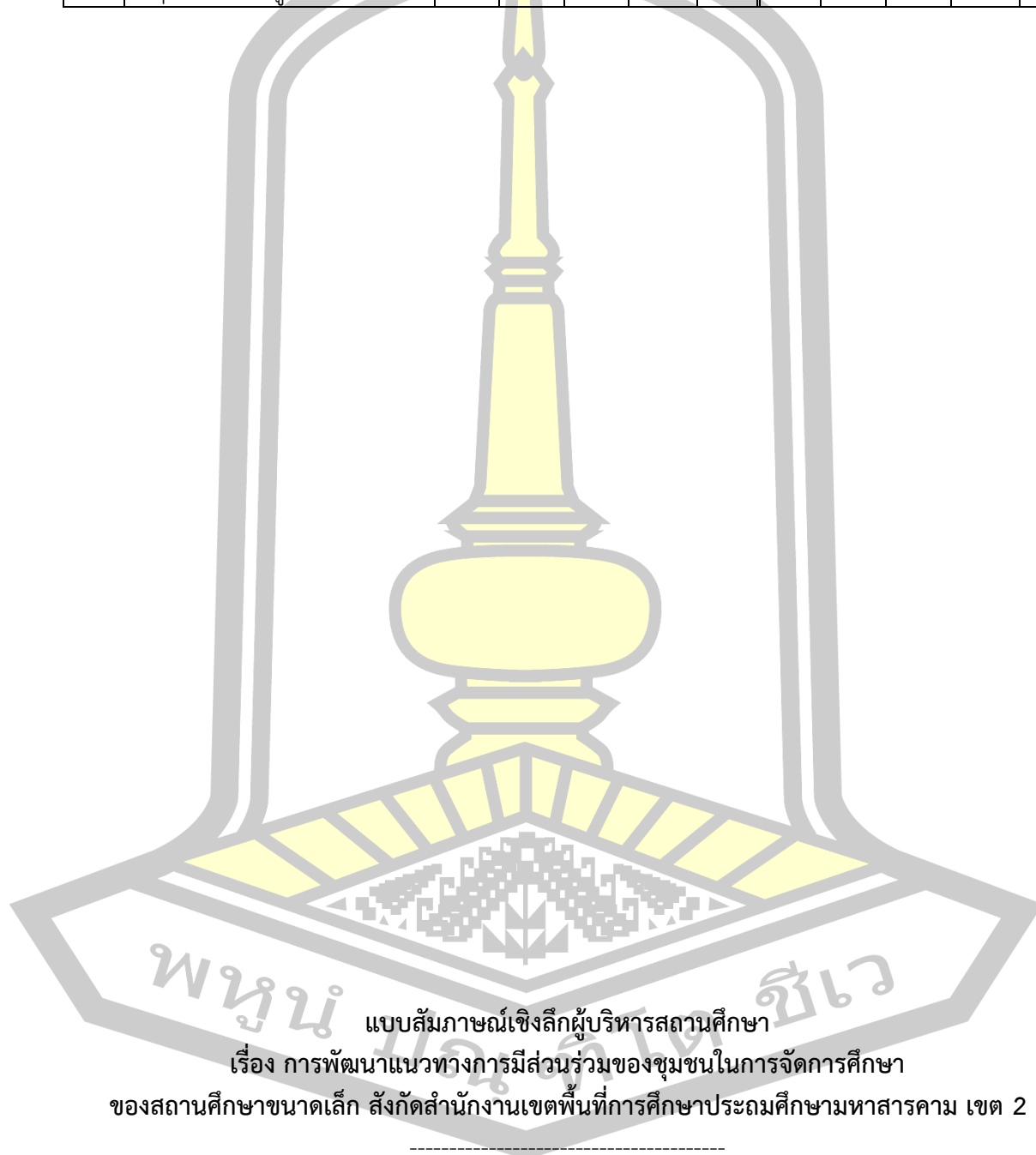
คำชี้แจง โปรดอ่านข้อคำถามแต่ละข้อ แล้วกรูณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา กำหนดคะแนนและเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนการมีส่วนร่วมกำหนดคะแนนและเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คะแนน	ความหมาย
5	มีการปฏิบัติมากที่สุด
4	มีการปฏิบัติมาก
3	มีการปฏิบัติปานกลาง
2	มีการปฏิบัติน้อย
1	มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

พหุ ประถมศึกษา

ข้อ	การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษา	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์					
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
	ติดตาม ตรวจสอบและ ประเมินผลการแก้ปัญหา พฤติกรรมของผู้เรียน											



ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

2. ตำแหน่งทางการบริหาร.....

3. ตำแหน่งทางวิชาการ/วิทยฐานะ.....

4. วุฒิสูงสุดทางการศึกษา.....

5. สถานที่ปฏิบัติงาน.....

6. สัมภาษณ์ในวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตอนที่ 2 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

คำถาม : โรงเรียนของท่านมีแนวทางหรือวิธีการ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างไรบ้าง

1. เนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

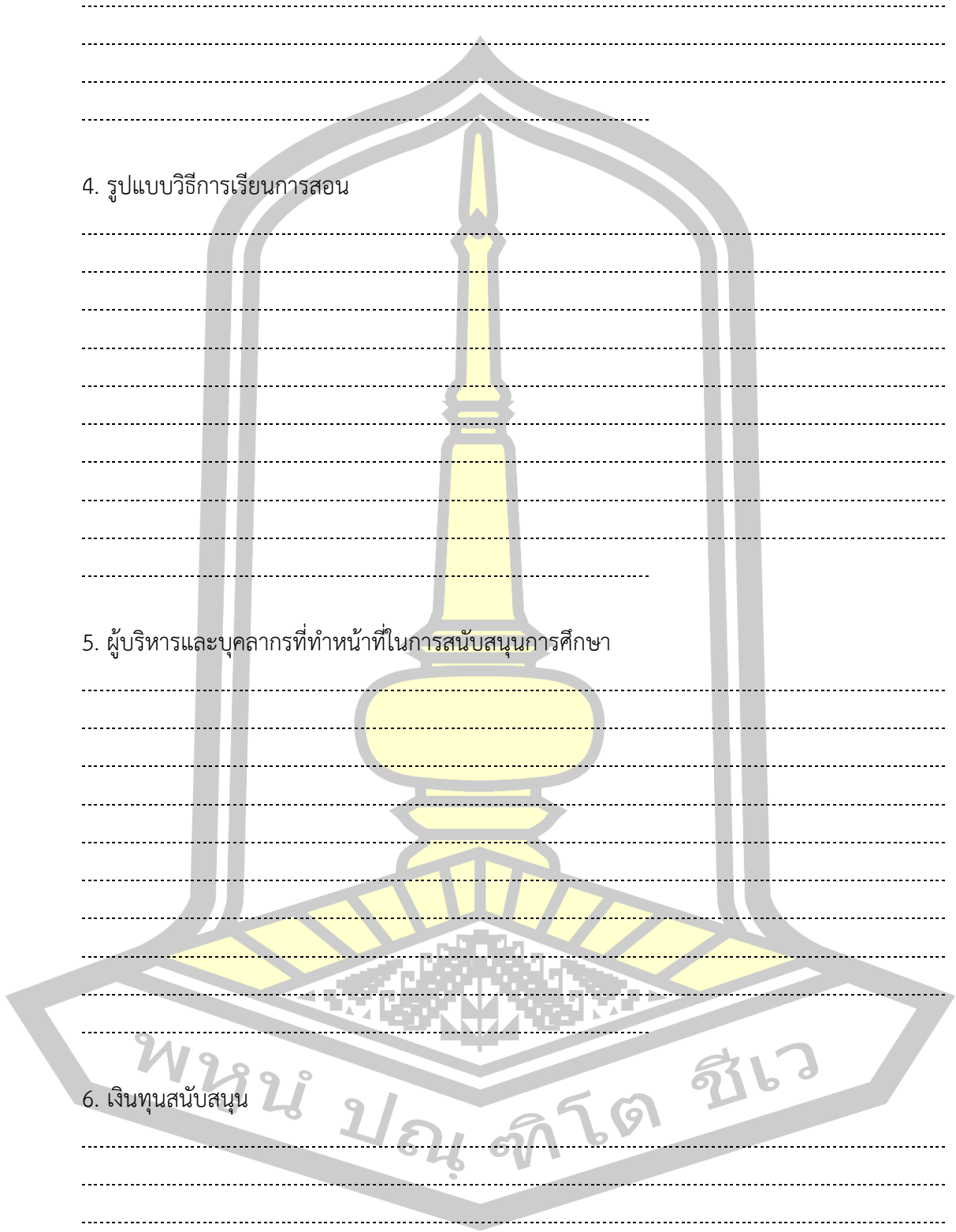
.....



4. รูปแบบวิธีการเรียนการสอน

5. ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา

6. เงินทุนสนับสนุน



7. สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. ผู้เรียนหรือผู้ศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

คำถาม : ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนรู้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

พูน ปรนิต ชีวะ



แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

8.1 การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ																				
8.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผน																				
8.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ																				
8.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล																				
8.5 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบ																				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

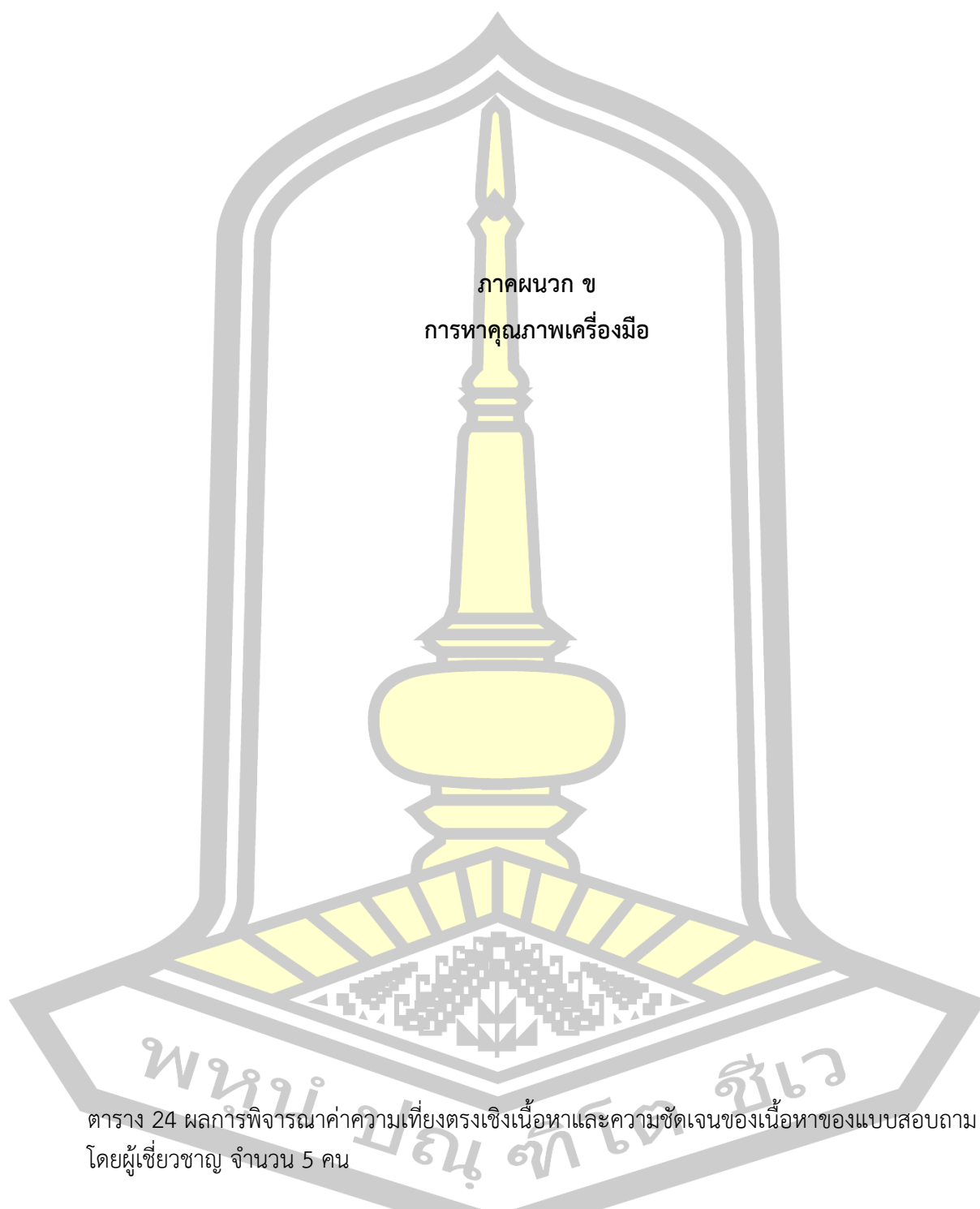
.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน
(.....)
//





ตาราง 24 ผลการพิจารณาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความชัดเจนของเนื้อหาของแบบสอบถาม
โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม ΣR	ค่าเฉลี่ย IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1.	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง
2.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง

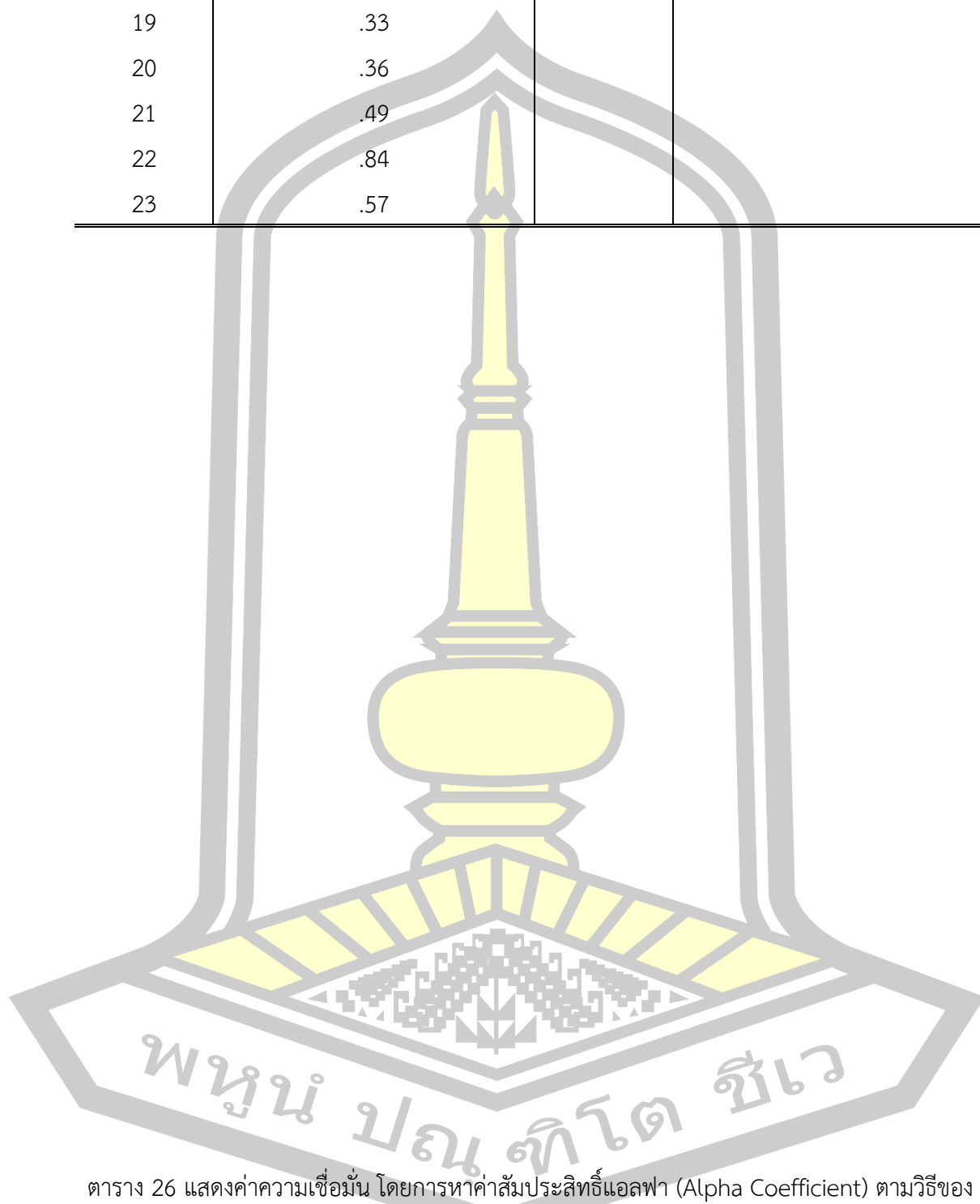
ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม ΣR	ค่าเฉลี่ย IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
3.	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง
4.	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	สอดคล้อง
5.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
6.	+1	0	+1	0	+1	3	0.60	สอดคล้อง
7.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
8.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
9.	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง
10.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
11.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
12.	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง
13.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
14.	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	สอดคล้อง
15.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
16.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
17.	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง
18.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
19.	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	สอดคล้อง
20.	+1	0	+1	0	+1	3	1	สอดคล้อง
21.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
22.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
23.	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง
24.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
25.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
26.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
27.	+1	0	+1	+1	0	3	0.60	สอดคล้อง
28. และ 24 (ตอ)		+1	+1	0	+1	4	0.80	สอดคล้อง
29.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
30.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	สอดคล้อง
31.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
32.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
33.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
34.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
35.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม ΣR	ค่าเฉลี่ย IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
36.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	สอดคล้อง
37.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
38.	+1	0	+1	0	+1	3	0.60	สอดคล้อง
39.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	สอดคล้อง
40.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง

ตาราง 25 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

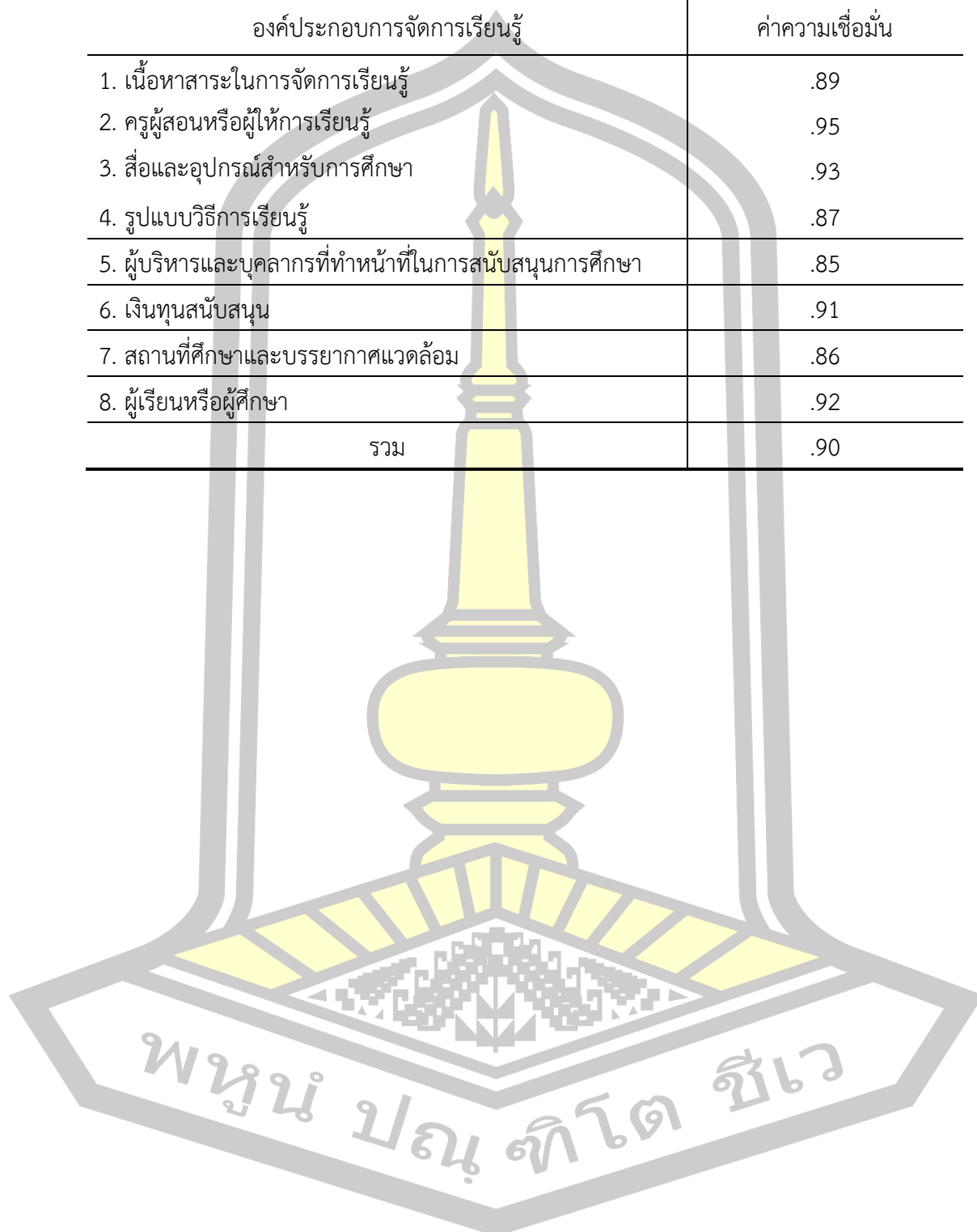
ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
1	.32	24	.53
2	.39	25	.56
3	.74	26	.34
4	.45	27	.65
5	.54	28	.87
6	.59	29	.69
7	.43	30	.67
8	.56	31	.58
9	.51	32	.78
10	.52	33	.51
11	.56	34	.63
12	.53	35	.59
13	.88	36	.37
14	.65	37	.76
15	.52	38	.48
16	.34	39	.79
17	.57	40	.34
18	.58		

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
19	.33		
20	.36		
21	.49		
22	.84		
23	.57		



ตาราง 26 แสดงค่าความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้	ค่าความเชื่อมั่น
1. เนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้	.89
2. ครูผู้สอนหรือผู้ให้การเรียนรู้	.95
3. สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา	.93
4. รูปแบบวิธีการเรียนรู้	.87
5. ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษา	.85
6. เงินทุนสนับสนุน	.91
7. สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม	.86
8. ผู้เรียนหรือผู้ศึกษา	.92
รวม	.90



ตาราง 27 ผลการหาค่าความเที่ยงตรง (\bar{x}) ของแบบประเมินโดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญที่เข้าเกณฑ์

ข้อที่	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ข้อที่	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})
1	1.00	21	1.00
2	1.00	22	1.00
3	1.00	23	1.00
4	1.00	24	1.00
5	1.00	25	1.00
6	1.00	26	1.00
7	1.00	27	1.00
8	1.00	28	1.00
9	1.00	29	1.00
10	1.00	30	1.00
11	1.00	31	1.00
12	1.00	32	1.00
13	1.00	33	1.00
14	1.00	34	1.00
15	1.00	35	1.00
16	1.00	36	1.00
17	1.00	37	1.00
18	1.00	38	1.00
19	1.00	39	1.00
20	1.00	40	1.00

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวปานระพี มหาสาโร
วันเกิด	วันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2532
สถานที่เกิด	อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านโนนม่วงท่าพลับพลา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44110
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2556 ปริญญาการครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัย มหาวิทยลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา พ.ศ. 2563 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูนุ่ ปณุ่ ทิโต ชีเว